

Nõukogude KOOL

EESTI NSV HARIDUSMINISTEERIUMI
PEDAGOOGILINE AJAKIRI

10
1960

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

NÕUKOGUDE KOOL

EESTI NÕUKOGUDE SOTSIALISTLIKU VABARIIGI HARIDUSMINISTEERIUMI

PEDAGOOGILINE AJAKIRI

XVIII AASTAKAIK

NR. 10

OKTOOBER

1960

28.--30. septembri
toimus Tallin-
nas Eesti NSV õpe-
tajate kongress.

Pildil: Kohtla-
Järve linna koolide
õpetajad (vasakult)
M. Orlova, T. Allik
ja M. Savvova
kongressi plenaar-
istungil.

V. Gorbunovi foto
(ETA fotokroonika)

~~AR~~ Er. R. Kretzvaldi nim.
Eesti NSV Riiklik
Raamatukogu

Suur Oktoober

Seisame meie rahva suure pidupäeva — Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 43. aastapäeva lävel. See päev on ühtlasi kõigi maade töötajate pidupäevaks, sest nelikümmend kolm aastat tagasi Neeval kõlanud kahuripaugud kuulutasid uue ajastu algust mitte ainult endise tsaari-Venemaa rõhutud rahvastele, vaid ka kogu inimkonnale. Ajaloolisel oktoobriööil sai alguse kapitalismi hukkumise ja kommunismi ehitamise ajastu, revolutsioonilise marksismi ideede võidu ajastu.

Nõukogude võimu 43 aastat on meie maa rahvaste elus olnud lakkamatu võitluse ja suurte kängelastegude aastateks. Ennenägematult lühikese ajaga saadi võitu tsaari-Venemaale nii iseloomulikust mahajäämusest kõigil elualadel. Kogu maailm on võinud veenduda, milliseid piiramatuid võimalusi ja suurt vägilasjõudu omab sotsialistlik kord. Vähem kui poole sajandiga kasvas meie maa tööstuse kogutoodang 36-kordseks. Endisest mahajäänud agraarmaast, keda imperialistlikud haid karistamatult riisusid, on ajaloo seisukohalt äärmiselt lühikese perioodi vältel saanud võimas industrialiseeritud suurriik, kes võib kõigil aladel edukalt võistelda arenenuima kapitalistliku riigi — Ameerika Ühendriikidega. Sealjuures ei tohi unustada, et oma praeguse arengutaseme saavutasid Ameerika Ühendriigid ligi 4 korda pikema ajaga, 150 aastaga. Nõukogude rahvas on veendunud, et partei poolt püstitatud loosung järele jõuda ja ette minna Ameerika Ühendriikidest tähtsamate toodanguliikide tootmisel ühe elaniku kohta täidetakse lähematel aastatel.

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni kangelasliku võitluse tules sündinud Nõukogude riik areneb pidurdamatu hooga. Mitte kunagi ja mitte kusagil maailmas ei ole suudetud saavutada sellist arenemistempot nagu meil Nõukogude Liidus. Tööstustoodangu iga-aastane juurdekasv meie maal moodustab keskmiselt 10,1 protsenti, Ameerika Ühendriikides samal ajal aga ainult 2,9 protsenti. Nõukogude Liit ületab Ameerika Ühendriike mitte ainult arenemistempos, vaid ka seliste tähtsate toodanguliikide, nagu malm, teras, süsi, nafta ja tsement, tootmise absoluutses kasvus.

Nõukogude rahvastel ei olnud kerge

ehitada oma maal sotsialistlikku majandust. Imperialistlike suurriikide toetusel ja osavõtul väljakutsutud kodusõda jättis järele ainult varemmed sellestki algelisest tööstusest, mida omas tsaari-Venemaa. Veerand sajandit oli Nõukogude Liit ainukeseks sotsialismi ehitavaks maaks maailmas, kelle teele püüdsid imperialistlikud riigid veeretada kõiki võimalikke takistusi, alates majandusblokaadist ja lõpetades otsese sõjalise kallaletungiga. Kuid raskused nõukogude rahvast ei heidutanud. Mehiselt talus ta ülesehitusaastate pingutused, mehiselt võitles ta hitlerlike röövvalutajate vastu, mehiselt taastas ta pärast pikka ja laastavat sõda oma maa majanduse. Imperialistlike ringkondade lootus, et varem või hiljem peab Nõukogude riik ikkagi raskuste koorma all kokku varisema, ei läinud täide. Suured katsumused karastasid meie rahvast, tugevdasid tahtet veelgi aktiivsemalt, veelgi suurema energiaga võidelda helge kommunistliku homse eest.

Meie maa on astunud kommunistliku ühiskonna laiahaardelise ehitamise perioodi. Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei ajaloolise XXI kongressi poolt kavandatud seitsme aasta plaani hiiglaslike ülesannete täitmine areneb edukalt. Juba seitseaastaku esimesel aastal, 1959. aastal, ületas kogutoodangu kasvutempo esialgsed arvestused. Kui plaanis oli ette nähtud suurendada tööstustoodangu väljaset aastajooksul 7,7 protsenti võrra, siis tegelikult moodustas tööstustoodangu aastane juurdekasv 11 protsenti. Seitseaastaku esimesel aastal lasti käiku üle tuhande uue ettevõtte.

Edukalt täidetakse ka seitseaastaku teise aasta, 1960. aasta plaani. Tööstustoodangu üldmahu plaan esimesel poolaastal täideti 104-protsendiliselt, kusjuures tööstuslik tootmine arenes kiiremas tempos, kui see oli ette nähtud 1960. aasta kohta. Hiljuti avaldatud andmed 1960. a. kolmanda kvartali plaani täitmise kohta tõendavad veelgi rohkem, et käesoleva aasta tööstustoodangu plaan tunduvalt ületatakse.

Nõukogude Liidu tööstust iseloomustab tänapäeval uue tehnika, uut tüüpi masinate, mehhanismide, aparaatide ja seadiste laialdane kasutuselevõtmine ning auto- ja maatematika järjekindel juurutamine. See võimaldab palju ökonoomsemalt olemasolevat

tootmispinda ära kasutada ning suurendada järsult väljalastava toodangu hulka. Uue tehnika laialdane rakendamine kõigis rahvamajandusharudes toimub leitujate ja ratsionaliseerijate aktiivsel osavõtul. Üksnes käesoleva aasta esimese kuue kuu jooksul tehti töötajate poolt üle 2 miljoni ettepaneku, millest juurutati rohkem kui 1,3 miljonit lelutist ja ratsionaliseerimise ettepanekut rahvamajandusse. Määravat tähtsust Nõukogudema tööstuse edasises arengus omas Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee 1960. a. juulipleenum, kus arutati NLKP XXI kongressi poolt tööstuse ja transpordi arendamise ning tootmistegevuses teaduse ja tehnika uusimate saavutuste rakendamise kohta tehtud otsuste täitmise käiku. Partei Keskkomitee juulipleenumi otsus innustas kõiki töötajaid veelgi aktiivsematele otsingutele, veelgi aktiivsemale leitutus- ja ratsionaliseerimistegevusele.

Hoogsalt areneb ka meie maa põllumajandus. Üksnes viie aastaga, 1953.—1958. a., tõusis teravilja kogutoodang Nõukogude Liidus 83 miljonilt tonnilt 141 miljoni tonnini ja ulatus isegi põuasel 1959. aastal 125 miljoni tonnini. Iga aastaga suureneb meil haritava maa pindala. Käesoleva aasta kevadel külvati mullusest rohkem 3,3 miljonit hektarit teravilja, 5,7 miljonit hektarit maisi, 1,6 miljonit hektarit hirssi ja tatart. Üksteise järel raporteerivad NSV Liidu vabariigid ja oblastid parteile ja valitsusele saagikoristustööde edukast lõpuleviimisest.

Suure panuse toiduainete külluse loomisel on andnud meie maa loomakasvatajad. Käesoleva aasta 1. juulil tehtud kokkuvõtetel näitavad, et ühe aastaga suurenes kolhoosides ja sovhoosides veiste arv 6,3 miljoni, sealhulgas lehmade arv 2 miljoni võrra, sigade arv suurenes 4,5 miljoni võrra.

Jätkub kolhooside ja sovhooside materiaalse tehnilise baasi edasine tugevnemine. Üksnes 1960. a. esimese poole jooksul sai meie maa põllumajandus 136 tuhat traktorit, 32 tuhat veoautot, 22 tuhat isesõitjat teraviljakombaini ja rohkesti muud tehnikat. Kõik see võimaldab põllumajanduse alal töötajail kiiremini täita partei poolt püstitatud ülesannet kõigi põllumajanduslike tööde mehhaniseerimise kohta.

Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon andis rahvale kõik materiaalsed hüved ning lõi tingimused jõukaks ja kultuurseks eluks. Igaveseks tehti lõpp tööpuuduse, vaesuse ja vaimupimedusega. Kui revolutsioonielusel Venemaal oli 80 protsenti elanikkonnast kirjaoskamatu, siis nüüd on kirjaoskamatus juba ammu likvideeritud. Veelgi enam, on loodud sellised tingimused, et iga töötaja võib omandada kesk- ja kõr-

gema hariduse. Üksnes insenere valmistavad meie maa kõrgemad õppeasutused ette kolm korda rohkem kui Ameerika Ühendriikides. Nõukogude teaduse edusammud, mis on toonud käegakatsutavasse ulatusse ka kosmose avarused, on äratanud kogu inimkonna imetluse ja heakskiidu. Neid edusamme on sunnitud tunnistama ka meie maa vaenlased.

Nõukogude rahvas, kes on saanud oma elu peremeheks, elab täisverelist ja mitme-palgelist elu; pidevalt kasvavad meie inimeste vaimsed ja materiaalsed vajadused ning võimalused nende vajaduste rahuldamiseks. Kommunistlik Partei ja Nõukogude valitsus teevad kõik selleks, et luua parem elu, mis vastaks inimkonna parimatele ideaalidele. Hoolitsus töötajate, heaolu ja õnne eest — see on nende tegevuse kõrgeimaks seaduseks. Selle näiteks on NSV Liidu Ülemnõukogu viiendal istungjärgul käesoleva aasta aprillis vastuvõetud seadus maksude järkjärgulise kaotamise kohta, selle näiteks on tarbekaupade tootmise kiiretempolise laiendamine, elanikkonna meditsiinilise teenindamise pidev parandamine, üleminek lühendatud tööpäevale jne. Suurt tööd tehakse meil selleks, et likvideerida lähema kümne aasta jooksul täielikult korteripuudus. Ainuüksi Eesti NSV-s ehitatakse sel eesmärgil käesoleva seitseaastaku jooksul iga 10—12 elaniku kohta uus korter. NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu hiljutine määrus kaubanduse edasise parandamise abinõude kohta tõstab veelgi meie rahva elutaset.

Siinkohal on kõike seda, mis nõukogude korra ajal on rahva heaks tehtud, korraga võimatu loetleda. Juba see fakt, et tsaar-Venemaal oli inimeste keskmine eluiga 32 aastat, Nõukogudemaal aga on see 67 aastat, kõneleb selget keelt suurtest muutustest meie maa rahvaste elus.

Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon, mis kuulutas kõigile vabaduse ja võrdsuse, lõi uued suhted rahvaste vahel. Tsaar-Venemaal, sel rahvusliku vägivalla maal, olid väikerahvad ja ääremaade rahvad alaliste tagakiusamiste objektiks. Tsaar-ametnikud tegid kõiki võimalikke takistusi nende majanduslikul ja kultuurilisel arenmisel. Kõigi nende rahvaste elus algas 43 aastat tagasi uus ajastu, võimsa ülesehitustöö ajastu. Vennalike Nõukogude Liidu rahvaste peres on kõik rahvad üheõiguslikud ja neil on piiramatud võimalused oma majanduse ja kultuuri arendamiseks. Kirgiisid, usbekid, tadžikid, turkmeenid, grusiinlased, armeenlased, valgevenelased, ukrainlased, jakuudid, udmurdid, tšuvašid ja paljud teised meie maa paljurahvuselise tööpere liikmed ehitavad suure entusiasmiga kommunistlikku ühiskonda.

Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon

pani aluse uue inimese kujunemisele, niisuguse inimese kujunemisele, kelles on vaimne rikkus, moraalne puhtus ja füüsiline täiuslikkus harmooniliselt ühendatud. Kujunesid uued inimestevahelised suhted, mida iseloomustavad seltsimehelikkus ja vastastikune abistamine. Kujunes uus suhtumine töösse ja ühiskonna ühisvarasse. Kui klassiühiskonnas määravad inimestevahelisi suhteid kasuhuvid, millest olenevalt on inimese inimesele hundiks, siis sotsialistlikus ühiskonnas on inimestevaheliste suhete määrajaks ühine võitlus ühise suure eesmärgi nimel, võitlus kommunistliku ühiskonna ülesehitamise eest. Selle eesmärgi, mitte aga isikliku kasu või mugavuse nimel, siirduvad igal aastal kümned tuhanded nõukogude inimesed läbipääsmatusse taigasse või elutusse kõrbe, et raskustega võideldes suuri energeetika- ja tööstushiglasid ehitada. Selle suure eesmärgi nimel läks tubli nõukogude tütarlaps Valentina Gaganova, keda järgisid tuhanded teised patrioodid, mahajäänud brigaadi, et seda aidata tõsta eesrindlike brigaadide tasemele. Nelja nõukogude sõjamehe-vägilase kangelastegu võitluses ookeani üle-inimlike jõududega oli vaid üheks näiteks meie inimeste, uue ühiskonna inimeste mehisusest ja sangarlikkusest. Meie maa miljonite töötajate kangelastegudes kommunistliku ühiskonna ehitustellinguil näeme uue inimese võimast ja kõikevõitvat jõudu.

Meie kangelasliku rahva saavutuste innustajaks ja organiseerijaks on olnud võitlustes karastatud marksistlik-leninlik Kommunistlik Partei, kellele kuulub kogu rahva armastus ja usaldus. Järjekindlalt ja mehiselt on partei juhtinud rahvast kommunismi viival teel, on innustanud raskusi võitma ning näidanud kätte konkreetseid eesmärgid. Partei ja rahva monoliitsus on kõige olulisemaks teguriks kommunismi lõpliku võidu saavutamisel.

Meie maa hoogne edasilikumine on saanud eeskujuks kõigi maade töötajatele nende võitluses oma õiguste eest. «Me kiirendame üha enam ja enam oma liikumist kommunismi poole ning sellega süvendame ja laiendame inimeste teadvuses arusaamist, et mitte kapitalism, vaid kommunism loob inimestele kõik võimalused kõige paremaks eluks maa peal,» rääkis N. S. Hruštšov NSV Liidu Ülemnõukogu viiendal istungjärgul. «Just kommunism loob kõik tingimused iga inimese annete ja võimete arenemiseks, rahvaste loovate jõudude täielikuks õitsenguks.»

Nõukogudemaa eeskujul on rida Euroopa ja Aasia maid astunud sotsialismi ehitamise teele. On kujunenud suur ja võimas sotsialismileer, tähtis tegur kaasaegses rahvusvahelises elus, rahvaste võitluses rahu ja demokraatia eest. Sotsialistliku leeri maad

arendavad edukalt oma majandust ja kultuuri, ületades arenemistemplit kõige tugevamad kapitalistlikud riigid. Sotsialismi ehitamisel saavutatud edusammudest kõneleb kas või see fakt, et sotsialismileeri maade tööstustoodangu keskmine aastane juurdekasv on 11 protsenti. Praegu laseb näiteks Rumeenia Rahvavabariigi tööstus 11 nädalaga välja nii palju toodangut kui kodanluse võimutsemise ajal aasta jooksul. Korea Rahvademokraatlikus Vabariigis on tööstuse kogutoodang kasvanud sõjaeelse, 1949. aastaga võrreldes 6,1-kordseks. Hiina Rahvavabariigi töötajad on lühikese ajaga üle saanud kolonialismi ja feodalismi jäänustest ning võitlevad tulemusrikkalt selle eest, et lähemal ajal Inglismaast ette minna tähtsamate toodanguliikide tootmisel. Sajad miljonid inimesed Hiinas, Ungaris, Rumeenias, Albaanias, Poolas, Vietnaxis, Mongoolias, Korea Rahvademokraatlikus Vabariigis ja Saksa Demokraatlikus Vabariigis ehitavad veendunult sotsialismi ning neid ei saa sellelt teelt tagasi kohutada mis tahes ähvardused imperialistlike ringkondade poolt.

Võimsa sotsialismileeri kujunemine on inimühiskonna arengu paratamatu ja seaduspärane tulemus. See veenab järjest suuremaid töötajatehulki kogu maailmas nii kommunismi võidu paratamatuse kui ka selles, et kommunism toob kaasa tõelise õitsengu ja tõelise vabaduse.

Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon lõi parandamatud mõrad imperialismi koloniaalsüsteemi. Kahuripaigud Neeval äratasid võitlusele Aasia ja Aafrika rahvad, kes on andnud hoop hoobi järel vihatud kolonialismile ning võitlevad praegu ebainimliku koloniaalsüsteemi ja selle jäänuste täieliku likvideerimise eest. Uuele elule on ärganud India, Indoneesia, Araabia maad, suur osa Aafrikast. Kuuba rahva kangelaslik vabadusvõitlus näitab, et imperialistid ei või olla kindlad isegi oma ukse all.

Nõukogude inimesed tunnevad kogu südamest kaasa koloniaalmaade rahvaste vabadusvõitlusele ning abistavad rasket ikkest vabanenud maid majanduse ja kultuuri ülesehitamisel. Nõukogude valitsuse järjekindel toetus vabanenud maadele on sundinud imperialiste mõnelgi korral oma koletuslikest plaanidest loobuma. Kogu maailma eesrindlikud inimesed tervitasid palavalt Nõukogude valitsuse juhi N. S. Hruštšovi esinemist Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Peaassamblee XV istungjärgu tribüünilt ning Nõukogude valitsuse poolt esitatud deklaratsiooni projekti, milles nõutakse jäädava lõpu tegemist kolonialismile kui mineviku kohutavale igandile. Ka kapitalistlike maade juhtivad tegelased kõnelevad paljasõnaliselt kolonialismi likvideerimise vajadusest, kuid nagu

näitavad sündmused Alžeerias, Kongos, Omaanis ja mujal, samuti Ameerika Ühendriikide agressiivsed aktid Kuuba vastu, on see ainult sõnade tegemine, maailma avalikkuse ees manööverdamine. Nende tööliks eesmärgiks on koloniaalsüsteemi säilitamine ja asumaade rahvaste röövellik riisumine.

Nõukogude rahvas on veendunud, et kolonialismile tuleb teha lõpp ning lõpp sellele ka tehakse. Ajalooratast ei saa tagasi pöörata, selleks pole keegi suuteline, selleks pole suutelised ka imperialistid oma hambuni relvastatud armeede ja aatomi- ning vesinikupommidega.

Nõukogude võimu üheks esimeseks dekreediks Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni tulikumadel päevadel oli rahudekreet. Sellest ajast alates on Nõukogude valitsus järjekindlalt ajanud riikide ja rahvaste vahelise rahuliku koostöö poliitikat. Nõukogude inimesed, kes ehitasid üles sotsialismi ja praegu ehitavad kommunismi, on rahust eluliselt huvitatud. Ja mitte ainult nõukogude inimesed, vaid kõik lihtsad inimesed kogu maailmas, kellele eelmised sõjad on tekitanud kohutavat kahju ja kes on huvitatud arengust ja progressist.

Praegu, kus eksisteerivad kõrvuti kaks süsteemi — kapitalistlik ja sotsialistlik süsteem, on rahulik kooseksisteerimine objektiivne reaalsus. Sotsialistliku riigi sündimise päeval kuulutas V. I. Lenin välja kursi rahulikele kooseksisteerimisele. Rahu kohta peetud ettekanded lõppõnas deklareeris ta: «Me lükkame tagasi kõik punktid röövimise ja vägivalda kohta, kuid kõik punktid, mis sisaldavad heanaaberluse tingimusi ja majanduslikke kokkuleppeid, võtame rõõmuga vastu, neid me tagasi lükata ei saa.»

V. I. Lenin näitas ära teed, mis tagavad rahuliku kooseksisteerimise. «Meie kogemused,» ütles V. I. Lenin, «on meis loonud vankumatu veendumuse, et üksnes suurim tähelepanelikkus eri rahvaste huvide suhtes kõrvaldab pinna konfliktideks, kõrvaldab vastastikuse umbusu, igasuguste int-riigide kartuse ja loob selle usalduse, isearanis eri keelt rääkivate tööliste ja talupoegade vahel, ilma milleta on absoluutselt võimatud nii rahulikud suhted rahvaste vahel kui ka kõige selle vähegi edukas arenemine, mis on kaasaja tsivilisatsioonis väärtuslikku.»

Leninlikud juhendid on Kommunistliku Partei ja Nõukogude valitsuse tegevuse aluseks. Sellest kõnelevad ilmekat keelt Nõukogude valitsuse korduvad sammud rahvusvahelise pinevuse lõdvendamiseks ja uue sõja ohu vältimiseks. Meie maa relvastatud jõudude mitmekordne ühepoolne vähendamine, tuumarelvakatsetuste seisma-panek, isikliku kontakti loomine paljude

riikide valitsusjuhtidega, kultuuri- ja majandussidemete arendamine teiste riikidega ning mitmed muud üritused on kogu maailmale tõendanud meie rahva suurt rahu-püüdu.

Kui möödunud aasta sügisel Nõukogude valitsuse juht seltsimees N. S. Hruštšov esitas ÜRO Peaassamblee XIV istungjärgule üldise ja täieliku desarmeerimise konkreetse programmi, täitus kõigi lihtsate inimeste süda lootustega. Ent imperialistlikud riigid ei ole huvitatud rahust ja desarmeerimisest. Nende eesmärgiks on sõda, mis töötab suuri kasumeid. Seepärast asjasid nad nurja tipp-nõupidamise ja kümne riigi komitee töö. Seepärast tulid nad ka ÜRO Peaassamblee XV istungjärgule «tühja portfelliga», samal ajal kui Nõukogude valitsuse juhil olid istungjärgul kaasas veelgi konkreetsemad desarmeerimisettepanekud, kus igafi arvestati lääneriikide seniseid seisukohti.

Nõukogude valitsuse rahusammud leiavad järjest suuremat toetust kõigis maades. Võitluses rahu eest on juhtivaks jõuks kommunistlikud ja töölisparteid. «Kommunistlikud parteid,» öeldi kommunistlike ja töölisparteide Moskva nõupidamise deklaratsioonis, «käsitlevad võitlust rahu eest kui oma esmajärgulist ülesannet. Koos kõigi rahuarmastavate jõududega teevad nad kõik neist oleneva, et ära hoida sõda.»

Imperialistide septsused on kutsunud rahvaid valvsusele ja aktiivsele võitlusele sõjaohutajate vastu. NLKP XXI kongress rõhutas: «...Praegu ei ole võimatu, et imperialism päästab valla sõja, ja seepärast ei tohi sõjaohu alahinnata. Selle tõttu peavad sotsialistlikud riigid ja kõik rahuarmastavad jõud olema ülimalt valvsad ja muutma võitluse rahu säilitamise eest intensiivsemaks.» Ja imperialistidel läheb järjest raskemaks oma septsusi läbi viia, sest on olemas võimsad ühiskondlikud ja poliitilised jõud, kelle käsutuses on reaalsed võimalused selleks, et imperialistidel mitte lasta sõda valla päästa, ja kui nad püüaksid seda alustada, siis anda agressoritele purustav vastulöök, ajada nurja nende avantüristlikud plaanid. Rahvad on veendunud, et rahu jõud võidavad, sest selles seisab inimkonna õnn, tema tulevik.

Läheneb Suure Sotsialistliku Oktoobri-revolutsiooni 43. aastapäev. Nõukogude inimesed tervitavad seda suurt pidupäeva uute suurepärase võitudega kommunismi ehitamise töörinnetel. Suure Oktoobri revolutsioonilise tuleorni säravad valguskil-lered näitavad teed kommunismi lõplikule võidule. Nõukogude inimesed on veendu-nud selles, et see võit saabub.

Olgu tervitatud Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 43. aastapäev!

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomiteele

Meie, Eesti NSV õpetajate kongressi delegaadid, saadame vabariigi kõigi hariduse alal töötajate nimel oma palava, südamliku tervituse Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomiteele ja väljendame siirast tänu kallile parteile õpetajate tööle antud kõrge hinnangu eest, õpetajate eest pideva hoolditsemise ning nende vajadustesse erakordselt tähelepaneliku suhtumise eest.

Meie elame uue maailma ülesehitamise suurepärasel ajastul. Kommunistliku Partei ja Nõukogude valitsuse juhtimisel viiakse meie maal edukalt ellu kommunistliku ühiskonna laiahaardelise ülesehitamise grandioosseid plaane. Lenini suur partei juhiv meie rahvast võidult võidule progressi, rahu ja demokraatia teel, kommunismi ülesehitamise teel. Kõik nõukogude inimesed on tihedalt koondunud Kommunistliku Partei ümber, on talle piiritult usuvad, on valmis ennastalgavalt ellu viima kõiki tema üleskutsesid.

Nõukogude Eesti hariduse alal töötajate nimel kinnitame Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomiteele, et vabariigi kõik õpetajad toetavad palavalt meie partei ja Nõukogude valitsuse poliitikat. Me näeme vaimustuse ja sügava rahuldustundega, kui mehiselt, kindlalt ja järjekindlalt Nikita Sergejevitš Hruštšov võitleb rahu ja demokraatia eest kogu maailmas, kui julgelt paljastab imperialismi salasepitsusi ja agressioone.

Vabariigi hariduse alal töötajad on uhked, teades, et nende tänuväärne töö on panuseks nõukogude rahva üldisesse võitlusse meie maal kommunismi ülesehitamise ürituse eest.

Uued elutingimused ja kommunismi ehitamise ülesanded nõudsid samuti nõukogude kooli töö ümberkorraldamist, õpetamise tihedat sidet elu ja ühiskondlikult kasuliku tööga. Partei ja Nõukogude valitsuse tuntud juhendites, mis on antud NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu teesides ning seaduses «Kooli ja elu sidemete tugevdamisest ning haridussüsteemi edasiarendamisest NSV Liidus», on antud koolitöö ümberkorraldamise laialdane programm ning määratud kindlaks selle teed ja meetodid. Koolide uutel alustel töötamise esimese aasta kogemused näitavad, et partei ja Nõukogude valitsus toimusid õigeaegselt ja targalt, püstitades rahvahariduse edasiarendamise, samuti kooli, elu ja töö vahel sidemete tugevdamise küsimuse.

Nõukogude Eesti õpetajad ei säästa jõudu, teadmisi ega energiat selleks, et täielikult läita partei ja valitsuse juhendeid, nad tugevdavad igati kooli ja elu sidemeid, tõstavad õpilaste üldharidusliku, polütehnilise ja tööalase ettevalmistamise taset, kasvatades neid kommunismi ideede vaimus. Nõukogude kool peab valmistama kasvavast põlvkonnast kõrgesti haritud, teadlikud, eluks ja tööks ettevalmistatud kommunistmehitajad, kes on kasvatajad nõukogude patriotismi, internatsionalismi ja rahvaste sõpruse kõrgete ideede vaimus. Vabariigi õpetajad annavad kogu oma jõu selleks, et täielikult ellu viia kohustusliku kaheksaklassilise hariduse seadus, pööravad rohkem tähelepanu õhtukoolide (vahetustega koolide) ja internaatkoolide tööle.

Suur osa õpilaste kommunistlikus kasvatamises kuulub komsomoli- ja pioneeriorganisatsioonile. Nõukogude Eesti õpetajad abistavad igakülgselt neid organisatsioone töös, koos nendega kasvatavad õpilasi kindlateks ja veendunud leninlasteks, kes on lõpuni usuvad kommunismi üritusele.

Nõukogude õpetaja ei kujuta oma elu ja oma tööd tiheda sidemeta rahvaga, oma kalli riigi eluga. Me lubame parteile ja valitsusele, et ka edaspidi võtame aktiivselt osa riigi elust, nõukogude rahvaste ühisest võitlusest, viime rahvahulkadesse partei ideesid ja uut, sotsialistlikku kultuuri.

Me kinnitame pidulikult Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomiteele, et Eesti NSV õpetajad ja hariduse alal töötajad täidavad auga oma kohuse sotsialistliku kodumaa ees, täidavad need ülesanded, mis neile on pannud kallis partei ja Nõukogude valitsus. Me teeme kõik, et õigustada Kommunistliku Partei kõrget usaldust ning oleme tema ustavateks ja kindlateks abilisteks kommunismi ülesehitamisel.

Elagu meie suur kodumaa — Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liit!

Au Nõukogude Liidu Kommunistlikule Parteile — meie võitude innustajale ja organiseerijale!

EESTI NSV VABARIIKLIK ÕPETAJATE KONGRESS

NLKP KESKKOMITEE ESIMESELE SEKRETÄRILE NSVL MINISTRITE NÕUKOGU ESIMEHELE N. S. HRUŠTŠOVILE

NEW YORK

Kallis Nikita Sergejevitš!

Eesti NSV õpetajate kongress saadab Teile, ustavale leninlasele, väsimatule võitlejale rahu, demokraatia ja sotsialismi eest, südamliku palava tervituse ning soovib Teile tervist ja jõudu Teie õilsas võitluses. Meie jälgime vaimustusega, millise kindluse, mehisuse ja püsivusega Te kaitsete rahuüritust, paljastate imperialistlike agressiivsete jõudude salasepsusi. Me oleme uhked Teile, meie kallis Nikita Sergejevitš. Võideldes rahu ja demokraatia eest ning sõjajõudude, agressiooni ja kolonialismi vastu, kaitsete Te sellega terve eesrindliku ja progressiivse inimkonna huve. Teie olete pälvinud miljonite inimeste poolehoidu, kes näevad Teis oma parimat sõpra, oma kõige elulisemate huvide kõige ustavamat kaltsjat.

Kallis Nikita Sergejevitš! Meie, Nõukogude Eesti õpetajad, arutades kongressil rahvahariduse alal töötajate ees seisvaid aktuaalseid ülesandeid, pöördume ikka ja jälle Teie innustava ja targa kõne juurde, millega Te esinesite ülevenemaalisel õpetajate kongressil. See kõne on meile programmiliseks dokumendiks, mis näitab kätte Nõukogude kooli ümberkorraldamise teed ja meetodid vastavalt kommunistliku ühiskonna ülesehitamise ülesannetele. Meie täname Teid, kallis Nikita Sergejevitš, selle kõrge hinnangu eest, mis Teie andsite meie tööle, selle suure tähelepanu ja hoolitsuse eest, mida Te iga päev meile osutate.

Meie töötame Teile, et me ei säästa jõudu, teadmisi ega energiat selleks, et täita kõik ülesanded, mida meile annab armastatud Kommunistlik Partei. Meie kasvatame kõrgesti haritud, ideeliselt teadlikke, eluks ja tööks ettevalmistatud kommunismiehitajaid, rahu eest võitlejaid.

Me koondume veel tihedamalt Kommunistliku Partei ja Nõukogude valitsuse ümber, rakendame kogu jõu selleks, et anda vääripline panus Nõukogude rahva üldisse võitlusesse kommunistliku ühiskonna ülesehitamiseks meie maal, võitlusesse rahu eest kogu maailmas.

Elagu meie kallis kodumaa — Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liit!

Olgu tervitatud rahvaste sõprus — meie maa jõu ja võimsuse allikas!

Elagu Kommunistlik Partei, meie võitude innustaja ja organisaator!

EESTI NSV VABARIIKLIK ÕPETAJATE KONGRESS

Eesti NSV õpetajate vabariiklikule kongressile

Eestimaa Kommunistliku Partei Keskkomitee, Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium ja Eesti NSV Ministrite Nõukogu tervitavad palavalt vabariigi õpetajate kongressi delegaate ja kõiki haridusala töötajaid, partei ustavaid abilisi sirguva põlvkonna kasvatamisel kommunismi ideede valmus.

Nõukogude rahvaste vennalikus peres on Eesti NSV töötajad saavutanud Kommunistliku Partei juhtimisel kahe aastakümne jooksul suuri võite rahvamajanduse ja kultuuri arendamisel. Sellel suhteliselt lühikesel ajavahemikul on Eestis toimunud tõeline kultuuri-revolutsioon, milles otsustavat osa on etendanud meie kool.

Kommunistliku Partei hoolitsusel on Nõukogude Eesti kool saanud tõeliseks rahva-kooliks. Elu nõuetele vastav koolivõrk ja tasuta haridus on avanud tee kõigile töötajate igakülgsede teadmiste ja oskuste omandamiseks. Vabariigi keskkoolides, kesk-eriõppe-asutustes ja kõrgemates õppeasutustes õpib praegu neli korda rohkem noori kui kodanlikus Eestis.

Eesti rahva hariduslik tase on märgatavalt tõusnud. Kui 1939. aastal oli Eestis iga tuhande elaniku kohta 8 kõrgema haridusega ja 129 keskharidusega inimest, siis praegu on iga tuhande elaniku kohta 21 kõrgema ning 304 täieliku või lõpetamata keskharidusega inimest. Nõukogude võimu aastail on vabariigis võrsunud uus, ideeline, valmselt rikas ja teotaheline nõukogude haritlaskond, kes annab kogu jõu ja teadmised kommunismi kiiremaks ülesehitamiseks.

Kommunismiehitajate arvukas peres on aukohal nõukogude õpetaja, partei lähim abiline noore põlvkonna kasvatamisel, rahva kultuuritaseme edasisel tõstmisel.

Vabariigi töötajate nimel avaldavad Eestimaa Kommunistliku Partei Keskkomitee, Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium ja Eesti NSV Ministrite Nõukogu südameilku tänu vabariigi kõikidele õpetajatele ennastsalgava ja tulemusriikka töö eest noore põlvkonna kommunistikul kasvatamisel.

Kommunismi laiahaardelise ehitamise perioodil kasvab kooli osatähtsus igakülgselt arenenud ja haritud inimeste, kommunistliku ühiskonna liikmete kasvatamisel, kellele töö muutub kõige olulisemaks eluvajaduseks. Kooli ülesandeks on anda õpilastele sügavaid üldhariduslikke ja polütehnilisi teadmisi ning oskusi, kasvatada neid piiritu kodumaa-armastuse, sotsialistliku patriotismi, proletaarse internatsionalismi ja rahvaste sõpruse vaimus.

Õpetajate ees on üllas eesmärk: kasvatada kommunistliku ühiskonna uut inimest, kelles on valmsed rikkused, moraalne puhtus ja füüsiline täiuslikkus harmooniliselt ühendatud.

Õpetaja austusväärne töö on pärilnud õigusega rahva armastuse ja lugupidamise, kõrge hinnangu Kommunistlikult Parteilt ja Nõukogude valitsuselt.

Teile, seltsimehed õpetajad, on rahvas usaldanud noore põlvkonna kasvatamise. Õpetajal ei ole ega saagi olla innustavamalt eesmärki kui kasvatada noori elama ja töötama kommunistikult.

Vabariigi õpetajaskonna kohus on õigustada oma austavat nime ning veel suurema energiaga võidelda kooli ja elu sidemete tugevdamise ning haridussüsteemi reorganiseerimise lõpuleviimise eest.

Nende suure tähtsusega ülesannete edukaks täitmiseks peab õpetaja pidevalt omandama kõike uut ja väärtuslikku, mida pakub meie tegelikkus, väsimatult töötama marksismi-leninismi õpetuse looval omandamisel, päev päeva kõrval täiustama oma pedagoogilist meisterlikkust.

Haridussüsteemi reorganiseerimisel on vabariigis saavutatud esimesi märkimist vääri-
vaid tulemusi. Kõigi haridusala töötajate ülesandeks on igakülgset analüüsida, üldistada
ning levitada koolielu ümberkorraldamise eesrindlikke kogemusi ja oskuslikult kasutada
neid igapäevases töös.

Noore põlvkonna kommunistlik kasvatamine on üldrahvalik ülesanne, mis nõuab kooli,
perekonna ja ühiskondlike organisatsioonide tihedat koostööd. Elava sideme loomine
komsomoli- ja ametiühinguorganisatsioonidega ning lastevanemate kaasatõmbamine
aktuaalsete kasvatusküsimuste lahendamisele on õpetajaskonna üheks tähtsamaks üles-
andeks.

Eestimaa Kommunistliku Partei Keskkomitee, Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium ja
Eesti NSV Ministrite Nõukogu on sügavalt veendunud, et vabariigi õpetajaskond annab
kogu oma jõu ja kõik oskused selleks, et ellu viia õppimise ja tootva töö ühendamise
suuri leninlikke ideesid, kasvatada õpilasi armastama ja austama kommunistlikku tööd
ning suhtuma rahvaste sõpruse õilsaid tundeid, õpetada noori palavalt armastama oma sotsia-
listlikku kodumaad ning vihkama rahu, sotsialismi ja demokraatia vaenlasi.

Eestimaa Kommunistliku Partei Keskkomitee, Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium ja
Eesti NSV Ministrite Nõukogu soovivad vabariigi kõikidele õpetajatele ja haridusala
töötajatele uusi võite nende tänuväärseis töös aktiivsete kommunistmehitajate kasvata-
misel.

EESTIMAA KOMMUNISTLIKU PARTEI KESKKOMITEE,
EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUM,
EESTI NSV MINISTRITE NÕUKOGU

EESTIMAA KOMMUNISTLIKU PARTEI KESKKOMITEELE, EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUMILE, EESTI NSV MINISTRITE NÕUKOGULE

Meie, Eesti NSV vabariikliku õpetajate kongressi delegaadid, saadame kogu vabariigi
õpetajaskonna ja kõigi haridusala töötajate nimel Eestimaa Kommunistliku Partei Keskkomiteele, Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumile ja Eesti NSV Ministrite Nõukogule
südamliku tervituse. Me täname pideva hoolitsuse ja tähelepanu eest, mida Kommunistlik Partei ja Nõukogude valitsus osutavad nõukogude õpetajale ja nõukogude koolile.
Eesti NSV-s on hariduselu nõukogude võimu aastail tormiliselt arenenud, haridus on
saanud kõigile tõeliselt kättesaadavaks.

Eesti NSV õpetajate kongress tuli kokku tähelepanuväärse ajal. Meie sotsialistlik
kodumaa täidab edukalt kommunismi laiahaardelise ehitamise grandioosset ülesannet.
Kommunistlik Partei, kes on relvastatud kõikevõitva marksismi-leninismi õpetusega, juhib
meie maa rahvaid võidult võidule kommunismi ehitamisel.

Meie, õpetajate kongressi delegaadid, kiidame palavalt heaks Kommunistliku Partei
ja Nõukogude valitsuse targa sise- ja välispoliitika. Oleme uhked, et meie sotsialistlik
kodumaa on kogu maailma rahvaste silmis progressi, demokraatia ja rahu sümboliks. Me
jälgime erutusega meie valitsuse järjekindlaid pingutusi kõige aktuaalsema rahvusvahelise
probleemi — üldise ja läieliku desarmeerimise — positiivse lahendamise eest. Kogu
nõukogude rahvas on vaimustatud Nõukogude valitsuse juhi Nikita Sergejevitš Hruštšovi
mehisusest ja otsustavusest, mida ta ilmutab oma järjekindlas võitluses meie kodumaa
õitsengu ja ülemaailmse rahu eest.

Kommunismi ehitamise konkreetsed ülesanded tõstsid päevakorrale nõukogude kooli ümberkorraldamise vajaduse. Kommunistlik Partei ja Nõukogude valitsus usaldasid meile — õpetajatele ning hariduse alal töötajatele — vastutusrikka ja austava ülesande: kasvatada noort põlvkonda elama ja töötama kommunistlikult. Uue kooli põhijooned on kavandatud NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu teesides ning nende alusel vastuvõetud seadustes kooli ja elu sidemete tugevdamisest ning haridussüsteemi edasiarendamisest. Meie, kongressi delegaadid, kinnitame Kommunistlikule Partele ja Nõukogude valitsusele, et vabariigi õpetajad töötavad kogu jõu ja energiaga selle seaduse elluviimiseks.

Juba esimese õppeaasta kogemused kinnitavad, et partei ja valitsuse kavandatud abi- nõud hariduselu ümberkorraldamiseks olid õigeaegsed ja meie ühiskonna arenemise nõudele täielikult vastavad. Kooli ja elu sidemete tugevdamise ning üldharidusliku poliitilise tootmisõpetusega töökooli rajamise idee on võitnud niihästi õpetajate, lastevanemate kui ka kogu nõukogude üldsuse üksmeelse poolehoidu. Esimesed kogemused kinnitavad, et uus kool kasvatab noortes tööarmastust, õpetab neid elama ja töötama kommunistlikult.

Haridusala ümberkorraldamise suures ja vastutusrikkas töös on tehtud alles esimesed sammud; kooliseaduse täielik ellurakendamine nõuab õpetajailt, kõigilt hariduse alal töötajailt ja ühiskondlikelt organisatsioonidelt visa ning järjekindlat tööd.

Meie peamiseks ülesandeks on ellu viia õppimise ja tootva töö ühendamise suuri leninlikke ideesid, süvendada noortes tööarmastust, kasvatada neid nõukogude patriotsismi, rahvaste sõpruse ja proletaarse internatsionalismi vaimus.

Kongressi delegaadid kinnitavad, et õpetajaskond täidab auga neile usaldatud ülesande noorte kasvatamisel ja õpetamisel. Me oleme hästi teadlikud, et nende ülesannete täitmine nõuab meilt kõigilt järjekindlat ideelis-poliitilist enesetäendamist, ainealaste teadmiste süvendamist ning pedagoogilise meisterlikkuse tõstmist. Ühtaegu on tarvis tõsiselt töötada koolide materiaalse baasi tugevdamiseks ning õppetöö organiseerimise täiustamiseks.

Meie maal toimub üleminek 8-klassilisele koolikohustusele. Me peame oma südameasjaks võidelda koolikohustuse täieliku täitmise eest.

Suur tähtsus uues haridussüsteemis on õhtuse vahetusega töötavatel ja kaugõppekoolidel. Me töötame väsimatult selle heaks, et töölis- ja kolhoosnoored võiksid heades tingimustes õppida ja töötada ning omandaksid nõutava teadmiste taseme.

Me pühendame erilist tähelepanu uute koolitüüpide — internaatkoolide ja pikapäeva-koolide väljaarendamisele.

Õpetajad on alati pidanud oma lähemaks abiliseks komsomoli- ja pioneeriorganisatsioonid. Uues koolis komsomoli- ja pioneeriorganisatsiooni osatähtsus veelgi kasvab. Meie, õpetajad, peame oma kohuseks veelgi aktiivsemalt lülituda komsomoli- ja pioneeriorganisatsiooni töösse, et tagada noorte omaalgatus ja initsiatiivi õppe- ning klassi- ja koolivälises töös.

Nõukogude õpetajaskond on lahutamatu seotud rahvaga. Ta viib rahva hulka partei ideesid, töötab rahva hariduse ja kultuuri taseme tõstmise nimel.

Kõigi vabariigi õpetajate ja haridusala töötajate nimel töötab Eesti NSV õpetajate kongress Kommunistlikule Partele ja Nõukogude valitsusele, et Nõukogude Eesti õpetajaskond töötab jõudu säästmata, et väärikselt täita austavat ülesannet, mille andis meile partei, — kasvatada kommunistliku ühiskonna inimest.

Au suure Lenini partele, Nõukogude Liidu Kommunistlikule Partele, meie võitude innustajale ja organisatorile.

EESTI NSV VABARIIKLIK ÕPETAJATE KONGRESS

EESTI NSV ÕPETAJATE KONGRESSI LÄKITUS MAAILMA KÕIGI MAADE ÕPETAJATELE

Kallid kolleegid, sõbrad!

Kogu Nõukogudema õpetajaskonda erutab sügavalt kaasaegne rahvusvaheline olukord, kindla ja püsiva rahu tagamine rahvaste vahel. See palav rahupüüdlus leidis ereda väljenduse Vene Nõukogude Föderatiivse Sotsialistliku Vabariigi õpetajate kongressi läkituses kogu maailma õpetajaile. Seda läkitust kannab nõukogude õpetajale omane kõrge humanism, hoolitsus noore põlvkonna eest, sügav mure rahvaste hea käekäigu ja õnne eest.

Meie sugupõlve teadvuses püsivad veel elavalt eelmise sõja koletuslikud pildid. Laste, naiste ja raukade metsik tapmine Majdanekis, Ocwencimis, Kalevi-Liival ja teised fašistide metsikused täidavad sügava nõrdimusega meie südameid. Meid teevad rahutuks imperialistide uued sõjasepsitsused. Me ulatame kõigile oma käe ühiseks võitlusindeks nende vastu. Kogu õpetajaskond, nagu kõik meie maa töötajad, jälgib erutusega ÜRO Peaassamblee istungjärgu tööd, kus Nõukogude riigi delegatsioon eesotsas Nikita Sergejevitš Hruštšoviga ilmutab uut rahuinitsiatiivi ning on kõigi rahuarmastavate inimeste tähelepanu keskpunktis. Me soovime palavalt edu meie rahusaadikuile nende vastutusrikkas töös.

Õpetaja töö on oma olemuselt rahupüüdlilik, kõrgest humaansest paatosest kantud. Me toetame täiesti südamest Vene NFSV õpetajate rahuüleskutset kogu maailma õpetajaile.

Me anname kogu jõu ja energia uue põlvkonna kasvatamiseks kõrge kommunistliku ideelisuse vaimus. See on meie peamine panus suurde rahuüritusse.

Elagu sõprus kogu maailma õpetajate vahel!

Elagu rahu kogu maailmas!

EESTI NSV VABARIIKLIK ÕPETAJATE KONGRESS

EESTI NSV ÕPETAJATE KONGRESSI DELEGAATIDE LÄKITUS KÕIGILE ÕPETAJAILE, HARIDUSE ALAL TÖÖTAJAILE, LASTEVANEMAILE JA NÕUKOGUDE EESTI ÜLDSUSELE

Kallid seltsimehed!

Meie, Eesti NSV õpetajate kongressi delegaadid, õpetajaskonna ning hariduse alal töötajate esindajad, kogunesime vabariigi pealinna Tallinna, et teha esimesi kokkuvõtteid haridussüsteemi ümberkorraldamise suurest ja vastutusrikkast tööst, mis kavandati Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXI kongressil.

Vabariiklik õpetajate kongress tuleb kokku suurepärasel ajal, kui nõukogude rahvas läidab Kommunistliku Partei juhtimisel suure eduga kommunismi laiahaardelise ehitamise grandioosset ülesannet. Meil on õnn elada ja töötada maal, kus riigi huvid on lahutamatud rahva huvidest, kus partei ja rahvas on tihedasti liitunud võitluseks kõige õiglasema ja eesrindlikuma ühiskonna — kommunistliku ühiskonna ülesehitamiseks. Koos kõigi Nõukogudema inimestega on meil rõõm tunnustada, et meie sotsialistlik kodumaa

seisab inimkonna majandusliku, teadusliku ja kultuurilise progressi eesotsas ning on saanud maailma rahvaste silmis rahu ja õitsengu sümboliks.

Kongress kuulutab pidulikult kõigi hariduse alal töötajate nimel, et Eesti NSV õpetajaskond, nagu kõik meie maa töötajad, toetab palavalt meie partei ja Nõukogude valitsuse tarka sise- ja välispoliitikat.

Me kinnitame kõigi Eesti NSV õpetajate nimel, et me ei säästa jõudu võitluses kommunismi ülesehitamiseks ning töötame veelgi visamalt kindla rahu ja kõigi maade rahvaste õnne heaks. Me mõistame otsustavalt hukka imperialistide septsused, mis on suunatud meie maa vastu, rahu, sotsialismi ja demokraatia vastu.

Nikita Sergejevitš Hruštšov nimetas õpetajaid partei lähemateks abilisteks uue inimese kasvatamisel kuulsusrikaste revolutsiooniliste traditsioonide ja kõrge kommunistliku teadlikkuse vaimus. Me oleme uhked selle suure usalduse üle ning südamest tänulikud tähelepanu ja hoolitsuse eest, mida meile osutavad Kommunistlik Partei ja Nõukogude valitsus.

Nõukogude võimu aastail on meie vabariigis saavutatud hariduse alal suuri edusamme. NLKP XXI kongressi ajaloolised otsused ning NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu teesid kooli ja elu sidemete tugevdamiseks ning haridussüsteemi edasiarendamisest ning nende alusel vastuvõetud seadus näitasid meile kätte tee nõukogude kooli edasiarendamiseks kommunismi laiahaardelise ehitamise perioodil.

Esimese aasta töökogemused uue kooliseaduse alusel lõendavad täie veenvusega, et partei poolt kavandatud hariduse ümberkorraldamise programm vastab täielikult noore põlvkonna kommunistliku kasvatamise eesmärkidele.

Meie, Eesti NSV õpetajate kongressi delegaadid, märgime rahuldustundega, et pedagoogilised kollektiivid vabariigis on partei ja valitsuse juhtimisel asunud edukalt haridussüsteemi ümber korraldama. Vabariigi koolides on noorsoo kasvatamisel saanud eluõiguse ühiskondlikult kasulik töö.

Õpetajad on ühiskondlike organisatsioonide, lastevanemate ja noorsoo aktiivse abiga teinud hinnatava töö kooli materiaalse baasi tugevdamisel.

Kooliseaduse elluviimisel on pandud vaid alus sellele suurele ja vastutusrikkale tööle, mis seisab hariduse alal töötajate ees.

Üheks tähtsamaks ja pakilisemaks ülesandeks on üleminek 8-klassilisele koolikohustusse. Kongress kutsub õpetajaid, lastevanemaid ja meie üldsust kogu energiaga võitlema selle suure ja tähtsa ülesande täitmise eest. Üldise koolikohustuse täitmine nõuab õppe- ja kasvatustöö kõrget taset, tähelepanelikku hoolitsemist iga õpilase eest.

Suur tähtsus noore põlvkonna kasvatamisel on internaatkoolidel ning pikapäevakoolidel. Meie ülesandeks on nende koolide igakülgne väljaarendamine.

Seoses täieliku keskhariduse laiendamisega meie maal tõuseb üha enam õhtuste (vahetustega töötavate) ja kaugõppekoolide osatähtsus. Hariduse alal töötajate ülesanne on luua soodsad tingimused õppimiseks õhtustes koolides, arvestada selle koolitüübi iseärasusi õppe- ja kasvatustöö sisulisel ja metoodilisel korraldamisel.

Eriolist tähelepanu on vaja pühendada uue kooli peatülesandele — õpilaste põhjalike ja püsivate üldhariduslike teadmiste andmisele ning õpetuse tipedale ühendamisele tööga, kommunismi ehitamise praktikaga.

Õppe- ja kasvatustöö sisu ning eesmärk ümberkorraldatavas koolis on suurepärase selgusega määratletud N. S. Hruštšovi kõnes ülevenemaalisel õpetajate kongressil. Ta ütles: «Kooli ümberkorraldamiseks on kõige tähtsam õppetöö seostamine ühiskondlikult kasuliku tootva tööga ja kooli kasvatustöö intensiivistamine. Võitlus kommunismi võidu eest nõuab nõukogude inimese igakülgset, harmoonilist arendamist. See aga tähendab mitte ainult kõigi teadmiste omandamist looduse, tehnika ja ühiskonna kohta, vaid ka oskust neid teadmisi praktiliselt kasutada vahetuks osavõtuks kommunistlikust ülesehitustööst.»

Nende sõnadega on selgesti rõhutatud, et üldhariduslik ja tööalane ettevalmistus peab rajanema laialdasel polütehnilisel alusel. Keskkooli eesmärgiks ei ole sedavõrd valitud kitsa eriala omandamine kui kaasaja tootmise aluste ja tehnika laialdane tundmaõppimine. Uhtaegu on tarvis mõista, et õppeprotsessi elule lähendamine ei sünni ainult tootmisõpetuse kaudu; seda eesmärki peavad teenima noorsoo kasvatamisel ja õpetamisel ka teised õppeained, õppeainete terviküsteem.

Eriti tähtis on õigesti mõista, hinnata ja kasutada neid rikkalikke võimalusi, mida uus kool kätkeb, noorte kommunistlikuks kasvatamiseks. Nõukogude noorsoo kommunistlik kasvatamine kaasajal tähendab selle põlvkonna vaimset ja kõlbelist kujundamist, kes elab ja töötab juba kommunistlikus ühiskonnas.

Nõukogude kool peab kasvatama meie õpilastest küpseid, poliitiliselt ja moraalselt kindlameelseid kommunismiehitajaid, kes on pliriltult ustavad partei ja Nõukogude valitsuse üritusele ning annavad kogu oma noorusjõu ja teadmised võitlusele rahva õnne ja rahu eest. Me peame kasvatama lapsi revolutsiooniliste traditsioonide vaimus, tugevdama noorsoo poliitilist, ateistlikku ja esteetilist kasvatust. See on meie kooli vastutusrikas ja ülev ülesanne.

Suur kasvatuslik väärtus on tootmisõpetusel ja ühiskondlikult kasulikul tööil. N. S. Hruštšov rõhutab: «Kõige tähtsam on õigesti ja igakülgsest kasutada tootmisõpetust selleks, et kasvatada noortes armastust töö vastu üldiseks hüvanguks. Kool peab sisendama õpilastele oskust töötada kollektiivselt, s. o. lõppkokkuvõttes oskust elada ja töötada kommunistlikult.»

Uhtaegu on tarvis tõhustada kõigi õppeainete kasvatuslikku toimet, mis saavutatakse esijoones õpetamise elule lähendamise teel. Kongress juhib tähelepanu nendele võimalustele õpilaste ideelisel kasvatamisel, mis avanevad seoses uue õppeaine — poliitiliste teadmiste aluste — sisseviimisega õppeplaani.

Õppeprotsessi põhijooneks uues koolis olgu õpilaste aktiivsuse ja initsiatiivi arendamine. Kasvatagem noortes võimeid ja oskust iseseisvalt raamatuga töötada, tööriist, masinaid ja aparate käsitseda, praktilise elu ja laboratoorsete tööde najal tähelepanekuid ja õigeid järeldusi teha. Sel eesmärgil peame otsustavalt revideerima seniseid õppemeetodeid. Passiivsete meetodite ja töövormide asemele peavad astuma aktiivsed ja kõige ratsionaalsemad meetodid. Uue kooli olemus ja eesmärgid eeldavad ka töövormide rikastamist, mitmekesistamist ja täiustamist. Õppetunni kõrval, mis on ja jääb nõukogude koolis õppetöö põhivormiks, saavad laiema eluõiguse ekskursioonid ja õppekäigud, laboratoorsed tööd ja praktikumid.

Kongress peab väga tähtsaks klassivälise töö taseme tõstmist ja edasiarendamist, käsitades seda õppe- ja kasvatustöö orgaanilise koostisosana. Selles töös on veelgi tähtsam ja ainuõige õpilaste isetegevuse ja algatusvõime stimuleerimine ning sellele huvipakkuva rakenduse leidmine.

Õppe- ja kasvatustöö taseme tõstmisel jäävad kooli ja õpetajate ustavateks abilisteks komsomoli- ja pioneeriorganisatsioon. Pioneerid ja kommunistlikud noored võivad ja peavad osutama otsest ja väärtuslikku praktilist abi kooli ümberkorraldamisel, materiaalse baasi tugevdamisel, õppevahendite soetamisel, mitmepalgelises klassivälises töös jne. Õpetajad omalt poolt peavad toetama nende organisatsioonide väärtuslikke algatusi ja osutama neile praktilist abi.

Selleks et õpetaja võiks edukalt täita temale pandud ülesandeid, peab ta seisma oma ajastu teadmiste tasemel, omama laialdast silmaringi, põhjalikult tundma oma ainet ja selle õpetamise meetodikat, olema poliitiliselt küps ja arenenud, mõistma Kommunistliku Partei ja Nõukogude valitsuse poliitikat. Kuid meil leidub veel üksikuid õpetajaid, kes ei täienda ennast erialal, ei ilmuta küllaldast tähelepanu poliitiliste teadmiste täiendamise suhtes. Meil on vabariigis õpetajaid, kes ei oma kõrgemat haridust, ent pole asunud seda omandama. Kongress peab väga tähtsaks, et kõik õpetajad omandaksid lähemal aastal kõrgema pedagoogilise hariduse. Tähtsaks ja edasilükkamatuks üles-

andeks on täiustada õpetajate kaadri ettevalmistamise süsteemi vastavalt haridussüsteemi ümberkorraldamise vajadustele ning tõsta olemasoleva kaadri kvalifikatsiooni eriti töö- ja tootmisõpetuse alal.

Kongress märgib, et viimasel ajal võib täheldada vabariigis pedagoogilise ja metoodilise mõtte elavnemist, pedagoogikateaduse lähenemist praktilisele elule. Ühtlasi tuleb tunnustada, et pedagoogikateadus ei suuda koolielu kiiresti kasvavate nõuetega sammu pidada, kipub sellest maha jääma. Õpetajaskond ootab Pedagoogika Teadusliku Uurimise Instituudilt, Tartu Riiklikult Ülikoolilt ja E. Viide nim. Tallinna Pedagoogiliselt Instituudilt koolielu ümberkorraldamisega seotud põhiprobleemide (õpetuse ja tootva töö ühendamine, uute õppemeetodite väljatöötamine, töö iseärasused internaatkoolides ja pika-päevakoolides jne.) läbitöötamist. Tähtsaks ja edasilükkamatuks ülesandeks on uutele programmidele vastavate õpikute, käsiraamatute ja näitlike vahendite koostamine, mis peab toimuma teadlaste ja praktikute ühistööna.

Noore põlvkonna kasvatamine kommunismi vaimus on üldrahvalik ülesanne, mis nõuab kooli, perekonna ja kogu ühiskonna tihedat koostööd.

Hindamatu osatähtsus noorte iseloomu, ideaalide ja veendumuste kujundamisel on perekondlikul kasvatusel. Seepärast on kõigi hariduse alal töötajate tähtsaks tööloiguks sisukas pedagoogiline selgitustöö. Just selle kaudu peame edukalt võitlema natsionalistlike eelarvamuste, religioossete igandite ja teiste kodanlikust ühiskonnast säilinud pahede vastu. Me kutsume üles kõiki lastevanemaid viljakaks koostööks kooliga, et ühiselt kasvatada lapsi nõukogude patriotismi, rahvaste sõpruse ja tööarmastuse vaimus.

Kongress kutsub üles tööstusettevõtteid, kolhoose ja sovhoose osutama koolidele abi koolide õppe-materiaalse baasi kindlustamisel ja tootmisõpetuse organiseerimisel. Me peame ettevõtete juhtide ning ühiskondlike organisatsioonide auasjaks võidelda selle eest, et kõik noored omandaksid keskhariduse.

Me kutsume teaduse ja tehnika alal töötajaid osa võtma koolielu ümberkorraldamise vastutusrikkast tööst uute õppeprogrammide täiendamise, uute õpikute ja käsiraamatute loomise ning laialdase teaduslik-tehnilise propaganda korraldamise kaudu.

Nõukogude kool ootab meie kirjanikelt, kunstnikelt ja heliloojatelt rohkem teoseid, mis haaraksid noori kommunismi ehitamise helge paatosega ning kätkeksid mele ajastu suuri ideesid. Me oleme veendunud, et kirjanduse ja kunsti alal töötajad veelgi aktiivsemalt aitavad oma loominguga ja tööga kujundada noorte ideelist ja valmset palet ning lõovad nõu ja teoga kaasa õpilaste isetegevuse organiseerimisel ja sisustamisel.

Meie kasvatusideaaliks on vaimsetl rikas, moraalselt puhas ning füüsiliselt terve ja karastatud noorsugu. Tervishoiuorganid ning spordiorganisatsioonid peavad aktiivsemalt võitlema noorsoo tervise eest, terve ja elurõõmsa noorsoo kasvatamise eest õigetele alustel organiseeritud spordi- ja kehakultuuritöö kaudu.

Meie, Eesti NSV õpetajate kongressi delegaadid, oleme sügavalt veendunud, et Eesti NSV õpetajaskond ja kõik hariduse alal töötajad tulevad Kommunistliku Partei juhtimisel ning tihedas koostöös lastevanematega ja kõigi töötajatega edukalt toime koolielu ümberkorraldamise vastutusriikka ülesandega.

Kõigi vabariigi õpetajate nimel lubame Kommunistlikule Partele ja Nõukogude valitsusele töötada väsimatult selleks, et kasvatada noori nõukogude patriotismi, rahvaste sõpruse ja tööarmastuse vaimus, et kasvatada selline põlvkond, kes oskab elada ja töötada kommunistlikult. Me oleme uhked ja rõõmsad, et meile on usaldatud nii vastutusrikas töö kõige kaunima nimel maailmas — kommunistliku homse nimel!

Elagu meie sotsialistlik kodumaa — Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liit!

Elagu Kommunistlik Partei — nõukogude rahva tark juht ja organiseerija võitluses kommunismi ehitamise eest meie maal!

EESTI NSV VABARIIKLIK ÕPETAJATE KONGRESS

SEADUSE «KOOLI JA ELU SIDEMETE TUGEVDAMISEST NING HARIDUSSÜSTEEMI EDASIARENDAMISEST EESTI NSV-S» TÄITMISEST JA ÕPETAJATE ÜLESANDED

EESTI NSV HARIDUSMINISTRI F. EISENI ETTEKANNE EESTI NSV
ÕPETAJATE KONGRESSIL 28. SEPTEMBRIL 1960. A.

Kallid seltsimehed!

Nõukogude Eesti õpetajaskond ja haridusala töötajad on siia kongressile saatnud üle tuhande oma esindaja, et arutada kommunistliku ühiskonna ehitamise ühte tähtsamat ülesannet — uue põlvkonna kasvatamist ja ettevalmistamist eluks ja tööks kõige õiglases ja täiuslikumas ühiskonnas. Suure tähelepanu ja erutusega kuulasime praegu Eestimaa Kommunistliku Partei Keskkomitee, Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi ja Eesti NSV Ministrite Nõukogu tervitust meie kongressile. Selles oli antud kõrge hinnang tööle, mida teevad meie õpetajad — partei lähemad abilised — uue põlvkonna kasvatamisel kommunismi suurte ideede vaimus.

Õpetajal ei ole kunagi ajaloo olnud suuremat ja õilsamat eesmärki, kui seda on nõukogude õpetajal: anda oma kodumaale aktiivseid kommunistmehitajaid, kasvatada uut inimest, tulevikuinimest, kelles on harmooniliselt ühendatud vaimne rikkus, kõrge kommunistlik moraal ja füüsiline täiuslikkus. Partei ja valitsuse kõrge hinnang ja usaldus kohustavad meid veelgi paremini töötama. Lubage mul Eesti NSV õpetajate kongressi delegaatide nimel, kes esindavad Nõukogude Eesti pedagoogide üle 15 000-liikmelist peret, avaldada südamlikku tänu Kommunistlikule Parteile ja Nõukogude valitsusele selle kõrge hinnangu eest, mis anti õpetajate tööle, selle hoolitsuse eest, mida meie Nõukogudemaal osutatakse uue põlvkonna kasvatamisele. Me kinnitame parteile ja valitsusele, et Nõukogude Eesti õpetajad ja haridusala töötajad annavad kogu oma jõu, teadmised ja oskused nende ülesannete täitmiseks, mis partei ja valitsus uues kooliseaduses ja kongressile adresseeritud tervituses meie ette seadsid.

Meie, Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi õpetajad, üheskoos kogu nõukogude rahvaga, toetame kindlalt Kommunistliku Partei ja Nõukogude valitsuse sise- ja välispoliitikat. Meie tervitame ja toetame palavalt seda suurt ja järjekindlat võitlust, mida meie partei ja valitsus eesotsas Nikita Sergejevitš Hruštšoviga peavad rahu eest, imperialistlike sõjaõhutajate ja kiskjate vastu. Me soovime Nikita Sergejevitš Hruštšovile edu tema õilsas võitluses kogu inimkonna hüve eest.

Nõukogude rahvaste vennalikus peres on Eesti NSV töörahvas saavutanud suurt edu rahvamajanduse ja kultuuri alal. Alles kaks kuud tagasi pühitses meie rahvas Nõukogude Eesti 20. aastapäeva ja võis suure uhkusega teha kokkuvõtteid oma tööst uue ühiskonna ehitamisel. Tööstuse kogutoodang on meie vabariigis kasvanud nõukogude võimu aastate jooksul 11-kordseks, võrreldes 1940. aastaga. Hoogsalt areneb meie sotsialistlik põllumajandus.

Väga suured on meie saavutused rahvahariduse ja kultuuri alal. Haridus on saanud meie töötavale rahvale kättesaadavaks: õppimine koolides, kaasa arvatud tehnikumid ja kõrgemad koolid, toimub tasuta. Õpilaste arv üldhariduslikes koolides on nõukogude võimu aastate jooksul kasvanud üle 61 000 inimese võrra, keskkooli vanemate klasside

õpilaste arv aga on suurenenud 6-kordseks, üliõpilaste arv 3-kordseks. Nõukogude Eestis on töötavale noorsoole loodud soodsad õppimisvõimalused. Üldhariduslikes koolides töötavate pedagoogide arv on kasvanud peaaegu 3-kordseks. Õppe- ja kasvatustöö on saanud uue, sotsialistliku sisu. Kõik kultuurisaavutused on rahva päralt. Marksistlik-leninlik ideoloogia on muutunud valitsevaks meie maal. On teostunud tõeline kultuurirevolutsioon.

NÕUKOGUDE KOOLI JA ÕPETAJASKONNA PEAÜLESANNE KÄESOLEVAL PERIOODIL

Koos kõigi nõukogude rahvastega astus ka Eesti töötav rahvas kommunismi laiahaardelise ehitamise perioodi. Kommunistliku Partei juhtimisel on meie rahvas asunud sotsialismilt kommunismile ülemineku hiigelsuure ja maailmaajaloolise tähtsusega programmi praktilisele elluviimisele. «Me lahendame praegu kahte ajaloolist ülesannet,» rääkis sm. N. S. Hruštšov ülevenemaalisel õpetajate kongressil. «Need on kommunismi materiaalse tehnilise baasi rajamine ja uue inimese kasvatamine. Sisuliselt on see üks protsess. Kui me jääme maha nõukogude inimeste hariduse ja kasvatamise suhtes, siis pidurdub paratamatult kogu kommunistlik ülesehitustöö.» Nõukogude kool ja nõukogude õpetaja on partei peamine tugi ja lähim abiline uue põlvkonna kasvatamisel ja kogu rahva kultuuritaseme tõstmisel. Seda ülesannet on nõukogude kool alati aega täitnud. Nende kangelaslike inimeste kasvatamisel, kes kandsid oma õlgadel sotsialistliku ülesehitustöö raskusi sõjaeelsel perioodil, kes sooritasid rohkearvulisi kangelastegusid Isamaasõja rinnetel, on väga suur teene ka nõukogude koolil. Nõukogude suurepärase teadlaste kaadri loomisel, kes hämmastasid maailma Maa tehiskaaslaste loomise, kosmiliste rakettide ja kosmiliste laevade ehitamisega, on suur panus ka nõukogude õpetajatel. Tohtu suure huuga spetsialiste on nõukogude kool andnud kõigile rahvamajanduse ja kultuurialadele.

Kuid vaatamata nendele saavutustele jäi nõukogude kool maha kommunistliku ülesehitustöö nõuetest. Peamine puudus seisnes selles, et õpetamine koolis oli teatud määral irdunud elust, mille tõttu kooli lõpetajad olid nõrgalt ette valmistatud praktiliseks tööks ühiskonna heaks.

Kiire tehniline progress, kommunismi materiaalse tehnilise baasi loomine esitab järjest suuremaid nõudmisi töötajatele kõigis rahvamajandusharudes. Toimub vaimse ja füüsilise töö erinevuste järkjärgulise kadumise protsess. Töötajatelt nõuab see kõrget üldhariduslikku taset ja laia polütehnilist silmaringi. Koolilt nõuab see teaduste ja tehnika aluste õpetamise parandamist ning õpetamise tihedamat seostamist eluga ja kommunistliku ülesehitustöö praktikaga. Kool peab noorsugu ette valmistama loovaks tööks ühiskonna kasuks, andma talle selleks vajalikud teadmised, oskused ja vilumused. See on küsimuse üks külg.

T teiselt poolt nõuab kommunistliku ühiskonna ehitamine uue inimese, tulevikuinimese kasvatamist, kes on kõrgete vaimsete ja moraalsete omadustega. Eelkõige on vaja kasvatada austust ning armastust ühiskonna kasuks tehtava töö vastu ja tööinimese vastu. Meie kasvav noorsugu peab olema tugeva tahtejõuga, loova initsiatiiviga, oma kõrge eest eesmärkidest teadlik põlvkond, kes on kasvatatud töökollektivismi, rahvaste sõpruse ja nõukogude patriotismi vaimus. Tõsi, see oli ka varem nõukogude kooli eesmärgiks noorsoo kasvatamisel. Ent kogemused näitasid, et kooli teatav irdumine elust, töö osatähtsuse alahindamine õppe- ja kasvatustöös oli peamiseks puuduseks koolide töös nende eesmärkide saavutamisel. Ilma õpetamise ja töö sidumiseta ei saa me anda ühiskonnale igakülgset haritud, kultuurseid ja kõrge kommunistliku moraalliga inimesi, uue ühiskonna liikmeid.

Töö on kindlate teadmiste, oskuste ja vilumuste omandamise, kommunistliku kasvatus- ja maailmavaate kujundamise tähtsaks teguriks. Oli vaja asuda sellise kooli loomisele, mis vastab kaasaja nõukoguliku elu nõuetele ja teaduse ning tehnika arengule.

Kommunismi ehitaval nõukogude rahval on vaja sellist kooli, mis õpetab ja kasvatab uut põlvkonda töötama ja elama kommunistlikult.

Meie kooli ja kogu haridussüsteemi ümberkorraldamise mõte ja põhiprintsiibid olid esitatud seltsimees N. S. Hruštšovi kõnes ÜLKNÜ XIII kongressil, tema kirjas NLKP Keskkomitee Presiidiumile ning NLKP Keskkomitee ja NSVL Ministrite Nõukogu teesides. Kooli ja elu sidemete tugevdamise ja kogu haridussüsteemi edasiarendamise programm esitati üldrahvalikuks arutamiseks. Üldrahvalik arutus, millest võtsid osa õpetajad, lastevanemad, töölised, teenistujad, kolhoositalurahvas ja haritlaskond, näitas, et partei poolt esitatud programm kooli ümberkorraldamiseks annab vastuse neile küsimustele, mis juba mõnda aega erutasid nii õpetajaid kui ka lastevanemaid, kogu nõukogude avalikkust. Pärast üldrahvalikku heakskiitu muudeti see programm NSV Liidu Ülemnõukogu ja Eesti NSV Ülemnõukogu poolt seaduseks. Ja selles seaduses, mis väljendab kogu nõukogude rahva taht, on öeldud: nõukogude kooli peatulesandeks on ette valmistada õpilasi eluks, ühiskondlikult kasulikuks tööks, tõsta üldise ja poliitilise hariduse taset, ette valmistada haritud inimesi, kes tunnevad hästi teaduse aluseid, kasvatada noortes sügavat lugupidamist sotsialistliku ühiskonna printsiipide vastu, kasvatada neid kommunismi ideede vaimus. Õpetamise ja kasvatamise juhtumõtteks keskkoolis peab saama õppimise tihe side tööga, kommunistliku ülesehitustöö praktikaga.

Seadus näitab konkreetsed teed selle peatulesande täitmiseks.

Meil on käes teine õppeaasta koolisüsteemi ümberkorraldamisel. Seetõttu võib juba teha esialgset kokkuvõtet sel alal, võib öelda, mida on tarvis teha, et me edukalt täidaksime selle suure ja vastustusrikka ülesande.

Delegaatide ja küllalistena võtavad kongressist osa partei-, nõukogude, ametiühingu- ja komsomolorganisatsioonide ning loovate liitude esindajad, ettevõtete direktorid ja kolhooside esimehed, et koos õpetajatega arutada selle üldrahvaliku ülesande täitmist vabariigis. Kongressile on pööratud kõigi vabariigis õpetajate, lastevanemate ja kogu meie avalikkuse tähelepanu.

ÜLDISE KAHEKSAKLASSILISE KOOLIKOHUSTUSE ELLUVIIMINE

Üheks väga tähtsaks sammuks seaduses püstitatud peatulesande täitmisel on senise üldise seitsmeklassilise koolikohustuse asemel üldise kaheksaklassilise koolikohustuse kehtestamine meie maal.

Milliseks peab kujunema kaheksaklassiline kool?

Kaheksaklassiliste koolide loomine ei tähenda senisele seitsmeklassilisele koolile ainult ühe klassi juurdelisamist. Siin on tegemist õppe- ja kasvatustöö sisulise ja metoodilise külje suure ümberkorraldamisega. Kaheksaklassiline kool on mittetäielik üldhariduslik poliitiline töökeskkool, mille ülesandeks on anda õpilastele kindel alus üldhariduslike ja poliitiliste teadmiste alal, valmistada noori ette ühiskondlikult kasulikuks tööks, anda neile kõlbeline, esteetiline ja füüsiline kasvatus. Ka kaheksaklassiline kool peab õpilastele sisendama huvi teadmiste vastu, armastust ja lugupidamist füüsilise töö vastu, panema kindla aluse õpilaste materialistlikule maailmavaatele, kasvatama õpilastes iseseisvust ja loovat initsiatiivi.

Lähtudes seaduse nõuetest on vabariigis kinnitatud uued õppeplaanid üldharidusliku kooli kõikidele tüüpidele, sealhulgas ka õppeplaanid 1.—8. klassi jaoks. Uutes õppeplaanides on suurem erikaal poliitilisi teadmisi ja tööoskusi andvatel õppeainetel, on püütud tugevdada õpetamise praktilist suunda, kahjustamata teoreetilist taset. Vastavalt uutele õppeplaanidele töötati välja uued elulähedasemad ja jõukohasemad programmid kõigis ainetes 1.—5. klassini. Käesoleval õppeaastal alustas tööd uue õppeplaani järgi ka 6. klass. Teised vanemad klassid töötavad põhiliselt endise õppeplaani ja endiste programmide alusel, milles on tehtud mõningaid muudatusi.

Koolide ette püstitatud uued ülesanded nõuavad ka uute õppemeetodite otsimist, mis soodustavad õpilastel edaspidiseks tööks vajaliku iseseisvuse ja algatusvõime kujunemist. Õpetajate loovate otsingute tulemusena võib märkida edasiminekut õppemeetodite täiustamisel ja rikastamisel.

Algklassid, mis töötasid juba mõõdunud õppeaastal kõikjal uute programmide järgi, saavutasid 1959/60. õppeaastal kõrgema õppeedukuse kui eelmisel õppeaastal. Koduloo-printsipi ulatuslik rakendamine 1. ja 2. klassis kõikide õppeainete õpetamisel ja koduloo õpetamine 3. ja 4. klassis oli algklasside töös üheks selliseks uudseks momendiks, mis võimaldas õppimist igakülgselt ümbritseva eluga siduda ja kasvatustlikku külge tugevdada.

Vabariigi algklasside õpetajate hulgas võib rohkesti märkida neid, kes on saavutanud kõrge pedagoogilise meisterlikkuse ja head töötulemused, nagu Viljandi 4. keskkooli algklasside õpetaja sm. P. Ronk, Rakvere internaatkooli õpetaja sm. M. Piilberg, Abja rajooni Longi algkooli õpetajad sm-d V. Pugal ja H. Mägi, Valga 1. kaheksaklassilise kooli õpetaja sm. A. Vallner ja paljud teised.

Kuid vaatamata mõningatele saavutustele ei saa õppe- ja kasvatustööga algklassides igal pool rahule jääda. Peamine puudujääk seisab siin metoodika vaesuses ja sageli mitteakohasuses. Osa õpetajaid on veel iganenud õppemeetodite mõju all. Reas koolides, eriti maal, valitseb vaesus ja ühekülsus didaktilise materjali ja näitlike õppevahendite osas. Eriti kannatab selle all töö liitklassides. Õppetöö rajaneb peamiselt laste kuulumismeelele; näitlikkust, vaatlust ja muid õpilasi aktiveerivaid töövorme aga kasutatakse veel vähe. Et aktiveerida esimeste klasside õpilasi, on vaja valida õppematerjali lapse lähemast ümbrusest, liita see üheks tervikuks kodulooprintsipi kohaselt ja otsida mitmekesiseid meetodeid, mis vastavad lapse meelelisele, konkreetsele mõtlemisele ja tundeelule.

Kodulooline materjal pakub väga häid võimalusi laste kommunistlikuks kasvatuseks. Ent seda ei kasutata veel kaugeltki täielikult ära. Ei tunta alati kodukoha revolutsioonilisest liikumisest osavõtjate võitlusteed, revolutsioonilisi sündmusi neis kohtades ega kasutata seda materjali kasvatustöös. Senisest palju suuremat tähelepanu tuleb pöörata laste kasvatamisele tänapäeva kangelaslike tööjnimeste eeskujuga abil, kasutades selleks kohalike tehaste, vabrikute, sovhooside ja kolhooside saavutusi.

Ka vanemate klasside osas (5.—8. klass) oli õppetunni huvitavamaks ja mitmepalgelisemaks muutmise üheks keskseks probleemiks kõigis koolikollektiivides. Selleski kooliastmes esineb veel takerdumist iganenud meetoditesse. Uues, kaheksaklassilises koolis kasutatav metoodika peab vastama neile nõudmistele, mis esitatakse sellele kooliastmele seoses üldise kaheksaklassilise koolikohustuse elluviimisega.

Meie ülesandeks on praegu arendada välja tööõpetuse ja töökasvatuse süsteem, mis on lahutamatu seotud teaduste aluste ja põlütehnolise õpetamisega ning mis ühtlasi peab kujunema tähtsalmaks kasvatusteguriks. Siin liituvad üheks töökasvatuse süsteemiks tööõpetus õppeplani järgi töökojas, õppe-katseaias, kevadine õppepraktika, ühiskondlikult kasulik töö ja töökasvatus ringides, samuti ka töökasvatus kodus, perekonnas. Töökasvatus jääb ka teiste õppeainete tundides.

Õppimise ja õpetamise sidumisel tööga peab alati silmas pidama tööõpetuse didaktilisi ja kasvatustlikke eesmärke. Tööõpetus, ühiskondlikult kasulik töö ja töö ringides peab olema selliselt korraldatud, et see süvendab ja kinnistab teadmisi, mis on omandatud füüsika, keemia, bioloogia ja teistes tundides, ning annab oskusi nende teadmiste rakendamiseks praktilises elus ja tootvas töös.

Õpilase töö peab olema ühiskondlikult kasulik eesmärk, kindel otstarve; juba sellel ükski on suur kasvatustlik tähtsus. Ühtlasi peab see töö olema kõrge kvaliteediga ning vastama kaasaegse hea maitse nõudele.

Kaheksaklassilise kooli tööõpetuse programm näeb ette mitmesuguseid töid, mis võimaldavad õpilast ette valmistada teadlikuks elukitse valikuks vastavalt oma huvidele

ja kalduvustele. Elukutse ja eriala valik on küllaltki keeruline küsimus 15—16-aastasele noorele, kes 8. klassi (ka 7. klassi) lõpetamisel siirdub ellu või läheb tootmisõpetusega keskkooli edasi õppima. Õpetajate kohus on noori abistada selle eluliselt tähtsa küsimuse otsustamisel.

Polütehnilise õpetuse ja tööõpetuse rõhutamine ei tähenda sugugi humanitaarainete õpetamise alahindamist. Humanitaarainetel on tohutu suur tähtsus noorsoo üldise kultuuritaseme tõstmisel, marksistlik-leninliku maailmavaate ja kõrgete moraaliomaduste kasvatamisel. Nende ainete õpetamise tase ja side eluga peab kaheksaklassilises koolis samuti otsustavalt paranema.

Kaheksaklassilise üldise koolikohustuse elluviimiseks on vaja reorganiseerida koolivõrk, pidades rangelt silmas nõuet, et vähimalgi määral ei halveneks elanikkonnal koolide kasutamise võimalused. Koolivõrgu väljatöötamise aluseks on võetud linnade ja rajoonide tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteede ettepanekud. Mõõdunud õppeaastal tehti algust seitsmeklassiliste koolide reorganiseerimisega kaheksaklassilisteks: vabariigis loodi 39 kaheksaklassilist kooli. Käesoleval õppeaastal töötab juba 130 kaheksaklassilist kooli; see moodustab ümmarguselt 40% kaheksaklassiliste koolide üldarvust, mis meil on vaja luua seitsmeklassiliste koolide baasil 1962. aastaks. Vabariigi 2 rajooni — Võru ja Väike-Maarja rajoon — läksid juba käesolevast õppeaastast alates üle kaheksaklassilisele koolikohustusele. Vastavalt Eesti NSV Ülemnõukogu poolt 19. augustil vastuvõetud otsusele tuleb 1961/62. õppeaastal reorganiseerida kaheksaklassilisteks koolideks täiendavalt 30% seitsmeklassilistest koolidest ja viia reorganiseerimine lõpule 1962/63. õppeaastaks. Osa praegu töötavaid väikesi seitsmeklassilisi koole tuleb muuta algkoolideks ja vanemate klasside õpilased suunata lähemasse kaheksaklassilisse kooli.

Kaheksaklassilisele üldisele koolikohustusele üleminek ja kaheksaklassiliste koolide võrgu loomine nõuab meilt tõsist võitlust, et kõik lapsed tõepoolest saaksid seaduses ettenähtud hariduse miinimumi. Küsimus seisab selles, et mõnedes rajoonides langeb palju lapsi välja vanematest klassidest. Seda püütakse mõnikord sellega seletada, et kool asub kaugel, teinekord aga lapse koduste, perekondlike põhjustega, lapse töötlemine kuga jms. Kuid peamine põhjus on siin ikkagi madal õppeedukus reas koolides ja isegi mõnedes rajoonides tervikuna. Koolikohustuse täitmine on meil põhiliselt pedagoogiline probleem ja oleneb eeskätt meist, õpetajatest ja haridusala töötajatest.

Suurt selgitustööd tuleb teha lastevanemate hulgas. Mõned vanemad suhtuvad kergekäeliselt laste kooliskäimisesse. Arvatakse nähtavasti, et milleks poisile vaja kaheksaklassilist haridust, rääkimata keskharidusest, kui ta nagunii tehasesse, vabrikusse või põllule tööle läheb, pealegi veel, kui lapsel «pea ei võta» või on õppimisest «isu täis». Igas sellises arutluses peitub etteheide ka meile, pedagoogidele, pretensioon meie töö kvaliteedi kohta. Muidugi ei tule vähendada nõudlikkust õpilaste teadmiste suhtes, küll aga tuleb pidevalt täiustada oma pedagoogimeisterlikkust, põhjalikult õppida tundma iga last, tema kodust olukorda ning lõpuni võidelda iga õpilase hariduse ja kasvatuses. Kaheksaklassilisele koolikohustusele ülemineku kohta on juba nüüd tarvis kogu vabariigis alustada laialdast selgitustööd ajakirjanduses, raadios, tehastes, kolhoosides ja lastevanemate koosolekutel, korraldada vestlusi seitsmenda klassi õpilastega ja nendega, kes äsja lõpetasid seitse klassi.

Kaheksaklassiliste koolide võrgu väljakujundamiseks on vaja ettevalmistustööd hoolega jätkata ja tõhustada. Rajoonide ja linnade täitevkomiteedel ja haridusosakondadel tuleb luua uuele koolitüübile vajalikud tingimused. Teatavasti esitab uus koolitüüp suuremaid nõudmisi materiaalse baasi suhtes. Kuid me ei või neid tingimusi lihtsalt ootama jääda ja koolivõrgu reorganiseerimist ei tea kui kauaks edasi lükata. Mõnelgi pool tuli kaheksaklassiline kool luua esialgu just mitte ideaalsetes tingimustes. Tuleb siiski edasi minna, sest paigalseis ja ootepositsioonile jäämine tähendab üliihta ürituse nurjaajamist. Raskused ja vastuolud ilmnevad täies ulatuses ning neid ületatakse ainult siis, kui me

edasi läheme, aga mitte muretult paigal tammudes. Võru ja Väike-Maarja rajooni kogemused näitavad, et väga palju on võimalik ära teha just kõigi kohalike ressursside ja võimaluste ära kasutamisel. 1961/62. õppeaastal võiksid üldisele kaheksaklassilisele koolikohustusele üle minna veel vähemalt 5—6 rajooni ja linna, kus koolivõrk seda võimaldab ja kus selleks on võimalik tingimused luua. Ühtlasi jätkame kaheksaklassiliste koolide võrgu loomist ja nende koolide materiaalse baasi tugevdamist ka kõigis teistes rajoonides. Ei ole kahtlust, et kaheksaklassilisele koolikohustusele üleminek lõpetatakse vabariigis õigeaegselt.

ELU ESITAB UUSI NÕUDMISI TÄIELIKULE KESKHARIDUSELE

Keskool on meie maal saatnud ellu küpsustunnistusega käes tuhandeid noori, kes on aktiivselt lülitunud töösse mitmesugustel rahvamajanduse ja kultuuri aladel. Selles on senise keskkoolitüübi suur teene. Kuid kommunismi ehitamise käesolev periood esitab keskharidusele uusi, kõrgendatud nõudmisi nii kvantitatiivses kui ka kvalitatiivses suhtes.

Peamine probleem on õppe- ja kasvatustöö ühendamine tootva tööga, üldhariduse, põlütehnoloogilise ja kutsehariduse ühendamine üheks terviklikuks õppetöö süsteemiks, mis kindlustab noortele püsivad teadmised teaduste ja tootmise alustest ning erialase ettevalmistuse ühel kutsealal.

1959/60. õppeaastal viidi tootmisõpetus katseliselt sisse 16 keskkooli üheksandatesse klassidesse. Need klassid töötasid ajutise õppeplaani alusel, milles oli ette nähtud nädalatuunid tootmisõpetuseks: nii tootmisõpetuse üld- ja erialaste õpetamiseks kui ka praktiliseks tööks ning kevadsuviseks tootmispraktikaks. Tootmisõpetusega klassides hakati õpetama mitmesuguseid erialasid.

Katsekoolid andsid palju väärtuslikke kogemusi. Kuna ülesanne oli uudne ja kogemused puudusid, siis olenes edu peamiselt koolide õpetajaskonna organisatsioonilisest tööst, algatusvõimest ja loovast pedagoogilisest lähenemisest küsimusele. Võtame näiteks Tartu 7. keskkooli (direktor H. Klaassen, meie kongressi delegaat), kus möödunud õppeaastal töötas kaks tootmisõpetusega klassi. Juba 1959. a. kevadel korraldati kooli kaheksandate klasside lastevanemate koosolekud, kus selgitati uue kooliseaduse sisu ja eesmärki, arutati läbi õpetatavad erialad ja tutvustati baasettevõtteid. Koos sellega tehti selgitustööd kaheksandate klasside õpilaste hulgas, kes sügisel, s. o. juba üheksandate klasside õpilastena, pidid õppetööd alustama tootmisõpetusega klassis. Selgitustöö tulemuseks oli, et lastevanemad ja õpilased, samuti ka õpetajad, said õigesti aru seaduse mõttest ja õppetöö ümberkorraldamise tähtsusest ning ükski kaheksanda klassi lõpetanu ei lahkunud koolist. Erialade valik toimus vastavalt õpilaste soovidele ja kalduvustele. Suurt ja hinnatavat abi osutasid koolile tootmisõpetuse programmide koostamisel, õpilastele õppimistingimuste loomisel ja tootmisõpetuse kaadri küsimuse lahendamisel baasettevõtteid — Tartu autoremonditehas nr. 3 (direktor L. Järv, meie kongressi delegaat), aparaaditehas (peainsener V. Uukkivi, meie kongressi delegaat) ja Tartu Kaubandusvalitsus. Kooli tihedad sidemed baasettevõtete partel-, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsiooniga. Koolis loodi tootmisõpetuse ainekomisjon direktoriga eesotsas, kes juhtis praktiliselt kogu organisatsioonilist ja meetoodilist tööd, samuti selgitustööd lastevanemate, ettevõtete tööliste ja õpilaste seas, organiseeris kogemuste vahetamist ja üldistamist. Õppeaasta lõpul korraldati koolis pedagoogiline konverents baasettevõtete esindajate, tootmisõpetust juhtinud spetsialistide, teiste koolide esindajate ja lastevanemate aktiivsel osavõtul, kus arutati läbi ja üldistati esimese aasta kogemusi.

Häid kogemusi on ka Tallinna 33. keskkoolil, Elva keskkoolil ja teistel koolidel. Õiget arusaamist ja vajalikku tähelepanu osutasid tootmisõpetuse korraldamisel tehas «Punane Ret» (direktor Ett), autobas nr. 1 (dir. Põlm) ja paljud teised.

Täielikult õigustas end ka kevadsuvine tootmispraktika.

Tootmisõpetusele läksid uuest õppeaastast alates üle 66 keskkooli üheksandad klassid, mis moodustab ümmarguselt 40% üheksandate klasside õpilaste arvust. Eesti NSV Ülemnõukogu poolt vastuvõetud otsus määrab kindlaks, et 1961/62. õppeaastal tuleb viia tootmisõpetusele üle 80% üheksandate klasside õpilasi. Keskkoolide reorganiseerimine üldhariduslikeks tootmisõpetusega töökeskkoolideks tuleb viia lõpule 1962/63. õppeaastal. Tootmisõpetusega keskkoolidele kinnitati uus õppeplaan ja koostati katseprogrammid tähtsamate erialade jaoks. Programmide koostamisel peeti silmas, et kutseala õppimine baseeruks laialdastel polütehnilistel teadmistel. Keskkoolis õpetatavad kutsealad jagunevad nelja põhigrupi: 1) tööstuslik ala, 2) põllumajanduslikud alad, 3) kaubanduse, ühiskondliku toitlustamise ja arveala ning 4) ühiskondliku teenindamise erialad. Igal kutseala grupil on ühine tootmisõpetuse üldainete rühm. Selle ülesandeks on anda õpilastele laiem polütehniline silmaring, mille baasil toimub kitsama eriala õppimine. Tuleb märkida, et erialade valikud ei olnud vajalikku juhtimist ja suunamist Haridusministeeriumi, rajoonide ja linnade täitevkomiteede ja haridusosakondade poolt. Vähe on tootmisõpetusega koolides ehituse erialasid, maa- ja väikelinnade koolides on vähe loomakasvatuse erialasid. Praegu on aeg töötada välja erialade nomenklatuur ja kindlaks määrata baasettevõtted kõigi keskkoolide jaoks, arvestades rahvamajanduse vajadusi ja kohalikke tingimusi. Selle ülesande me peame lahendama koos Eesti NSV Rahvamajanduse Nõukogu, ministeeriumide, Riikliku Plaanikomisjoni ja rajoonide ning linnade täitevkomiteedega käesoleva aasta neljanda kvartali jooksul. See on vajalik ka koolide õppetootmisbaaside võrgu — õppetehhide, koolidevaheliste töökodade ja koolitöökodade — väljaarendamiseks.

Septembrikuus tehtud kontrollimine näitas, et mõned koolid, kes käesoleval õppeaastal esmakordselt üle läksid tootmisõpetusele, ei teinud selleks õigeaegselt ettevalmistusi. Seepärast võtavad nad kaua «hoogu» ja lahendavad alles organisatsioonilisi küsimusi (Vaeküla internaatkool, Viru-Jaagupi keskkool, Turba keskkool).

Möödunud õppeaasta näitas, et nendes üheksandates klassides, kus viidi sisse tootmisõpetus, ei langenud üldine õppeedukus, nagu ennustasid mõned skeptikud, vaid isegi tõusis. Näiteks Tartu 7. keskkooli tootmisõpetusega klasside üldine õppeedukus oli 94,7%, mis on märksa kõrgem kui eelmisel aastal 9. klasside õppeedukus samas koolis ja samuti kõrgem kui teiste Tartu koolide üheksandates klassides. Muidugi võib juhtuda, ja seda esines nii mõneski koolis, et esimestel kuudel tootmisõpetusele üleläänud üheksandate klasside õpilaste edasijõudmine üldhariduslikes ainetes mõnevõrra langeb. Tootmisõpetus ja praktiline töö töökojas või ettevõttes on õpilastele uus ning nõuab neilt suurt tähelepanu ja energiat. Õpilastel ei ole veel füüsilise töö harjumusi, liiatigi tööks mingil erialal. Uues olukorras ei oska õpilased sageli oma aega õigesti planeerida. Ka puuduvad õppejõududel kogemused tööks uues olukorras. Väga sageli põhjustavad seda nähtust organisatsioonilised ja meetodilised puudused tootmisõpetuses, õpilaste huvidele ja kalduvustele mittevastav eriala, vähene selgitustöö jne. Ei tule rutata hädaldamisega tootmisõpetuse aadressil, vaid tähelepanelikult uurida puuduste tõelisi põhjusi ning mobiliseerida pedagoogide ja baasettevõtete kollektiiv ning lastevanemad nende kõrvaldamiseks.

Meie, pedagoogide ülesanne on otsida kõige efektiivsemaid ja ratsionaalsemaid viise ja vorme, kuidas ühendada kogu õppe- ja tootmistöö üheks terviklikuks süsteemiks. Teaduste aluste omandamine peab minema käsikäes polütehniliste teadmiste ja kutsehariduse omandamisega. Matemaatika, füüsika, keemia, bioloogia ja joonestamise õpetamine peab andma tootmisõpetuseks ja tootmistööks vajalikke teoreetilisi eelteadmisi. Me peame saavutama siin vastavate ainete programmide vahel kindla kooskõla. See on vajalik niihästi tootmisõpetuse eduks kui ka üldainete õppimiseks. Tänapäeva kõrgesti arenenud tehnikal rajanev tootmine nõuab töölistelt neis ainetes põhjalikke teadmisi. Seepärast on üldharidusliku taseme tõstmine eluliselt ja mõõdapäasmatult vajalik igale noorele, kes valmistub ellu astuma.

Tootmisõpetusega klassides ongi märgata õpilaste huvi kasvamist füüsika, keemia jt. ainete vastu. Tootmispraktikal omandatud kogemused annavad õpilastele omakorda materjali üldistamiseks, teaduslike mõistete ja seaduste omandamiseks üldhariduslike ainete tundides. Selline üldhariduslike ja polütehniliste ainete õpetamise ning kutsealase ettevalmistuse ja tootva töö tihed seos ning vastastikune mõjutamine ongi üldise õppe-
edukuse parandamise tähtsaim tegur tootmisõpetusega keskkoolis.

Juba esimesed kogemused näitavad, et tootmisõpetuse sisseviimine esitab uusi ja suuremaid nõudmisi ka üldhariduslike ainete õpetajatele. Suurem osa õpetajaist ei oma tootmistöös kogemusi, sageli ka mitte harjumust ega vilumust füüsiliseks tööks üldse. Nende polütehniline silmaring vajab tungivalt avardamist. Üldhariduslike ainete õpetajad, eriti aga füüsika, matemaatika, keemia ja bioloogia õpetajad, peavad kindlalt orienteeruma ka kaasaegses tootmises, muidu nad ei suuda luua vajalikku sidet oma aine ja tootmisõpetuse vahel. Uus kool vajab mitmekülgselt, laia polütehnilise silmaringiga õpetajat.

Et tootmisõpetus oleks edukas ja täidaks oma ülesande, on vaja õigesti lahendada erialade küsimus. Eriala peab olema laiemal profiiliga. Tänapäeva kõrge tehnika nõuab tootjalt laia polütehnilist silmaringi. Ühekülgne töö asendub mitmekülgsega, füüsiline töö läheneb vaimsele. See tingib ka erialade laiendamist.

Möödunud aastal esines juhtumeid, kus püüti tootmisõpetust taandada kitsale professionaalsusele, piirduda ainult mõne kitsama operatsiooni kätteõpetamisega. Viimast on võimalik saavutada lühikese ajaga. Saavutanud selle ja tehes pikema aja jooksul ainult üht-kaht operatsiooni, kaotab õpilane huvi edasise vastu.

Õpilasi tuleb süstemaatiliselt ja metoodiliselt õiges järjestuses ühe operatsiooni omandamise järel teisele üle viia, ühelt tööliigilt teisele, ühtedest töötingimustest muutunud tingimustesse. See laiendab ja süvendab õpilaste teadmisi, oskusi ja vilumusi. Sellele vastavalt peab kulgema ka teoreetiline õppus. Eriala õpetamisel on soovitatav anda teadmisi ka naabererialalt.

Eriala laia profiili on vaja eriti põllumajanduses, kus eri liiki töödel on sesoonne iseloom. Põllumajanduse mehhanisaator peab tundma traktorit, kombaini ja teisi põllutöomasinaid ning masinate remonti. Õpilaste töö tuleb nii korraldada, et nad võtaksid osa kõigist põhilistest tööddest.

Õpilaste kutsealase ettevalmistus peab sisaldama seega insener-tehnilise või agrotehnilise ettevalmistuse elemente.

Teiseks on tähtis, et õpilane valiks endale eriala, milleks tal on eeldusi ja kalduvusi. Sealjuures tuleb võidelda halvustava suhtumise vastu mõnedesse erialadesse, nagu mõned ehituse, loomakasvatuse ja elukondliku teenindamise erialad.

Esimese õppeaasta kogemused uue kooliseaduse järgi lubavad meil teha mõningaid üldistusi ka õpilaste praktilise töö korraldamise kohta ettevõtetes.

Juba õpilase astumine üle tehase, vabriku või mis tahes ettevõtte läve eesmärgiga siin tööle hakata, on talle tehtud suurõnnumuseks. Vabriku «õhul» on kasvatav tähtsus, kuigi selle õhu sissehingamisest üksi on vähe, vaja on kõigepealt õigesti organiseerida õpilaste töö ja vahetada tehase kollektiiviga. Ajakirjanduses on tehtud ettepanekuid tähistada esimest praktikapäeva pidulikumalt, rõhutada selle tähtsust näiteks ettevõtte või tehni tööliste üldkoosoleku korraldamisega, millest ka ettevõtte ja kooli ühiskondlike organisatsioonide esindajad, õpetajad ja lastevanemad osa võtaksid. See on hea mõte ja väärrib traditsiooniks muutmist. Õpilaste kohtumisel oma töö algul vanade kaadritööliste ja eesrindlike töötajatega on suur kasvatuslik tähtsus, see sisendab lugupidamist õpitava tööala ja töötajate kollektiivi vastu ning tõstab õpilaste vastutustunnet.

Väga oluline on, et õpilasel oleks ettevõttes oma töökoht. Ei või leppida sellega, et õpilastele antakse ainult need töökohad, mis juhuslikult on vabad. See ei võimalda metoodiliselt õigesti korraldada tööoskuste ja vilumuste omandamist. Sageli on õpilased sunnitud tegevusetu logelema. Nii ei saavuta meile ei didaktilisi ega kasvatuslikke ees-

märke, vaid võime seada hoopis vastupidiseid tulemusi. Samuti ei ole õige lahendus see, kui õpilane peab tootmispraktika ajal seisma lihtsalt tööliste selja taga, nagu seda esineb näiteks «Ilmarise» tehases. Kuni meil ei ole veel erilisi õppetehhe, on vaja hoolitseda, et õpilane saaks kindla töökooha ja programmikohase töö harilikes tsehhides ja jaoskondades. Tuleb vältida õpilaste kasutamist abitöödel, kus neil ei ole midagi õppida ja kus töö on pealegi üksluine ja ebahuvitav, nagu kolhoosipõllult kivide koristamine, ehitusprahi tassimine jms.

Õpilaste töö peab olema ühiskonnale vajalik ja nad peavad selle ühiskondlikust tähtsusest teadlikud olema. See annab tööle kindla eesmärgi, tõstab vastutustunnet ja teeb töö huvitavaks. Juba ülesande andmine õpilasele peab innustama teda tööle. Muidugi ei või õpilase töös peatahelepanu pöörata materiaalsete väärtuste loomisele võimalikult suuremas koguses, vaid kasvatuslikule küljele. Kuid et sellel tööle oleks kindel kasvatuslik mõju, peab sellel olema ühiskondlikult kasulik eesmärk.

Väga tähtis tegur on ettevõtte kollektiivi mõju koolinoorele. Kollektiivis tööpostile asudes tunneb õpilane selgesti, et tema töödistsipliin ja töö kvaliteet ei ole sugugi ainult isiklik asi, vaid sellest oleneb kogu kollektiivi edu. Ei ole meile sugugi ükskõik, kelle juhendamisel või kelle naabruses noor tööle hakkab. Vaja on õpilasi saata õppima eesrindliku tööliste juurde, kõrge tootmis- ja käitumiskultuuriga töötaja juurde.

Koolinoori tuleb aidata sisse elada ettevõtte kollektiivi. Mõeldud aastal võis täheldada nii mõnelgi pool koolinoorte teatud eraldatust tehase- ja kolhoosinoordest. Komsomolorganisatsioonid peaksid siin algatusvõimet näitama. Võimalustest ei ole puudu.

Mis puutub õpilaste kaasatõmbamisse sotsialistlikku võistluse koos ettevõtete töolistega, siis ka sellele küsimusele tuleb läheneda eelkõige pedagoogiliselt. Kui õpilased ei ole veel hästi omandanud õigeid töövõtteid ja vilumusi, siis ei ole nende kaasatõmbamine sotsialistlikusse võistluse õigeaegne. See võib juurutada ebaõigeid töövõtteid, kahandada õpilaste tähelepanu töö kvaliteedi suhtes ja tuua kaasa ebaõnnestumisi.

Sotsialistliku võistluse organiseerimiseks on suured võimalused ka õpilaste iseteenindamise ja ühiskondlikult kasuliku töö alal. Meie oleme kõik ühisel arvamusel, et õppetöös ei ole õige organiseerida sotsialistlikku võistlust.

Erilist tähelepanu peame pöörama töökaitse ja ohutustehnika olukorrale kõigis ettevõtetes, kus õpilased töötavad, samuti kooli õppetöökodades. See on tihtilasi majandustöötajate ja ametiühingute tähtis ülesanne.

Et kindlustada õpilastele vajalikke õppimis- ja töötingimusi, on vaja, et Rahvamajanduse Nõukogu ja ministeeriumid, kellele alluvad tootmisõpetusega keskkoolide baasettevõtted, samuti rajoonide ja linnade täitevkomiteed sellele suuremat tähelepanu pööraksid. Rahvamajanduse Nõukogu ja ministeeriumide kolleegiumidel ning täitevkomiteede istungitel tuleks kuulata baasettevõtete aruandeid õpilaste tootmisõpetuse kohta ja anda ettevõtetele sel alal kindlaid juhendeid.

Palju küsimusi saab lahendada kohapeal, kui tugevdada sidet ja koostööd koolide ja baasettevõtete vahel. Siin ei piisa kontaktist ainult kooli ja ettevõtte direktori vahel. Kooli õppenõukogu või lastevanemate koosolekutele ja tootmisõpetuse ainekomisjoni on vaja kutsuda ka tehaste direktoreid, peainsenere, tsehhijuhatajaid, tootmisõpetuse õpetajaid ja praktilise töö juhendajaid ning kuulata nende ettekandeid ja arvamusi õpilaste tootmisõpetuse organiseerimise kohta. Suurepäraseks koostöö vormiks on kooli ja ettevõtte ühised lahtised parteikoosolekud, komsomolikoosolekud, tootmisõupidamised, pedagoogilised ja metoodilised konverentsid.

Kogemust on meil veel suhteliselt napilt. Uus õppeaasta annab meile juba palju rikkalikumaid kogemusi. Neid kogemusi on vaja pidevalt jälgida, analüüsida ja üldistada ning teha need kättesaadavaks kõigile koolidele, õpetajatele, tehastele ja lastevanematele.

Uues, poliitteenilises tootmisõpetusega töökeskkoolis ei või mingil määral alahinnata humanitaarseid õppeaineid, millel on suur tähtsus noorsoo maailmavaate kujundamisel, kõrge kommunistliku teadlikkuse ja moraaliga kultuursete inimeste kasvatamisel.

Tuleb tõsiselt parandada ajaloo õpetamist. Ajalookursus keskkoolis peab kaasa aitama, et õpilastes kujuneks välja teaduslik arusaamine ühiskonna arenemise seaduspärasustest, kujundama õpilastes veendumust kapitalismi hukkumise ja kommunismi võidu paratamatusest. Ajalookursuses tuleb järjekindlalt näidata rahvahulkade kui tõeliste ajaloo loojate, kõigi aineliste ja vaimsete väärtuste loojate osa ning samuti anda õige marksistlik käsitlus isiksuse osast ajaloos. Eriline tähtsus on kommunistliku ülesehitustöö kaasaja küsimuste käsitlemisel, Kommunistliku Partei kui nõukogude ühiskonna juhtiva ja suunava jõu näitamisel.

Ajaloo õpetamisel vabariigi koolides tuleb järjekindlalt paljastada kodanlik-natsionalistlikke kontseptsioone Eesti ajaloo küsimuses. Eesti NSV ajalugu õpetatakse kui NSV Liidu ajaloo koostisosa. Eesti ajaloo küsimuste õige marksistlik valgustamine on ajaloo õpetajate tähtis ülesanne.

1961/62. õppeaastast seatakse 11. klassis sisse poliitiliste teadmiste aluste populaarne kursus. Selle kursuse ülesandeks on aidata noorsool omandada marksistlik-leninliku õpetuse aluseid, sügavamalt mõista Kommunistliku Partei poliitikat ja kujundada õpilastes teadlikku suhtumist kommunismi ehitamise meie maal. See kursus üldistab neid teadmisi, mis õpilased on saanud loodusteaduslike ja humanitaarainete, eriti ajaloo õppimisel, ning aitab sellega kaasa tervikliku kommunistliku maailmavaate kujunemisele.

Eriline koht on ilukirjanduse õpetamisel noore inimese teadvuse, ideaalide ja isiksuse kujundamisel, ideoloogilisel, eetilisel ja esteetilisel kasvatamisel. Kirjanduse õpetamisel on vaja vabaneda šabloonist, mis surmab kunstiteose mõju. Rohkem on vaja kasvatada õpilastes oskust iseseisvalt läheneda kirjandusteosele ja sügavat huvi ilukirjanduse vastu. Mõlmes koolis praktiseeritakse eduga kirjandustundides õpilaste lühiettekandeid. 1959/60. õppeaastal hoogustus õpilasalmanahhide väljaandmine, mis tõi uut elevust ja hoogu õpilaste kirjanduslikele katsetamistesse ning elustas ja mitmekesistas kirjandusringide tööd.

Meil on vaja parandada ka eesti keele kui emakeele õpetamist. Õpilaste sõnavara ja väljendusoskus on sageli vaene, nende keeleravile ei pöörata aga vajalikku tähelepanu. Õpetajate eneste keelekultuurile on vaja pöörata tõsisemat tähelepanu.

Suur üldhariduslik, kasvatuslik ja praktiline tähtsus on eesti õppekeele koolides vene keele õppimisel. Vene keele valdamine teeb kättesaadavaks vene ja teiste vennasrahvaste kultuuririkkused. Meie koolinoored ja lastevanemad saavad õigesti aru vene keele õppimise tähtsusest: kuigi vene keele õppimine on vabatahtlik, õpitakse seda kõikjal kui tähtsat õppeainet; meil ei ole teada ühtegi fakti, kus oleks loobutud vene keele õppimisest. Viimasel ajal on mõndagi ette võetud vene keele õpetamise parandamiseks koolides. Suureks ja võrdlemisi üldiseks puuduseks vene keele õpetamisel oli see asjaolu, et õpilased omandasid vähe praktilist kõnekeelt. Grammatika õpetamine ei olnud vajalikul määral allutatud sellele keele õppimise peaülesandele. Õpilaste aktiivne sõnavara oli piiratud. Nendest puudustest ülesaamine nõuab vene keele õpetamise meetodite muutmist, uute meetodite otsimist.

Kokku võttes tuleb öelda, et kooli ja haridussüsteemi ümberkorraldamise juhtmõte — õpetamise ühendamine ühiskondlikult kasuliku ja tootva tööga — on end praktikas täiesti õigustanud. Üldhariduslik polütehniline tootmisõpetusega töökeskkool on juba võitnud laialdase poolehoidu lastevanemate ja kogu meie avalikkuse silmis. Selles on suur teene ka meie õpetajaskonnal, kelle õlul lasub uue kooliseaduse elluviimise pearaskus. Ent suur ja keeruline töö seisab meil veel ees, et keskkoolide ümberkorraldamine, uue kooli ülesehitamine lõpule viia.

TÄIELIK KESKHARIDUS TOOTAVALE NOORSOOLE

Seadus kooli ja elu sidemete tugevdamisest ja haridussüsteemi edasiarendamisest pöörab väga suurt tähelepanu töötavale noorsoole keskhariduse andmisele. Seadus rõhutab, et keskhariduse ulatust tuleb märksa suurendada eeskätt rahvamajanduses töötavatele

noortele määratud koolide võrgu laulatusliku arendamise teel. Need koolid on töölisnoorte ja maanoorte koolid ning kaugõppekoolid. Töötavatele noortele määratud koolid omandavad järjest suuremat tähtsust meie haridussüsteemis.

Meie vabariigis on loodud 56 töölisnoorte kooli üle 13 300 õpilasega, 8 maanoorte kooli umbes 200 õpilasega ja 3 kaugõppekooli üle 4000 õpilasega. Kokku õpib meil üldhariduslikus koolis üle 17 500 töötava noore. See arv tõuseb aastast aastas, eriti märkimisväärne on õpilaste kasv töölisnoorte koolides viimastel aastatel.

Töölis- ja maanoorte koolides ning kaugõppekeskkoolides tuleb tõsiselt tööd teha õppe-
edukuse tõstmiseks. Töölisnoorte koolide õpilastest jõudis edukalt edasi 77,8%, maanoorte koolides 85,8% ja kaugõppekoolides õppijatest jõudsid võlgnevusetu edasi vähem kui pooled. Näiteks Narva töölisnoorte keskkooli õpilaste õppeedukus oli 1959/60. õppeaastal 59,3%, Võru töölisnoorte keskkoolis 64%, Tallinna 4. ja 10. töölisnoorte keskkoolis 72%. Halva õppeedukuse põhjuseks on õpilaste sagedane puudumine tundidest, koduse iseseisva töö puudulik juhendamine, vajalike õppimistingimuste puudumine töökohas ja ühiselamutes ning õpetamise meetoodilised puudused.

Milles seisnevad peamised meetoodilised puudused?

Peamiselt selles, et õppetöös ei arvestata küllaldaselt nende koolide õpilaste kontingendi spetsiifikat, vaid sageli kantakse siia mehhaaniliselt üle hariliku keskkooli meetodid. Õhtukoolis ja maanoorte koolis tuleb kasutada paindumavaid meetodeid; tuleb arvestada õpilaste vanuselisi iseärasusi, töökohta ja elukogemusi. Töölisnoorte koolides tuleks kaaluda õpilaste hindamisel arvestuse süsteemi sisseseadmist.

Hea algatuse tegi Tallinna 8. töölisnoorte keskkool, kus organiseeriti vahetustega klassid, milles kolme aasta programmid töötatakse läbi kahe aastaga. Tuleb kaaluda lühendatud õppeajaga klasside avamist ka teiste töölis- ja maanoorte keskkoolide juurde, eriti kooli esimeses astmes.

Töölisnoorte koolide ülesandeks on aidata kaasa õpilaste erialase kvalifikatsiooni tõstmisele. Mõeldud õppeaastal ei tegelnud sellega paljud koolid. Alates käesolevast õppeaastast on 5.—11. klassi õppeplaani võetud selleks üks tund. Kuidas seda tundi kõige otstarbekohasemalt ära kasutada, selle üle tuleb kooli direktioonil vastavate tehaste juhtkonnaga ja õpilastega nõu pidada. Programmid tuleks koostada koolidele vastavate ettevõtete insener-tehnilise personali abiga, arvestades ettevõtete nõudmist kaadrile ja ettevõttes korraldatavaid tehnilise miinimumi kursusi. Nendes koolides, kus klassid koosnevad väga paljudel erialadel töötavatest noortest, on otstarbekohane grupeerida õpilased kvalifikatsiooni tõstmise tundides mitte klasside, vaid erialade järgi.

Töölisnoored ise suhtuvad üldiselt suure huviga kvalifikatsiooni tõstmise tundidesse. Meie kohus on neid kõikjal organiseerida konkreetsetele vajadustele ja tingimustele vastavalt. Seda ülesannet tuleb vaadelda mitte kui kõrvalülesannet, vaid kui ühte kõige tähtsamat ülesannet. Kvalifikatsiooni tõstmisega koolis peab kaasnema nende töötajate erialase kvalifikatsioonikategooria tõstmine ettevõttes.

Töölis- ja maanoorte koolid vajavad palju suuremat tähelepanu, kui seda neile seni on osutatud. Pedagoogilised kabinetid, samuti Vabariiklik Õpetajate Täiendusinstituut tegelevad väga vähe nende koolide töökogemuste uurimise ja üldistamisega. Meil ei ole ei meetoodilisi juhendeid ega vastavat erialast kirjandust abiks nende koolide õpetajale. Haridusosakonnad inspekteerivad väga harva töölis- ja maanoorte kooli ning seega seisavad praktiliselt eemal sellest väga tähtsast rahvaharidustöö loigust. On hädavajalik, et tulevased pedagoogid saaksid Tartu Riiklikus Ülikoolis ja Tallinna Pedagoogilises Instituudis meetoodilise ettevalmistuse ka tööks töölis- ja maanoorte koolides ja et ülõpilaste pedagoogiline praktika toimuks neiski koolides.

UUT TŪUPI KOOLID

Meie maal osutab ühiskond lastevanematele suurt abi laste kasvatamisel ja nende hariduse andmisel. Selle väljenduseks on ka üldhariduslike koolide uute tüüpide — internaatkoolide ja pikapäevakoolide — loomine ning pikapäevavõimade organiseerimine.

Meie vabariigis töötab praegu 11 internaatkooli üle 2800 kasvandikuga, 1965. aasta lõpuks aga suureneb internaatkooli õpilaste arv praegusega võrreldes rohkem kui neljakordseks.

Internaatkoolis on loodud paremad tingimused õppe- ja kasvatustööks kui üldtüüpi koolis. Suurem osa meie internaatkoolide on alles noored ning pole saanud veel täiesti üle oma kasvuraskustest, peamiselt koolikollektiivi kujunemise raskustest. Vanemate internaatkoolide, eriti Rakvere internaatkooli kogemused näitavad selgesti selle koolitüübi suuri eeliseid. Kool on saavutanud suhteliselt kõrge õppeedukuse — 94%; õpilaste suhtumine õppetöösse on muutunud teadlikuks. Mõnevõrra madalam on õppeedukus uutes internaatkoolides, sest suur osa õpilasi on nendesse tulnud lünklike eelteadmistega.

Ekh küll internaatkoolide õpilased on kogu aeg pedagoogide hoole all, ei tähenda see omelti pedagoogide vahetpidamata ja piskasjades hooldust kasvandike üle, mis ei anna võimalust nende iseseisvuse ja algatusvõime arendamiseks. Paremate internaatkoolide kogemused näitavad, et kasvatuslikult on õige asendada pedagoogide vahetul nõudlikkuseel rajanev kord järk-järgult õpilaskollektiivi nõudlikkusega oma liikmete vastu. See ei tähenda järelevalve eitamist üldse, vaid erillist meetodit õpilaste kasvatamisel õpilaskollektiivi enese abiga.

Tähtsaks teguriks õpetajate käes uue kollektiivi kasvatamisel on töö. Töökasvatuse õige korraldamisega on näiteks Rakvere ja Riisipere internaatkool saavutanud monoliitse õpilaskollektiivi, kes on suuteline ise toime tulema kollektiivi elu põhiliste küsimuste lahendamisega.

Suurt tähelepanu tuleb internaatkoolides pöörata kasvandike vaimsete ja füüsiliste võimete igakülgsele arendamisele. Kooride, orkestrite, mitmesuguste tehnikaalaste ja isetegevusringide tööks ning spordi ja kehakultuuri arendamiseks on internaatkoolides loodud suurepärased võimalused. Laste päevarežiim tuleb nii korraldada, et neil jääks ka vaba aega, eriti vabas õhus viibimiseks.

Mõnede internaatkoolide elus võib tähele panna teatud isoleeritust ümbritsevast elust. Internaatkooli elu, kogu õppe- ja kasvatustöö peab olema seotud rajooni või linna ettevõtetega, asutustega ja ühiskondlike organisatsioonidega šeflusvahekorra, lastekollektiivide vastastikuste külastuskäikude, tööeesrindlastega kohtumiste, ühiskondlikult kasuliku töö, spordivõistluste jne. kaudu. Kõigel sellel on suur kasvatuslik tähtsus.

Internaatkoolide ees seisab praegu tähtsama pedagoogilise ülesandena tugeva ja terve ühiskondliku arvamusega kasvandike kollektiivi loomine, mõnes internaatkoolis ka üksmeelse, tugeva pedagoogilise kollektiivi loomine ning selle alusel ja kõrvuti sellega õppe- ja kasvatustöö kiire parandamine.

Pikapäevavõimade loomine sai alguse juba mõni aasta tagasi. Hoogsaks muutus pikapäevavõimade loomine käesoleval õppeaastal. Meil on pikapäevakoolides ja pikapäevavõimades üle 10 000 õpilase. Pikapäevakoolid ja -võimid etendavad tähtsat osa laste järelevalvetuse ärahoidmisel, võimaldavad vanematel rahulikult töötada, aitavad õigesti korraldada koduste ülesannete täitmist pedagoogi juhtimisel ja järelevalve all. Kuid pikapäevakool ja -võim ei tähenda sugugi mitte ainult laste järelevalvet ja järeleaitamist õppetundide ettevalmistamisel. Neid uusi vorme ei või muuta koolitundide lihtsaks jätkuks. Selliste katsete vastu tuleb kohe välja astuda. Tunnid, mis õpilane pärast õppetunde veedab pedagoogide järelevalve all, peavad olema mitmekesiselt ja huvitavalt sisustatud, kusjuures peetakse silmas laste vajaliku puhkuse andmist, noorte kommunistliku kasvatuse, samuti kõlbelise, esteetilise ja kehalise kasvatuse vajadusi ning laste isetegevuse arendamist, kasutades selles töös kõige mitmesugusemaid vorme ja meeto-

deid. Töötada välja õige päevarežiim ja see huvitavalt ning pedagoogiliselt õigesti sisustada, selles on siin praegu peamine pedagoogiline ülesanne.

Esimene katse üldistada mõeldud õppeaastate kogemusi pikapäevavõrkude töös on tehtud pikapäevakooli ja -rühma metoodilise tööjuhendi projektis, mis on avaldatud «Nõukogude Õpetajas». Selles on kasutatud ka neid kogemusi, mis on saadud töös internaatkoolides ja lastekodudes. Tööd pikapäevakoolide ja -rühmade kogemuste uurimisel ja üldistamisel tuleb jätkata. Tuleb uurida pikapäevavõrkude tööd erinevates tingimustes, nagu linnas, rajoonikeskuses ja maal; ühevanustest ja erineva vanusega lastest koosnevas rühmas hommikusel ja õhtusel vahetuses, pikapäevakoolis, kooli-internaadis jne., ning avaldada paremaid pikapäevakoolide ja -rühmade õppe- ja kasvatustöö plaane. See on Vabariikliku Õpetajate Täiendusinstituudi ja meie pedagoogilise ajakirjanduse ülesanne koos õpetajate ja kasvatajate aktiiviga. Pikapäevavõrkude töös on vaja ametiühingu klubide, teatrite, kinode ja muuseumide abi.

UUED ÜLESANDED NÕUAVAD UUSI MEETODEID ÕPETOOS

Ülesanded, mis partei seab uue inimese kasvatamisel kooli ette, nõuavad mitte ainult õpetamise sisulise külje, vaid ka meetodite otulist muutmist. Alustades 1959. a. sügisel õppetööd, mõistis vabariigi õpetajaskonna enamik õigesti, et koolide ette püstitatud ülesanne muuta õpetamine elulähedasemaks ning siduda õppetöö tootmistööga ja kutsealase ettevalmistusega ei ole lahendatav ainult uute õppeplaanide ja programmide rakendamise, vaid nõuab põõret ka õpetamise meetodites. Meetodid peavad olema sellised, mis annavad õpilastele kindlaid teadmisi ja oskusi, õpetavad neid teadmisi elus kasutama. Selleks on vaja uute teadmiste omandamisel õpilaste aktiivset mõtlemist, vastuse iseseisvat otsimist ja iseseisvat järeldamist. On vaja meetodeid, mis õpilaste tunnetustegevust aktiveeriks. Õpetaja kohus on seda õpilaste iseseisvat tööd ja aktiivsust õppeprotsessis organiseerida ja suunata. Hall ja šablooniline tund, kus õpilane on surutud peamiselt ainult passiivse kuulaja ossa, kaotab õpilases huvi aine vastu, muutub talle igavaks: tunni efektiivsus on väike. Õpilaste iseseisva töö ja mõtlemise osa suurendamine ei tähenda seda, et õpetaja pedagoogilisele meisterlikkusele võib nüüd vähem nõudeid esitada. Vastupidi, õpilaste aktiveerimine õppeprotsessis eeldab õpetaja suuremat pedagoogilist meisterlikkust. Muidugi on õpetaja sõnal tunnis suur tähtsus, kuid õpetaja ei või seda kurjasti tarvitada. Õpetaja sõna peab õpilasi iseseisvale tööle ja mõtlemisele innustama, aga mitte õpilasi «surnuks rääkima». Õpetaja metoodiline arsenal peab olema rikas, õige metoodika eeldab loovat pedagoogilist meisterlikkust. Õpetaja tundi ei või hinnata vananenud metoodiliste dogmade järgi.

Kuni viimase ajani oli koolis ainuvalitsev nn. viieastmelise ülesehitusega tund, mis oli nagu metoodiliselt õige tunni peamiseks kriteeriumiks. Mõeldunud aastal ilmusid paljudesse koolidesse erineva ehitusega tunnitüübid, mille tõttu tundide metoodika rõõmustavalt rikastus. Kuid see ei tähenda veel sugugi, et vana tunnitüüp on nüüd omakorda absoluutselt hüljatud ja muutunud juba halva tunni tunnusmärgiks. Ka vana tunni ülesehitust tuleb ja on otstarbekohane kasutada, ent peab meeles pidama, et ükski väljakujunenud skeem või meetod ise veel ei kindlusta edu õppetöös; elava sisu annab meetodile ikkagi õpetaja loov meisterlikkus. Mis üldse puutub aastate jooksul pedagoogilises praktikas väljakujunenud meetoditesse, suhtumisesse, siis ei või neid mitte absoluutselt eitada. Vana tuleb eitada dialektiliselt: mitte kõik vana ei tule heita üle parda lihtsalt sellepärast, et ta on vana, s. t. tuntud ja kasutusel juba mõnda aega, vaid vabaneda tuleb sellest, mis selles vanas on iganenud, mis takistab edasiminekut ning ei vasta enam uutele ülesannetele ja nõudmistele. Ilma selle ülevõtmiseta, mis vanas on positiivset ja progressiivset, ei saa olla ka edasiminekut. Seepärast tuleb hoolega valida uue kooli metoodilisse arsenalit kõik, mis vanas koolis oli head, mis end õigustas, ja seda ei olnud seal vähe. Kuid samal ajal on vaja otsustavalt lahti saada vanast ballastist, mis

paneb mõnedki õpetajad takerduma ega võimalda neil anda täit panust uue kooli ülesehitamisse.

Nagu eesrindlike õpetajate kogemused näitavad, on õpilaste aktiivsuseks ja iseseisvaks tööks palju võimalusi. Võrreldes varasemate aastatega õpetati mõõdnud õppeaastal õpilasi tunnis märksa rohkem iseseisvalt teadmisi ammutama õpikust, teatmikest, käsiraamatutest ja sõnastikest. Õpilaste iseseisva töö suunamiseks on paljudes koolides hakatud kasutama tööjuhatusi. Suuremat rõhku pannakse praktiliste tööde ja laboratoorsete töömeetodite ulatuslikumale rakendamisele aineõpetuses, samuti iseseisva vaatluse meetodi kasutamisele klassis, laboratooriumis, katsealas, looduses, ekskursioonil tehastes jm. Ühe vahendina õpilaste iseseisva mõtlemise arendamisel on hakatud mõnes koolis kasutama diskussioonimeetodit kirjanduse õpetamisel, samuti õpilaste lühirefereate.

Märkimisväärseks edusammuks õpilaste iseseisva töö organiseerimisel oli 1959/60. õppeaastal 5. klassi ajaloo ja geograafia töövihikute väljaandmine ja pedagoogilise praktikasse juurutamine.

Laieneb ka filmide ja õppeheliplaatide kasutamine õppetöös; Vabariikliku Õpetajate Täiendusinstituudi juurde luuakse filmo-fonoteek. On valmistamisel uusi õppefilme Eesti NSV ajaloost. Kino kasutamine õppetöös on aga veel väga vähene. Vastavaid filme on vähe. Õpetajatele on tarvis osutada abi ka praktiliste oskuste omandamisel tööks filiaparaadiga.

Mõni sõna õpilaste kodustest ülesannetest ja koormusest.

Kodustel ülesannetel on oma koht õpilaste iseseisva töö süsteemis. Kuid passiivsed meetodid tunnis ja õppetundide vähene efektiivsus kandsid suure rõhu õpilaste kodusele tööle. Kodustest ülesannetest täiesti loobuda, nagu mõnelt poolt on kuulda hääll, ei ole õige. Aga nende ulatust ja rohkust tuleb vähendada. Ülesanded peavad olema õpilastele jõukohased, süvendama nende teadmisi, iseseisva ja süstemaatilise töö harjumusi.

Tunnid on vaja paigutada tunniplaanis nii, et teoreetilise iseloomuga tunnid vahelduksid praktilise iseloomuga tundidega, et oleks vaheldus tunnitüüpides ja meetodites. Õpilaste koormuse küsimust on vaja teaduslikult uurida ja sellega on juba Tallinna internaatkoolis algust tehtud.

Õppetöö sisulise ja meetoodilise külje ümberkorraldamine nõuab paljude uute õpikute väljaandmist.

Õpikute koostamise ja kirjastamise kõrval on Haridusministeerium välja andnud ka õppemetoodilist kirjandust. 1959/60. õppeaastal ilmus seda kokku 19 nimetust. Peale selle on välja antud töövihikud ajaloo ja geograafias ning rida meetoodilisi kirju ja juhendeid. Käesolevaks õppeaastaks andis Haridusministeerium välja 3 meetoodilist juhendit 1.—4. klassi põhiainetes õpetamise kohta.

Õpikute kirjastamise plaani on vaja võtta töö- ja tootmisõpetuse käsiraamatute väljaandmine, samuti vene keele miinimumsõnastike väljaandmine. Koolid vajavad ka inglise ja saksa keele koolisõnastikke. Õpetajatele tuleb välja anda süstemaatilisi meetoodika käsiraamatuid põhiainetes, samuti töid tootmisõpetuse kogemuste üldistamiseks. Väljaandmist ootavad teosed pedagoogika klassikast.

KASVATUSTÖÖ UUES OLUKORRAS

Kooli ja hariduselu ümberkorraldamine tähendab ühtlasi ka noorsoo kommunistliku kasvatusparandamist. Uue sugupõlve eluks ettevalmistamine ei tähenda õpilasele ainult hariduse ja elukutse andmist. Ei saagi olla tõelist haridust ja kõrgesti haritud ühiskonna liiget ilma kasvatuseta. Kommunistliku ühiskonna liikme kasvatamisel on õpetamise ja kasvatamise ühtsus eriti oluline. Sellised äärmiselt suure tähtsusega tegurid õppeprotsessis, nagu töö ja uued efektiivsemad õpetamismeetodid, on ka väga suure tähtsusega kasvatuslikud tegurid. Iga aine õpetaja peab olema ühtlasi kasvataja. Ta peab

suutma mitte ainult teadmisi edasi anda, vaid muuta need õpilaste sügavateks ideeliseks veendumusteks, mis ilmnevad tegudes rahva heaks.

Kooli ja elu sidemete tugevdamine aitab parandada kommunistlikku kasvatustööd kõigepealt just ühiskondlikult kasuliku töö vahendusel. Katsekoolide kogemused näitavad, et õppetöö sidumine tootmistööga tõstab õpilaste vastutustunnet oma töö eest. Õpilased näitavad üles suuremat järjekindlust ja visadust. Stüveneb õige suhtumine füüsilisesse töösse.

Töö- ja tootmisõpetus on tähtsaks vahendiks õpilaste ideelis-poliitilise kasvatuses parandamisel. Tootmisõpetusega keskkooli klassides on märgata õpilaste huvi suurenemist ümbritseva elu vastu. Õpilased huvituvad oma brigaadi, tsehhi ning kogu baasettevõtte ülesannetest ja saavutustest. Siit edasi tekib huvi oma rajooni, linna, vabariigi, kogu Nõukogude Liidu saavutuste ja suurte plaanide vastu. Õpilane valmistub andma oma panust suurte plaanide täitmiseks. Seda õpilaste ideoloogilist kasvu tuleb õpetajatel ja tehase spetsialistidel aktiivselt suunata, aidata neil niiviisi õppida meie riigi sise- ja välispoliitikat mõistma. Nii kasvab õpilasest nõukogude patrioot.

Töökasvatust saab edukalt kasutada ja tuleb kasutada ka rahvaste sõpruse ja proletariaarse internatsionalismi kasvatamiseks. Õpilased puutuvad tehases või põllul kokku vene või mõnest muust rahvusest töötajatega, sageli ka tootmistööli olevate vene koolide õpilastega ja töötavad nendega õlg õla kõrval. Ühine töö on hea pind sõpruse arendamiseks. Tehastes ja vabrikutes võib korraldada vanade tööliste ja revolutsionääride vestlusi eesti ja vene rahva ühisest võitlusest minevikus. Eesti ja vene koolinoorte ühised kontserdid baasettevõtetes ja koolides annavad häid võimalusi sõpruse tugevdamiseks. Ei tohi alahinnata igapäevaste faktide ja kokkupuudete tähtsust noorte kasvatamisel proletariaarse internatsionalismi vaimus ning piirduda peamiselt abstraktsete üleskutsetega sõprusele.

Kasvatustöös, nagu õppetöös, on suur tähtsus nendel meetoditel, mis peavad silmas õpilaste iseseisvat tegevust ja omaalgatust. Isetegevus ja initsiatiiv arenevad õpilaskollektiivi raamides. Nagu juba Rakvere internaatkooli kogemustest nägime, on tubli ja monoliitne õpilaskollektiiv õpetajatele ja kasvatajatele suureks abimeheks. Töökasvatuse loob head eeldused selliste kollektiivide kujunemiseks. Õpetaja ja kasvataja vastutus kasvatustöös sellega ei vähene. Õpetaja ei kasvata käskude ja keeldudega, vaid õpilaskollektiivi kaudu, toetudes oma pedagoogilisele meisterlikkusele. Kollektiiv ise nõuab vastust oma liikmeilt. Noor õpib oma isiklike huve ja heaolu kollektiivile allutama. On aeg loobuda väiklasest õpilaskollektiivi hooldamisest ja hakata sellele toetuma kui kasvatustegurile.

Haridussüsteemi ümberkorraldamine, koolinoorte osavõtt tootvast tööst toob uusi tähtsaid momente ka kooli komsomoli- ja pionieriorganisatsiooni töösse. Lähemalt kõneleb sellest oma ettekandes ELKNU Keskkomitee sekretär sm. Väiljas. Kõigi koolidirektorite (juhatajate), õpetajate ja kasvatajate kohus on toetada komsomoli- ja pionieriorganisatsiooni autoriteeti. On tarvis rohkem ja julgemini kasutada komsomoli- ja pionieriorganisatsiooni abi koolielu küsimuste lahendamisel ning õige pedagoogilise lähenemisega suunata nende organisatsioonide töö kommunistliku kasvatuses ülesannete lahendamisele.

Riigi abi suurendamine perekondadele laste kasvatamisel ei tähenda lastevanemate osatähtsuse ja vastutuse vähendamist. Tööpäeva lühendamise tõttu on ühiskond õigustatud lastevanematelt rohkem tähelepanu nõudma oma laste kasvatamisele. Perekond on väga tähtis kasvatuslik tegur, seepärast on oluline, et kool ja kodu töötaksid laste kasvatamisel käsikäes. Õpetaja ja kasvataja peavad tundma õpilaste koduseid tingimusi, et lastevanematele tarviduse korral nõu anda. Mõnikord tuleb lastevanemaid endid kasvatada. Kui mõned lastevanemad ikkagi ei täida oma kohustusi laste kasvatamisel, tuleb koolil sellest informeerida vanemate töökoha ühiskondlike organisatsioonide. Lastevanemate hulgas tuleb arendada pedagoogilist ja teaduslik-ateistlikku propagandat.

Uue põlvkonna kasvatamise tähtsaks koostisosaks on kehaline kasvatus. See ei või piirduda ainult kehakultuuri tundidega koolis. Tuleb saavutada kõigi selleks füüsiliselt suuteliste noorte osavõtt klassivälisest sporditegevusest, turismist ja ühiskondlikult kasulikust tööst.

Kommunistliku kasvatustöö küsimused peavad pidevalt olema kooli juhtkonna, õppenõukogu, partei-, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsiooni tähelepanu keskpunktis. Kommunistlik kasvatustöö peab läbima kogu õppetööd, kõiki aineid ja kõiki õppetöö vorme. On hämmastav kuulda arvamust, mida mõnel pool veel avaldatakse, et kommunistlikku kasvatustööd tehakse ainult pidulike aktuste ja seinalehtede kaudu. Õppenõukogud, klassijuhatajate koondised, ainekomisjonid ja ühiskondlikud organisatsioonid peavad võtma süstemaatiliselt oma päevakorda kasvatustöö küsimusi.

Vabariigi üldhariduslikes koolides töötab üle 15 000 pedagoogi — õpetaja ja kasvataja. Suurem osa neist on oma hariduse saanud nõukogude võimu aastail. Valdav enamik nendest õpetajatest, kes alustasid tööd koolis juba enne nõukogude võimu ja praegu jätkavad tööd nõukogude koolis, on kasvanud tõelisteks nõukogude õpetajateks ja pühendavad nüüd oma jõu noorsoo kommunistlikule kasvatamisele vabas Nõukogude Eestis.

Õpetajate hariduslik tase on aastast aastasse tõusnud. Kõrgemates koolides õpib mittestatsionaarselt umbes 1300—1400 õpetajat. Iga aasta suunatakse hariduspõllule sadu noori spetsialiste.

Tõsiseks puuduseks on kaadri alal see asjaolu, et meil on veel palju neid õpetajaid, kes ei oma kõrgemat haridust, kuid ei jätkka ka õppimist üheski kõrgemas koolis. Õpetajate erialase kvalifikatsiooni tõstmine on praegu rohkem kui kunagi vajalik.

Etteheiteid tuleb teha ka kõrgematele koolidele, kes meile kaadrit valmistavad. Noored spetsialistid, kes tulevad Tartu ülikoolist, on sageli puudulikult ette valmistatud tööks üldhariduslikus koolis. Mitted neist keeldusid õpetajatena tööle hakkamast, põhjendades seda sellega, et nad on õpetaja kutse ainult «lisaks» saanud ülikooli diplomile ega tunne selle vastu mingit kutsumust.

Õpetajate kvalifikatsiooni tõstmise alal tuleb peale aineõpetamise meetodika tähelepanu pöörata ka sellele, mis teaduste arenemine on viimasel ajal uut andnud. Aineõpetaja peab olema teaduse edusammudega kursis.

On tarvis korraldada kursusi tootmisõpetuse, poliitiliste teadmiste aluste ja ajaloo õpetajate ettevalmistamiseks. Hädavajalik on laiendada õpetajate kursuste baasi nii, et iga õpetaja viie aasta järele võiks osa võtta kvalifikatsiooni tõstmise kursustest.

Uued ülesanded nõuavad õpetajatelt marksismi-leninismi teooria tundmist. Meie õpetajate kasutuses on parteihariduse võrk, peale selle on õpetajatel võimalik partei- ja ametiühinguorganisatsiooni abiga organiseerida teoreetilisi seminare ja jätkata õppimist iseõppimise teel. Marksismi-leninismi teooria õppimine on õpetajate kvalifikatsiooni tõstmise lahutamatu ja tähtsaim osa.

Meie õpetajad ootavad tõhusat abi ka kõrgemate õppeasutuste — Tartu Riikliku Ülikooli ja Tallinna Pedagoogilise Instituudi vastavatelt kateedritelt, samuti Eesti NSV Pedagoogika Teadusliku Uurimise Instituudilt. Eriti ootab meie pedagoogide pere töid töökasvatuse ja tootmisõpetuse teaduslike aluste kohta, samuti töö- ja tootmisõpetuse meetodika alal. Õpetajad peavad siin ka ise appi tulema: võtma osa teaduslike eksperimendide korraldamisest, vaatluste materjalide kogumisest, kogemuste üldistamisest, teaduslike tööde arutlustest, esinema artiklitega ajakirjanduses jne.

Uue kooliseaduse elluviimine nõuab koolide materiaalse baasi tugevdamist. Riik kulu- tab igal aastal suuri summasid koolimajade ja kooliinternaatide ehitamiseks. 1946. aastast kuni 1959. aastani on ehitatud ja taastatud ümmarguselt 100 koolimaja 40 600 õpilaskohaga. Kuid seoses kaheksaklassilisele koolikohustusele üleminekuga ja õpilaste arvu kasvuga ei rahulda õpilaskohtade arv veel vajadusi. Paljud koolid linnades töötavad kahe vahetusega. Kuni 1963. aastani ehitatakse riiklike summade arvel juurde üle 26 000 õpilaskoha ja üle 5200 koha internaatkoolide ühiselamutes.

Peale selle eraldavad summast koolimajade, internaatide ja töökodade ehitamiseks rajoonide ja linnade täitevkomiteed. Suurt abi ootavad koolid kolhoosidelt uute koolimajade ehitamisel ja üldse koolide materiaalse baasi kindlustamisel. 1961.—1963. aastani ehitatakse kohalike täitevkomiteede ja kolhooside vahenditega veel täiendavalt koolimaju ja juurdeehitusi umbes 3500 õpilaskohaga 37,7 miljoni rubla eest. Paljud kolhoosid võtavad juba osa koolimajade, kooliinternaatide ja õppetöökodade ehitamisest või on otsustanud selleks eraldada vahendeid lähematel aastatel. Võru rajooni «Tõusva Koidu» kolhoos võttis oma summadega osa Kärgula kaheksaklassilise kooli hoone ehitamisest, samuti tuleb märkida Abja rajooni Ždanovi-nim. ja Stalini-nim. kolhoosi, Harju rajooni «Nõukogude Põllumehe», «Oktoobri Võidu» jt. kolhoose, kes juba tegelikult võtavad osa koolidele vajalike hoonete ehitamisest. Me täname neid kolhoose õpetajate ja õpilaste nimel ning kutsume teisi kolhoose üles nende eeskujule järgima.

Tootmisõpetuse vajadusteks tuleb rajada tehaste ja vabrikute juurde õppetehhaid. Palume Eesti NSV Rahvamajanduse Nõukogu ja ministeeriume anda ettevõtetele juhendeid selle töö alustamiseks. Tallinna koolide jaoks hakatakse 1961. a. koolidevahelist õppe-tootmiskombinaati rajama. Võetakse tarvitusele abinõud koolimööbli ja õppevahendite täiendamiseks, samuti koolide töökodade varustamiseks vajalike materjalidega.

Kooli ja elu sideme tugevdamine ning haridussüsteemi ümberkorraldamine nõuab Haridusministeeriumi, rajoonide ja linnade haridusosakondade töö parandamist. Me peame järsult vähendama paberitega askeldamist ja pöörama peatähelepanu koolisüsteemi ümberkorraldamisega seotud põhiküsimuste lahendamisele. Seejuures tuleb vastutavatel töötajatel rohkem viibida kohtadel, et õppida tegelikku olukorda tundma ja aidata juba kohapeal küsimusi lahendada.

Koolide inspekteerimise peaeesmärgiks on nüüd kontrollida, kuidas kool oma tööd ümber korraldab vastavalt seadusele kooli ja elu sidemete tugevdamise ning haridussüsteemi edasiarendamise kohta. Inspektori ülesanne on toetada kõike väärtuslikku ja uut, mida pedagoogide loov mõte ja praktika annab, ning levitada paremaid kogemusi.

Suured kohustused ja suur vastutus on koolide direktoritel. Toetudes pedagoogide kollektiivile ning partei-, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonile, peab direktor tagama koolis kõrge õppe- ja kasvatustöö taseme. Direktor peab suunama õpetajaid loovalt lähenema oma ülesannetele ning tõstma nende vastutust oma töö kvaliteedi eest.

Seltsimehed! Kooli ja elu sidemete tugevdamine ning haridussüsteemi ümberkorraldamine on üldrahvalik ülesanne. See on kommunistliku ühiskonna liikme kasvatamine. Me vajame siin suurt abi teadlastelt ja kõrgematelt koolidelt kaadri ettevalmistamise alal, õpikute ja programmide koostamisel, õpetajaskonna kvalifikatsiooni tõstmisel. Me pöördume kirjanike ja kunstnike poole üleskutsega luua uusi kunstiteoseid laste ja õpilaste jaoks, mis näitaksid meie noorsoo ja kogu rahva kangelaslikku tööd kommunismi ehitamisel ning aitaksid kaasa uue inimese kasvatamisele.

Me ootame heliloojatelt uusi laule lastele ja noorsoole. Suured võlgused on meil laste ja noorsoo ees teatrid. Loodame, et juba uuel õppeaastal saame meie kirjanike, kunstnike, heliloojate ja näitlejate loomingust uut suurt abi noorsoo kasvatamisel.

Nõukogude Eesti õpetajad töötavad koos kogu meie rahvaga väsimatult uue ühiskonna ehitamisel. Meie ühiskonnas hinnatakse õpetaja tööd kõrgelt, talle kuulub kogu rahva ja partei austus ning lugupidamine.

Kommunistlik Partei ja Nõukogude valitsus pööravad väga suurt tähelepanu koolile. Meie, õpetajad ja haridusala töötajad, avaldame sügavat tänu Kommunistlikule Parteile, Nõukogude valitsusele ja isiklikult sm. N. S. Hruštšovile selle suure hoolitsuse ja tähelepanu eest.

Lubage mul kinnitada Kommunistlikule Parteile ja Nõukogude valitsusele, et Nõukogude Eesti õpetajaskond pühendab kogu oma jõu ja teadmised uue inimese kasvatamisele ning annab sellega oma panuse kommunistliku ühiskonna ehitamiseks.

Pionööri- ja komsomolitööst koolis

ELKNÜ KESKKOMITEE ESIMISE SEKRETÄRI V. VALJASE ETTEKANDEST
EESTI NSV ÕPETAJATE VABARIIKLIKUL KONGRESSIL

Vabariigi õpetajate kongress on eredaks väljenduseks Kommunistliku Partei väsinatust hoolitsusest noore põlvkonna kasvatamise eest, suureks ühiskondlikuks ja riiklikuks tunnustuseks meie nõukogude õpetaja tänuväärsele tööle.

Meie noorele põlvkonnale on osaks saanud õnn mitte ainult omade kätega ehitada uut ühiskonda, vaid ka selles elada. Seepärast on üheks tähtsamaks ülesandeks kasvatada inimest kommunismiajastu iseloomujoontega, elulaadiga, moraaliga. Armastus töö vastu, kõrge teadlikkus oma kohustustest ühiskonna ees, piiritu ustavus kommunismi üritusele — selline on meie noore põlvkonna eluseadus.

Partei näitas meile kõige õigema tee noorte kasvatamisel — see on igapäevane praktiline osavõtt kommunistliku ühiskonna ehitamisest.

Täna, õpetajate kongressil, võime uhkusega öelda, et vabariigi rohkem kui 70-tuhandeline komsomoliorganisatsioon on seda ülesannet aega täitnud. Ei ole ühtegi ala majanduslikus ja kultuurilises ülesehitustöös, kus esirinnas ei sammuks leninliku komsomoli kasvandikud.

Kuid mitte ainult meie vabariigis, vaid kõikjal, kuhu kutsub noori partei, on alati õig öla kõrval koos teiste nõukogude vennasrahvaste noortega olnud eesti komsomoli saadikud.

Maailma ajalugu ei tunne selliseid näiteid, et kapitalistlikus maailmas ühelgi valitsusel, ühelgi parteil oleks õnnestunud noori kaasa tõmmata selliste grandioossete ülesannete lahendamisele, nagu meil Nõukogudemaal. See on Kommunistliku Partei poolt rajatud kasvatusüsteemi ajalooline võit.

Kuid millele saabki kapitalistlik ühiskond innustada noori? Mida jättis kodanlik Eesti töötavatele noortele? Tööpuuduse, kätesaamatu hariduse, perspektiivitu viirelemise.

Purukodanliku «Päevalehe» veergudelt loeme, et ühele vakantsele kojamehekohale kandideeris 238 inimest, nende hulgas 10 üliõpilast ja arvukalt keskharidusega noori.

Haridusministeeriumi andmeil lõpetas kodanlikus Eestis algkooli 58%, gümnaasiumi 56% ja ülikooli 25—30% sinna astujaist. «Eesti Kroonika» sõnade järgi oli täielik kuueklassiline algharidus kogu noorsoole veel kauge tuleviku muusika.

Ja seda julgevad veel praegugi mõned ookeanitagused senaatorid ja kongresmenid nimetada vabaks maailmaks ning korraldada nädalaid «ikestatud» Baltikumi rahvaste «vabastamiseks». Vahest tuletame nende palvetades püksipõlvi kulutavatele ja juudapisaraid valavatele palumata «heategijatele» mäluvärskendamiseks meelde mõnesid detaile nende kiidetud vabast maailmast. Pole vist tabavamalt iseloomustust kapitalistlikule ühiskonnale kui see, et XX sajandi teisel poolel, mida me nimetame aatomienergia ja sputnikute sajandiks, kapitalistlikes ja koloniaalmaades pool kooliealiste laste arvust ei oska lugeda ega kirjutada. Itaalias jääb iga aasta üle 20 000 lapse koolist ära, frankistlikus Hispaanias pole 1/3 elanikkonnast kunagi astunud üle kooliläve, Ameerika Ühendriikides on üks õpetaja 82 õpilase kohta. Üliõpilased ei saa seal stipendiumi, vaid peavad maksma 700—1200 dollarini ulatuvat õppemaksu aastas. Väikeses Taanis puudub koolides 4000 õpetajat, kõrgemates koolides õpib seal ainult 6% töölisperekondadest pärinevaid lapsi.

Ja selles «vabas maailmas» julgetakse veel lobiseda, et noorsool polevat seal lahendamata sotsiaalseid probleeme.

Me võime neile kapitalismi apostiitele vastata: lahendatud on teil üksainsus probleem, see, kuidas halastamatult ekspluateerida noorsugu. Kogu kasvatussüsteem on suunatud sellele, et muuta noorsugu oma tahtetuks käsutäitjaks.

Nõukogude kooli probleemid on komsomolile alati olnud esmajärgulise tähtsusega.

Pingelise tähelepanuga kuulasid VKNU III kongressi delegaadid 40 aastat tagasi Nõukogude riigi suure juhi V. I. Lenini kõnet noorsooühingute ülesannetest, oodates vastust küsimusele, mis on peamine komsomoliorganisatsiooni töö. Vastus oli lakooniline: «Ülesanne seisab selles, et tuleb õppida.» Lenin kavandas oma kõnès noore põlvkonna õpetamise, kasvatamise ja hariduse generaalprogrammi.

Esmakordselt käsitles nõukogude kooli ümberkorraldamise probleeme meie maa arengu uuel etapil N. S. Hruštšov komsomoli XIII kongressil. Tema ettekandes antud suurt tunnustust komsomolile ja partei usaldust oleme alati püüdnud õigustada.

«Kooli ümberkorraldamises on kõige tähtsam õppetöö seostamine ühiskondlikult kasuliku tootva tööga ja kooli kasvatustöö intensiivistamine,» ütles N. S. Hruštšov ülevenemaalisel õpetajate kongressil.

Just sellepärast näeb komsomol oma peamist ülesannet selles, et aidata koolil õpetamist siduda tööga, kasutades selleks komsomoliorganisatsioonile omaseid, tema töö iseloomule vastavaid vorme ja meetodeid ning tõmmates laialdaselt kaasa nii koolide kui ka tööstus-, transpordi- ja põllumajandusala komsomoliorganisatsioonid.

Tehaste ja kolhooside komsomoliorganisatsioonidelt ootavad meie koolid aga veelgi suuremat abi. Eelkõige — kuhu õpilased tööle asuvad, seal peab valitsema kõrge töökultuur. Pedagoogidest ja tehase ning asutuse juhtkonnast ja komsomoliorganisatsioonist oleneb, kas meie õpilased muutuvad suure töökollektiivi täieõiguslikeks liikmeiks, kas nendest saab vääriline täiendus kommunistliku töö kollektiivide suurepärasele perele.

Koolis toimunud muudatused on juba andnud suurepäraseid tulemusi. Kujunevad välja uued traditsioonid, kus abiturientid siirduvad tervete gruppidenä tööle rahvamajanduse kõige vastutavamatesse harudesse.

Praegu aga on meie peamiseks ülesandeks töö õige organiseerimine.

Sellest, kuidas igapäevase õppe- ja kasvatustöö sidumine tootva tööga mõjutab õpilaste ühiskondliku aktiivsuse kasvu, räägib veenvalt näiteks asjaolu, et Rakvere internaatkooli komsomolialistest õpilastest kuulub ÜLKNÜ ridadesse ligi 90%. See klass aga, kus õpetatakse tootmist, on täielikult kommunistlike noorte klass. Seda kinnitab ka kõikide katsekoolide komsomoliorganisatsioonide tööpraktika.

Praegu, kus meie õpilased armastavad tööd ja teevad seda entusiasmiga, on tarvis võidelda töökasvatuse lihtsustamise vastu. Ettevõtete juhatajad, komsomoliorganisatsioonid, kolhoosiesimehed ja koolidirektorid peavad meeles pidama, et kõrged töönäitajad üksi iga kord end kasvatuslikult ei õigusta. Teisejärguline pole õpilaste tervis, igakülgne füüsiline arenemine jne. Uut õppeprotsessi iseloomu ja tulemustesse toob ainult pedagoogiliselt läbimõeldud, loov töö.

Võib kuulda jutujamasi, kus avaldatakse arvamust, et polegi tarvis eeskujulikult õppida, noorust raamatute taga surnuks lüüa. Niikui saab minust pärast kooli treial või lukksepp. Niisuguseid õpilasi on küll vähe, kuid neid siiski on. Ja meie kõik, eeskätt kooli komsomoliorganisatsioon, peame välja astuma sellise mahajäämuse, mille võõra vaatekoha vastu.

Kas meie ettevõtted ja kolhoosid saatsid tänava juhuslikult kümneid ja kümneid oma paremaid lapsi, treialeid vm. ettevõtte stipendiumiga kõrgematesse õppeasutustesse?

Muidugi mitte juhuslikult! Praegu vajab meie tööstus mitte ainult lihtsalt lukkseppa, vaid inseneri teadmistega lukkseppa, põllumajanduses vajatakse zootehnika teadmistega lüpsjat-karjatalitajat jne.

Me tahaksime veel üles tõsta küsimuse, et õpilaste praktiline töö, kui väiksemastaabiline see ka oleks, kannaks alati meie seitseaastaku pitserit, et õpilased harjuksid nägema selle kaudu meie ülesehitustöö grandioosset ulatust. See tõstab veel kord teravalt päevakorrale nõudmise, et meil ei tohi olla lihtsustatud lähenemist õpilaste tööle. Noored peavad tundma õppima tööviljakuse ja omahinna küsimust, peavad harjuma majanduslikult mõtlema.

Õppiva noorsoo töökasvatusest rääkides ei unusta komsomoliorganisatsioonid seda, et töö ei tohi mingil määral negatiivselt kajastuda õpilaste üldhariduslikes teadmistes. Me peame kõige aktiivsemat võitlust meeoludega, kus lünki õpilaste teadmistes püütakse kinni mätsida saavutustega töös. Selliseid juhtumeid aga kahjuks esineb. Meie kool peab andma kõrgesti haritud noori inimesi, kes hästi valdavad teaduse aluseid ning oskavad neid rakendada töös ja elus.

«Meil on elurõõmus ja töökas noorsugu. Kui tutvud eluga kapitalistlikes maades, veendud ikka ja jälle, kui palju puhtam on meie noorsugu moraalselt, kui avarad on tema huvid, kui selgesti ta kujutab endale ette elu ideaale, eesmärki ja mõtet,» ütles N. S. Hruštšov.

Sellisel on meie noort põlvkonda kasvatanud Kommunistlik Partei, meie nõukogude tegelikkus, nõukogude kool ja õpetaja. Mida saab sellele vastandada kapitalistlik leer? Ideelageduse, kombelõtvuse, vägivalda ja rahakultuse — need on peamised relvad kodanliku kasvatussüsteemi arsenalis.

Pole üleaurune heita põgus pilk «igakülgselt vaba isiksuse» kasvatamisele kiidetud ameerika elulaadi vaimus. 60 miljonit koomiksit, mis ilmuvad aasta jooksul, ja 4,5 tuhat igapäevast detektiiv-televisiooni ja -raadiosaadet ülistavad tapmist, röövimist, vägivalda. Ameerika avalikkusele teatati suure sensatsioonina, et 1959. a. parimaks röövliromaaniks tunnistati ametlikult raamat «Mõrva anatoomia». Filme «Tagaaetav kägistaja» ja «Hirmutis ilma näota», mida meie, nõukogude noorsoodelegatsiooni liikmed New Yorgis oma giidi tungival soovitusel vaatasime ja mis meilegi judinad selga ajasid, vaatasid meiega kõrvuti ka 10—11-aastased lapsed, hoolimata sellest, et kell näitas esimest õtundi. Meie küsimusele, kuidas seda lubatakse, saime üllatava vastuse: pärast kella 24 on piletid lastele kaks korda odavamad. Järgmisel päeval ühte kooli külastades me enam ei küsinudki, miks vahetunni ajal jalutab koridoris politseinik «aukartust äratava» kumminuuga. Vastuse sellele annab föderaalne juurdlusbüroo direktor Hower, kes kirjutab: «Ameerikas leiab aset praegu hirmus moraalne kriis. Viimase 14 aasta jooksul kasvas suurte kuritegude arv kolm korda kiiremini kui elanikkonna arv. Sellel ajavahemikul kasvas meie linnades noorte bandiitide salkade arv. Ainuüksi möödunud aastal vahistas politsei 740 000 noort seaduserikkujat.» Härra Hower ise, seda tahtmata, naelutas häbi-posti ameerika elulaadi, kogu kapitalistliku kasvatussüsteemi.

Meie vabariigi koolide komsomoliorganisatsioonid, mis ühendavad oma ridades üle 20 000 noore leninlase, on kujunenud õpetajate esimeseks abiliseks kommunistlikus kasvatustöös.

Kohila ja Vändra keskkooli ning paljude teiste koolide komsomoliorganisatsioonid on tänu kooli juhtkonna igakülgsel abile kujunenud õpilaskollektiivi tõelisteks juhtideks. Et igal pool on esirinnas kommunistlikud noored, siis on nendes koolides enamik õpilasi astunud või valmistub astuma ULKNÜ ridadesse.

Eduka töö kindlustab ainult võitlusvõimeline, kogemustega komsomoliaktiiv. ELKNU Keskkomitee koos linna- ja rajoonikomiteedega on hakanud senisest rohkem kasutama ja õpetama aktiivi rajoonide ning vabariiklikel seminaridel, Värskla õppelaagris jm. Suure tõuke õpilaste seas tehtava poliitilise kasvatustöö parandamisele on andnud õpilaste-kommunistlike noorte vabariiklikud kokkutulekud, mis toimuvad üks kord kahe aasta jooksul. Kokkutulekutele eelneva töö käigus on koolide komsomoliorganisatsioonid omandanud väärtuslikke kogemusi paremaks ja järjekindlamaks tööks noorte marksistliku maailmavaate kujundamisel.

Erilist huvi osutavad noored oma kodumaa ja vabariigi revolutsioonilise mineviku ja teguderohke tänapäeva tundmaõppimisel.

Paide, Põltsamaa, Keila, Vändra ja Kingissepa keskkool ning mitmed Tallinna keskkoolid on avanud mälestustahvlid võitluses nõukogude võimu eest langenud seltsimeestele ja hooldavad revolutsioonilise võitlusega seotud kohti.

Elav oli koolinoorte osavõtt vabariigi noorsoopäeva puhul läbiviidud rahvaste sõpruse nädalast. Kohtumised kõigi liiduvabariikide delegatsioonidega rajoonides ja linnades aitasid koolinoortel lähemale tuua ja sügavamalt tundma õppida nõukogude rahvaste ühist tööd kommunistliku ühiskonna ülesehitamisel. See suurepärase traditsioon on kindlalt juurdunud koolide komsomoli- ja pioneeriorganisatsioonide elus. Nii otsustas Eesti NSV Pioneeriorganisatsiooni Nõukogu käesoleval õppeaastal läbi viia pioneerimalevates rahvaste sõpruse nädala.

Noorte poliitiliste teadmiste ja silmaringi laiendamiseks soovitas ELKNU Keskkomitee mõeldud õppeaastal vanemate klasside õpilastele poliitringide loomist. Paljudes Tallinna, Tartu ja Pärnu koolides loodi 90 poliitringi «ELKNU võitlustee» ja «Kommunism — meie põlvkonna praktiline ülesanne». Esimene aasta nende ringide töös näitas, et noortel on suur huvi ühiskondlik-poliitiliste probleemide vastu.

Vabariigi komsomoliorganisatsioon on viimastel aastatel energiliselt võidelnud uute nõukogulike traditsioonide loomisega noorte elus. Nõukogude passi pidulik kättesaamine ja täisealiseks saamise tähistamine osavõtuga noorte suvepäevadest on küsimused, mis koolide kasvatustöös on esimesel kohal. Senine praktika on näidanud, et suvepäevade korraldamine omab tähtsat kohta ka ateistlikus kasvatustöös. Paljudes vabariigi rajoonides võtsid käesoleval aastal suvepäevadest osa keskkoolide lõpetajad, kellele need päevad kujunesid meeldejäävaks sündmuseks. Suvepäevade jooksul omandasid noored palju uusi teadmisi praktiliseks eluks, korraldasid kohtumisi tööeesrindlastega, õpiti uusi laule ja mänge, vesteldi käitumiskultuurist. ELKNU Keskkomitee on seisukohal, et keskkoolilõpetajate ettevalmistamine suvepäevadeks peab toimuma kogu õppeaasta vältel.

Rohkem peaks aga tähelepanu pööratama ateistlikule kasvatusele ja vastavate ringide loomisele keskkoolides. Rõpina ja Värskla keskkooli kogemused näitavad, et õpilastel on huvi ateistlike küsimuste vastu.

Need on ainult üksikud näited koolide komsomoliorganisatsioonide poolt tehtavast ideelis-poliitilisest kasvatustööst ja komsomoliorganisatsioonide juhtivast osast selles.

Kuid me ei või silmi kinni pigistada ideelis-poliitilise kasvatustöö tõsiste puuduste ees. Pole harvad veel need juhud, kus kaugelki mitte kõik õpilased pole haaratud komsomoliorganisatsiooni poliitilisest mõjust.

Muret tekitab asjaolu, et veel mitmes koolis, nagu Pärnu 1., Tallinna 4. ja Keila keskkoolis jääb tunduv osa õpilasi eemale komsomoliorganisatsioonist. Sageli esineb õpilaste hulgas poliitilist inertsust. Mõned õpilased satuvad väikekodanliku elulaadi ja inetute harjumuste mõjusfääri, huligaanitsevad.

Küllap kõiki õpetajaid pani sügavalt mõtlema hiljuti «Noorte Hääles» avaldatud materjal «Põlegu maa muidusõõjate jalge all» viie noore tütarlapse väärast suhtumisest töösse ja ühiskonnasse. Mõtlema peaks see panema kõiki kongressi delegaate küsimuse üle, miks ei suutnud kool, komsomoliorganisatsioon ega vanemad kasvatada nendest täisväärtuslikke inimesi.

See peab nii õpetajaid kui ka komsomoliorganisatsiooni panema mõtlema kooli ja kodu sidemete tugevdamisest. On tarvis õigeaegselt ühiskondlike organisatsioonide ja tööliskollektiivide väga tõsist vahelesegamist nende vanemate ellu, kes oma laste kasvatamisele pööravad vähe tähelepanu.

Koolide pioneeri- ja komsomoliorganisatsioonid toimivad õigesti, kui nad oma töös ei unusta isasid ja emasid. On saanud heaks traditsiooniks, et lapsevanemad võtavad osa pioneerimalevate koondustest, kommunistlike noorte üritustest. See annab vanematele võimaluse näha, kui kasulike asjadega tegelevad noored leninlased. Siis ei keela juba ükski vanem oma lapsel astuda komsomoli- või pioneeriorganisatsiooni.

Lapsevanemad ise aga võivad meie õpilasorganisatsioonide tööle väärtuslikku lisa anda. Nende osavõtt mitmesugustest vaidluskoosolekutest ja üritustest on suureks innustuseks õpilastele.

Õppiva noorsoo kasvatustöö küsimused peavad pidevalt olema päevakorras koolide pedagoogiliste nõukogude, haridus- ja komsomoliorganite töös. Me ei tohi selle tähtsa küsimuse lahendamisel sallida vastutustundetust, ükskõiksust ja formaalsust. Kuid õnnetuks pole meil harvad juhud, kus pedagoogilised nõukogud vähe tegelevad kommunistliku kasvatuks küsimustega, lubamatult halvasti analüüsivad pioneeri- ja komsomolitööd.

Meie vabariigi pioneerid ja kommunistlikud noored on võtnud lastekodud oma šefluse alla. Nii näiteks on Balti Manufaktuuri noortel tihedad sidemed šefiusaluse Tallinna 4. lastekoduga, tehas «Eesti Kaabel» on pidevalt abistanud Prääma lastekodu. Otepää keskkooli pioneerid on sagedasteks külalisteks Hellenurme lastekodus. Näiteid võiks tuua veelgi. Seejuures peab aga ütleva, et vähe on veel loodud sidemeid asutuste ja lastekodude vahel. Osa lastekodude juures ei ole kooli ja kasvandikud õpivad lastekodust eemal. Tihti on aga nii, et klassijuhatajad käivad harva lastekodus, huvituvad vähe oma kasvandike tegevusest väljaspool kooli. Tõsiselt tuleks mõelda lastekodudes kasutusel oleva päevarežiimi üle, mis sageli ei võimalda lastel aega veeta selliselt nagu kodus, vähe jääb aega iseseisvaks tegevuseks.

Meie riik loob kõik võimalused, et lastekodude kasvandikud kasvaksid tõelisteks nõukogude inimesteks. Mugav kodu, haridus ja riietus on lastele riigi poolt kindlustatud. Aga kõigest sellest on vähe, kui puudub kasvandikke emalikult armastav kasvataja. Meil on tähtis, et just lastekodudes töötaksid parimad pedagoogid, sest tuleb ju erilise tähelepanu ja soojusega suhtuda noortesse, kellede ema ja isa asendab nõukogude ühiskond.

Tähelepanelikult tuleb tundma õppida kasvandike huvialasid, et neid tingimata arvestada nende elukutse valikul. Igast kasvandikust saab tubli töötaja siis, kui ta ise valib endale südamelähedase elukutse.

Palju on juttu olnud esteetilisest kasvatuses kui kommunistliku kasvatuks lahutamatu osast. Vabariigis on koole, mis oma maitseka ja hubase kujundusega on õpilastele tõeliseks teiseks koduks. Nimetagem siin Tallinna 16. keskkooli, Abja keskkooli jt. Kahjuks pole selles osas kasutatud veel kõiki võimalusi. Nii on Võru rajooni Kuldre 8-klassilises koolis õpetajate tuba ilma ühegi pildita, laokil ja lohakalt sisustatud. Pole siis imestada, et ka klassiruumid jätavad halli ja ühetoonilise mulje.

Seoses esteetilise kasvatusesega tõusevad päevakorrale näitliku agitatsiooni küsimused. Peab ütleva, et siingi pole veel kõik korras. Vähestes koolides leiame sellist näitlikku agitatsiooni, nagu on Viljandi rajooni Holstre 7-klassilises koolis, kus tabelid ja skeemid annavad õpilastele selge ülevaate seitseaastaku ülesannetest nii vabariigis ja rajoonis kui ka lähemas ümbruses.

Suurepäraseks kasvatusvahendiks on hea raamat. Täna peame siiralt tänama neid kirjanikke, kes on loonud häid teoseid meie kasvavale põlvkonnale. Oleme tänulikud Manivald Kesamaale, Heljo Männile, Holger Pukile, Villem Grossile ning paljudele teistele. Peale kutseliste kirjanike tänab komsomol südamest meie vanu revolutsionaarse mälestusraamatute eest, mis tutvustavad õpilastele minevikus toimunud pikka ja rasket

võitlust parema tuleviku eest. Nimetagem siin V. Riisi, A. Lombaku ning I. Kimmi mälestusteraamatuid. Kõige selle hea juures on meil aga põhjendatud ettehelteid nelle kirjanikele, kes vähe kirjutavad õpilastele pioneeride ja kommunistlike noorte tööst ja õpingutest. Harva käivad kirjanikud koolides, tavaliselt ainult lastekirjanduse nädala puhul. Seepärast tunnevadki nad vähe tänapäeva kooli probleeme ega kirjuta neist küllaldaselt. Vabariigi oktoobrilapsed, pioneerid ja kommunistlikud noored ootavad teilt rohkem häid raamatuid.

Kasvatustöös on hakatud järjest enam kasutama kino. Tallinna 17. keskkoolis on organiseeritud oktoobrilaste kino, kus pioneerid ja kommunistlikud noored demonstreerivad väikestele häid kasvatuslikke filme. Võru Pioneeride Maja juures töötab isetegevuslik kinostudio, mis valmistab lühifilme koolinoorte tegevusest. Kino propageerimiseks on lai tegevusväli maakoolide komsomolorganisatsioonidel, kes võiksid ette valmistada asjaarmastajaid kinomehaanikuid.

Kindlasti ühinevad melega kongressi delegaadid, kui ütleme, et Kultuuriministeerium on vähe hoolitsenud laste kinoalase teenindamise eest. Õige harva näidatakse rändkino-des lastele määratud ringvaateid, populaarteaduslikke lühifilme j. Samuti pole veel positiivselt lahendatud komsomoli X kongressi ettepanekut muuta Tallinna kino «Pioneer» lastekinoks.

Kommunistliku kasvatustöö süsteemis tähtsal kohal olev pioneerorganisatsioon pidi oma töö koolielu uute nõuete kohaselt põhjalikult ümber korraldama.

Pioneerisalkade, -rühmade ja -malevate tegevusprogrammiks said pioneeriseadused ja astmenõuded, mis laste vanuselisi iseärasusi arvestades määravad pioneeridele antavate teadmiste sisu.

Komsomoli- ja pioneeritöötajate ning pedagoogide ette seatud ülesannete täitmise ühis-kondliku aktiivi liikmete kaasatõmbamisel pioneerinõukogude ja pioneerisõprade nõukogude ja töölisnoortest rühmajuhtide näol on andnud esimesi häid tulemusi.

ELKNU Keskkomitee ja Eesti NSV Pioneerorganisatsiooni Nõukogu on püüdnud kõiki pioneerimalevaid haarata võistlusesse, mille viimaseks etapiks on vabariiklikud kokkutulekud. Süstemaatilisel töötavad pioneeraktiiviga malevates ja rajoonides pioneeraktiivi koolid. Vabariigi parimad aktivistid täiendavad oma teadmisi kord aastas Tagametsa aktiivilaagris. Vabariiklikel võistlustel ja konkurssidel esikohtadele tulnud ligi 100 paremate malevate aktivisti saavad veeta meeldejäätavaid päevi Krimmi rannikul üleliidulises ja rahvusvahelises pioneerilaagris «Artek». Rohkem kui 14 000 pioneeri ja koolinoort vedab suvepuhkuse vabariigi 34-s ametiühingu pioneerilaagris.

Märgatavalt on aktiveerunud laste astumine pioneerorganisatsiooni. Praegu ühendavad 1017 pioneerimalevat rohkem kui 60 000 õpilast.

Iga õpetaja teab, et pioneerorganisatsioonil on äärmiselt tähtis koht noorte kommunistlikul kasvatamisel. Pioneerorganisatsiooni töö edu aga sõltub suurel määral sellest, milline koht ja osa on õpetajal pioneerirühmas. Tulipunktis seisab küsimus, kuidas ja millises vormis keegi sellest tööst osa võtab. Praktikas esineb sageli juhtumeid, kus õpetaja võtab endale pioneerorganisatsiooni juhtija osa, kõik toimub tema initsiatiivil ja pioneerid on ainult õpetaja ülesannete kuulekateks täitjateks.

Uues, 8-klassilises koolis kujuneb pioneerimalev juhtivaks õpilasorganisatsiooniks ning töö muutub kahtlemata paremaks, sest 8-nda klassi õpilased, olles nüüd koolis vanimad, hakkavad juhtima pioneeraktiivi. Et pioneerid sellega suurepäraselt toime tulevad, selle kohta võib tuua palju näiteid.

Keskne koht pioneeritöös on rühmajuhil. Komsomol saadab parimaid kommunistlikke noori tootvalt töölt pioneerijuhtideks malevatesse. Rajoonide pioneerorganisatsioonide andmetel töötas meie vabariigis möödunud õppeaastal ligi 400 rühmajuhti. Kui arvestada seda, et meil on üle 3000 rühma, on see arv muidugi väga väike. Paraku on aga nii, et

koold ei suuda millegipärast «kinni hoida» isegi neid rühmajuhte. On tarvis, et meie õpetajad annaksid oma rikkalikke kasvatustöö kogemusi ja teadmisi edasi rühmajuhtidele, aitaksid neil sisse elada pedagoogilisse kollektiivi täieõigusliku liikmena. Kus rühmajuhti õigel ajal abistatakse, seal võib temast mõne aja pärast saada tubli pedagoog.

Pioneerorganisatsiooni kuulub õpilane keskmiselt viis aastat. Selle aja jooksul omandab ta terve rea oskusi ja teadmisi ning teeb läbi teatava kommunistliku kasvatuse kooli. Õigesti ja hästi organiseeritud pioneeritöö puhul astub 15-aastaseks saanud pioneer Kommunistliku Noorsooühingu ridadesse. On vaja, et eelkõige kooli komsomoliorganisatsioonid õpetajatest kommunistlike noorte aktiivsel osavõtul töötaksid pioneeridega paremini ja valmistaksid neid ette ÜLKNU ridadesse astuma.

Oma olemasolu esimestest päevadest peale on pioneerorganisatsioon kõik oma samud sidunud nõukogude rahva loova tööga. Nii on see ka tulevikus. Möödunud aastal algatasid Rostovi pioneerid suurepärase liikumise: pioneerirühmade võistluse õiguse eest kanda austavat nimetust «Rühm — seitseaastaku kaaslane». Selles liikumises väljendub eredalt pioneeride patriotism, nende soov juba nüüd osa võtta kommunismi ehitamisest, jõukohaselt kaasa aidata seitseaastaku plaani täitmisele. Need rühmad loovad sidemeid kommunistliku töö brigaadidega, valmistuvad juba nüüd tööks nendes brigaadides. Nii-suguste rühmade arv vabariigis ulatub 400-ni. Me võime neid kohata Kehra keskkoolis, Tallinna 26. keskkoolis, Mõisaküla raudteekeskoolis, Valga 1. 8-kl. koolis jm.

Peatselt möödub 40 aastat päevast, millal Vladimir Iljitš Lenin esines kõnega Venemaa Kommunistliku Noorsooühingu III kongressil. Vladimir Iljitš esines küll kommunistlikele noortele, kuid paljud tema nõuannetest tuleb täita meie pioneeridel. Seepärast kuulutati Üleliidulise Pioneerorganisatsiooni Kesknõukogu poolt välja pioneeride kaksaastaku start 2. oktoobril. Pioneeride kaksaastak kannab nimetust «Pioneeridelt kodumaale». Selle aja jooksul teevad malevad palju kasulikku ja huvitavat, et väärikalt tähistada oma organisatsiooni 40. aastapäeva. Me ootame teilt, õpetajad, et te abistate pioneere, annate head nõu igale malevale ja rühmale kaksaastaku plaani koostamisel.

Õpetaja ja pioneerorganisatsiooni koostöö on, kui nii võiks öelda, kahepoolne pedagoogiline protsess. Kui õpetaja kasvatab oskuslikult pioneeriaktiivi, jagab suure pedagoogilise taktiga oma teadmisi, oskusi ja kogemusi pioneeridele ja viib kindlalt läbi peajooni — kasvatab pioneere poliitiliselt, siis saab ta mõne aja pärast pioneeridest oma lähemad abilisid klassikollektiivi kujundamisel.

Uus kooliseadus on tunduvalt laiendanud hariduse omandamist kaugõppe teel ning õhtukoolides. Pärast ÜLKNU Keskkomitee VI pleenumit on vabariigi komsomoliorganisatsiooni initsiatiivil tekkinud väga palju uut töötavate noorte hariduse täiendamisel. Kogu vabariigis korraldati töötavate noorte hariduse taseme ülevaatus. Käesoleval õppeaastal alustas õhtukeskkoolides õppimist üle 14 000 tööliskoole. See arv on märksa suurem möödunud aasta omast. Rida ettevõtteid on suutnud korraldada töö nii, et valdav enamik noori saab edasi õppida. Rohkem on vahetustega klasse, klasse tehaste juures, ühiskondlike konsultatsioonipunkte. Õppimine töö kõrval pole kerge ja seepärast on hindamatu väärtusega juba ainuüksi noorte soov ja tahe oma teadmisi täiendada. Tööliskoored on tänulikud neile suurepärasele õpetajatele, kes võitlevad iga inimese haridustee jätkamise eest, tõmmates sellele kaasa ettevõtete juhtkonnad ja komsomoliorganisatsioonid. Paljudes ettevõtetes on komsomoliorganisatsiooni initsiatiivil leitud soodsaid võimalusi noorte haridustee täiendamiseks.

Käesoleval õppeaastal on tingimata vaja laiendada maanoorte koolide võrku, avada kaugõppe konsultatsioonipunkte mitte ainult rajoonikeskustes, vaid ka mujal maal. Tuleb tervitada Paide rajooni õpetajate algatust hakata maanoori iga kooli juures ühiskondlikus korras õpetama. Paide rajooni Peetri 7-klassilise kooli juures hakkab tööle 7. klass maanoortele.

Töölis- ja maanoorte koolide töötingimusi on tunduvalt parandatud, kuid täna tuleb rääkida veel mõnest probleemist, mille kiiret lahendamist nõuab elu ise.

Esiteks. Halvasti vilakse ellu kooli ja elu sidemete tugevdamise seaduses väljendatud nõuet, et töölis- ja maanoorte koolides hakataks üldhariduslike teadmiste kõrval andma ka erialaseid.

Teiseks. Pole mõeldav õhtukoolide töö parandamine nende koolide õppe-materiaalse baasi tugevdamiseta. Komsomolil on tungiv palve ENSV Rahvamajanduse Nõukogule, ENSV Põllumajanduse Ministeeriumile ja teistele ministeeriumidele ning keskasutustele, et nad vastutustundlikult ja heaperemehelkult vaataksid läbi õhtukoolide materiaalse baasi kindlustamise küsimuse. Toimub see ju noorte tööliste huvides.

Meie vabariigi arvukas õpetajate peres on palju tublisid, oma eriala armastavaid inimesi, kes sügavate teadmiste andmisega ja isikliku eeskujuga vormivad noore põlvkonna materialistlikku maailmavaadet. Sooja tänutundega meenutavad õpilased vabariigi tuntud õpetajaid Anna-Elviira Järve Saku 8-klassilisest koolist, Lia Paaverit Tartu 2. keskkoolist, õpetajat-pensionäri Aleksander Linti jt.

Õpetajate Helve Kadajase, Anti Allika ja paljude teiste kohta öeldakse sageli kiidusõnu. Kuid see ei tähenda, et nad ainult elavalt esitavad ainet ja armastavad oma eriala. Ei. Üksnes eriala tundmine ei tee veel heaks õpetajaks, vaid seda teeb südamlik kontakt õpilase ja õpetaja vahel. Kärgula kooli õpilased ei saa oma direktori Kalju Kongo käest mitte ainult geograafiaalaseid teadmisi. Nende elutajusse kinnistuvad ka teised mõisted.

Õpetaja peab olema ka aktiivne ühiskonnategelane. Tema tööd ei saa hinnata üksnes antud tundide arvu järgi. Võiksime nimetada sadu õpetajaid, nende seas palju kommunistlikke noori, kes juhivad ringe rahvamajades, võtavad osa töörahva saadikute nõukogude, rahvakohtute ja vestlejate gruppide tööst. Ütleme teile, Mare Eerik Suure-Jaani keskkoolist, Arvi Laanet Lihula keskkoolist, Maia Väkrat Tallinna 2. keskkoolist ja paljud teised, et see on vajalik ja tänuväärne töö. Tõmmake sellesse töösse kaasa ka oma kolleege, kes seni veel kõrval seisavad! Ka see on kasvatustöö, mis vajab pedagoogi kätt.

Õpetaja töö nõuab inimeselt tõelist andumist oma kutsele. Seepärast pöördub komsomol täna meie vilunud pedagoogide poole — olge abilisteks meie noortele, koolipõllul tööle arvavatele õpetajatele.

Tunduvalt tuleb meil koos haridusorganitega parandada vastuvõttu pedagooge ettevalmistavatesse õppeasutustesse. Mõnelgi juhul paluvad end sinna vastu võtta noored ilma praktilise töö kogemusteta, pahameelt tekitavalt ükskõiksed õpetajakutse vastu, ajendatud ainult soovist saada kõrgem haridus. Meie arvates on komsomoliorganisatsioonidel koos haridusorganitega vaja välja valida aktiivseid õpetajakutset armastavaid noori ja suunata nad omandama pedagoogi eriala vastava asutuse stipendiaadina.

Komsomolil on palju kuulsusrikkaid traditsioone. Üks kõige tähelepanuväärsem neist on sügav armastus ja lugupidamine õpetaja vastu. Selle traditsiooni juured ulatuvad nõukogude kooli ja komsomoliorganisatsiooni olemasolu esimestesse aastatesse. Nurgakivi sellele on pannud suur Lenin. Tema käsi joonistas ajaloolise kõne konspektile VKNU III kongressil majakese, millel oli pealkiri «Kool». See väljendas sümboliliselt, kühu Vladimir Iljitši mõtetes olid suunatud komsomoliorganisatsiooni põhitulesanded.

Lubage mul täna rohkem kui 70 000 vabariigi kommunistliku noore, 70 000 teie endise ja praeguse kasvandiku nimel ütelda kõige südamlikum tänu teie suure töö eest noorsoo kommunistlikul kasvatamisel.

Komsomolis leiab meie õpetajaskond alati kindla abilise partei poolt püstitatud ajaloolise ülesande täitmisel, tulevase kommunistliku ühiskonna liikmete kasvatamisel.

Õpetada noorsugu elama ja töötama kommunistlikult

EESTI NSV MINISTRITE NÕUKOGU ESIMEHE A. MUURISEPA KÕNE
ÕPETAJATE KONGRESSIL

Kallid seltsimehed, Eesti NSV õpetajate kongressi delegaadid ja külalised! Lubage mul veel kord teile ning teie kaudu kõigile vabariigi õpetajatele ja hariduse alal töötajatele üle anda Eestimaa Kommunistliku Partei Keskkomitee ja vabariigi valitsuse palavalu tervitus ning soovida teile uut jõudu ja edu teie auväärases töös noore põlvkonna kasvatamisel, aktiivsete kommunistliku ühiskonna ehitajate ettevalmistamisel.

Lubage mul siinkohal tervitada ka meie kalleid külalisi, vennasvabariikide õpetajaskonna esindajaid, kes lähelt osa võtsid meie kongressi tööst. Lubage neid südamest tänada nende soojade sõnade ja tervituste eest, mida nad oma õpetajaskonna poolt meie kongressile üle andsid.

Kongressi päevil avaldati NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus meie vabariigi õpetajate autasustamise kohta NSV Liidu ordenite ja medalitega. Samuti avaldati Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus teenelise õpetaja aunimetuse andmise kohta ning seadlus õpetajate ja hariduse alal töötajate autasustamise kohta Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga. See näitab veel kord, kui suureks ja tähtsaks peavad Kommunistlik Partei ja Nõukogude valitsus õpetaja tööd noorsoo kasvatamisel. Lubage mul kõigi Eesti NSV töötajate nimel tervitada ja õnnitleda kõrge autasu saajaid ning soovida neile raugematut indu ja jõudu edasiseks õilsaks tööks tulevase kommunismi-ajastu inimese kasvatamisel.

Kallid seltsimehed! Eesti NSV õpetajate kongress hakkab jõudma lõpule. Seljataha jääb kolm päeva pingsat tööd plenaaristungitel ja 15 erialasektioonis, kus arutati kooli ja elu sidemete tugevdamise ning haridussüsteemi reorganiseerimise tähtsaid probleeme. Nii plenaaristungil kui ka sektioonides ära kuulatud ettekannetes ja sõnavõttudes analüüsi põhilikult esimesi samme koolireformi elluviimise teel ning õpetajaskonna ettepanekuid konkreetsetes ülesandetes edaspidiseks viljakaks tööks. Võib julgesti väita, et kongress kujunes meie õpetajaskonnale suureks kogemuste kooliks, mis aitab kõike uut ja väärtuslikku veelgi kiiremini juurutada õppe- ja kasvatustöö protsessi ning tõstab tunduvalt pedagoogilise töö meisterlikkust.

Õpetajate kongressi tööd jälgisid suure huvi ja tähelepanuga kõik vabariigi töötajad. Ja see on arusaadav, sest meil, sotsialismi tingimustes, ei ole ju kool ainult õpetajate ja lastevanemate omavaheliseks asjaks, vaid kogu ühiskonna ühiseks hooldusobjektiks. Nõukogude koolis otsustatakse meie tuleviku, meie edasimineku küsimus, otsustatakse kommunistliku ühiskonna lõplik ülesehitamine, selle ühiskonna, kelle liikmeteks on ausad ja täiuslikud inimesed, kes üksteist armastavad ja austavad. Kasvab ju meie koolis uus kaader, kes võtab oma isadelt ja vanematelt vendadelt üle kommunistliku ühiskonna ehitamise hiiglasliku ülesande.

Nagu kongressi töö näitas, õigustavad Nõukogude Eesti õpetajad tööliisklassi suurt usaldust ning teevad kõik selleks, et nende kasvandikud astuksid ellu suure ajastu vääriks-tena. Suur tänu teile selle eest, kallid õpetajad!

Kuid kongressil toodi esle ka rida olulisi puudusi, mis takistavad ja pidurdavad edasiminekut. Samuti tehti hulk kriitilisi märkusi kohalike nõukogude ja haridusorganite aadressil. On äärmiselt vajalik, et kongressil viibivad partei rajoonikomiteede, rajoonide täitevkomiteede, haridusorganite ja šeflusorganisatsioonide esindajad võtaksid nende puuduste kõrvaldamise kohe pärast kojujõudmist oma esmaseks ülesandeks.

Seltsimehed! Meie elame suurel ajastul, kommunistliku ühiskonna ehitamise ajastul. Ennastalgava ja patriootliku tööga täidavad nõukogude inimesed edukalt NLKP XXI kongressi poolt kavandatud kommunismi materiaalse tehnilise baasi rajamise ülesandeid. Seitseaastaku ehitustellinguil käib lakkamatu ja väsimatu töö; kerkivad suured energeetika- ja tööstushitglased, tekivad ja kasvavad uued linnad, laiuvad uudismaade ääretud viljaväljad. Uue elu võimsast hingusest õhkuvad kõik nõukogude inimeste teod ja saavutused.

Selle hiitglasliku ülesehitustöö taustal tuleb eriti eredalt esle nõukogude õpetaja, uue inimese kasvataja osa ja tähtsus ühiskonnas. Nagu märkis seltsimees N. S. Hruštšov ülevenemaalisel õpetajate kongressil, on kommunismi materiaalse tehnilise baasi rajamine ja uue inimese kasvatamine sisuliselt üks protsess. Vähingi mahajäämus nõukogude inimeste hariduse ja kasvatuses suhtes võib muutuda pidurdavaks teguriks kommunistlikus ülesehitustöös. Üksnes need, kes tahavad ja oskavad elada ning töötada kommunistlikult, on suutelised täitma kommunismi ehitamise grandioosseid ülesandeid, on suutelised ideeliselt karastatuina astuma meie ühiskonna helgesse homsesse. Selliseid inimesi on nõukogude kool, nõukogude õpetajad kutsutud ette valmistama.

Kuni viimase ajani täitis meie kool seda põhiülesannet veel puudulikult. Kooli nõrk side eluga, tootva töö ja kommunismi ehitamise praktikaga, õpilaste vähene seostatus ühiskondlikult kasuliku tööga ning õpetuses passiivsete meetodite domineerimine ei võimaldanud ühiskonnale anda eluks igakülgset ettevalmistatud inimesi. Seepärast kavandisidki partei ja valitsus rea abinõusid kooli ja elu sidemele tugevdamiseks ning haridussüsteemi reorganiseerimiseks. Üldrahvalikul arutelul said need abinõud üksmeelse heakskiidu osaliseks ning neid viiakse nüüd järk-järgult ellu kogu Nõukogudemaal.

Kuidas edeneb meie vabariigis koolireformi elluviimine, sellest rääkisid sm. Eisen ja sm. Väljas oma ettekannetes, sellest kõnelesid ka sõnavõtjad. Mul ei ole tarvidust selles küsimusel uuesti üksikasjalikult peatuda. Tahaksin aga rõhutada, et astutud on alles esimesed sammud ning omandatud on alles esimesed kogemused, mida on tarvis hariduselu ümberkorraldamisel oskuslikult ära kasutada. Ees seisab veel suur töö ja tähtsus on, et selles ei oleks mahajäävaid lülisid, et kõik astuksid ühist ja hoogsat sammu.

Kõneldes meie kooli ja õpetajaskonna ees seisvatest tähtsamatest ülesannetest, on tarvis eriti rõhutada töökasvatuse osatähtsust kommunistliku kasvatuse süsteemis. Uue inimese kasvatamine ja eluks ettevalmistamine saab toimuda üksnes töö ja teadmiste omandamise tiheda ühendamise teel. Selle põhimõtte õigest mõistmisest ja rakendamisest sõltub kogu kasvatustöö edu.

Viimastel aastatel on olukord töökasvatuse alal vabariigi koolides märgatavalt paranenud. Meil on tublisid koolikollektiive, nagu Tallinna 17., Tartu 7., Kunda keskkool jt., kus töö on muutunud õpilastele vajaduseks, auasjaks. Nendes koolides kasvatatakse õpilastes sihikindlalt kommunistlikku töösse suhtumist — tahet töötada üldsuse kasuks.

Kuid vääri oleks seejuures mõelda minna puudustest, mis töökasvatuse organiseerimisel siin-seal veel aset leiavad. Mõnes koolis peetakse silmas ainult seda, et õpilased töötaksid. Kuid sellest üksi on vähe kasu. Tegemist on ju töökasvatusega, mis on kommunistliku kasvatuse tähtsaim koostisosa. Seepärast ei saa õigeks pidada nende õpetajate mõttekäiku, kes näevad selles koostisosas ainult üht külge — tööd, kuid unustavad teise väga tähtsa külge — kasvatuse. Teatavasti on õpilase (eriti nooremas koolieas õpilase) üldistamis- ja analüüsimisvõime küllaltki piiratud. Tihti peale näeb ta tööjuures ainult eseme valmistamise kitsast eesmärki, kuid ei suuda mõista oma tegevuse laiemat tähtsust, hinnata seda kogu kollektiivi suhtes, ühiskonna suhtes. Õpetaja aga on

see, kes peab õpilase tööd mõtestama, valgustama asju ja nähtusi laiemas mastaabis, nende omavahelises seoses. Selles seisabki õpetaja peamine osa töökasvatases.

Koolis pannakse alus tööarmastusele. Kuid koos armastusega valitud tööala vastu tuleb noortele sisendada armastust ka kodukolhoosi või lähema ettevõtte vastu, tuleb äratada nendes huvi ja hoolt ühe või teise ettevõtte edusammude eest. Meil on küllalt näiteid selle kohta, kuidas õpilane õppeaja jooksul töötas väga tublilt põllumajanduslikel tööl ning omandas mitu kasulikku eriala, kuid kooli lõpetamise järel asus tööle hoopis linna, täiesti võõrale, juhuslikule tööalale. Mustla keskkoolis oli näiteks õpilaste osavõtt kolhoosi tööst väliselt hästi korraldatud. Kui aga 1959. a. hakati üheksandas klassis organiseerima õppetöö ühendamist tootmisalase väljaõppega, siis siirdus osa selle kooli õpilasi Viljandi keskkoolidesse, mis sel õppeaastal töötasid veel vana viisi. Analoogilisi raskusi tootmisõpetuse organiseerimisel esines 1959. aastal samuti ka Elva rajooni Nõo keskkoolis.

Mida see näitab?

Kas mitte seda, et nendes koolides oli asi töökasvatusega ainult välispidiselt korras, sisuliselt aga oli noorte kasvatustöös suuri puudusi, mida ilmekalt esile tõi juba esimene tõsine eluproov.

Samal ajal aga viidi Elva keskkooli üheksandates klassides edukalt ellu õppetöö seotamist tootmisõpetusega ja seda just tänu eelnevale põhjalikule selgitustööle nii noorte endi kui ka lastevanemate hulgas. Õigest töökasvatusest kõneleb ka see näide, et grupp Palamuse keskkooli lõpetajaid käesoleval kevadel kollektiivselt läks oma kodukolhoosi tööle, et kaasa aidata oma ühismajandi tugevdamisele.

Koolide õppe- ja kasvatustöö hindamisel on tarvis meil lähtuda alati sellest, milline on nende kasvandike suhtumine ühiskondlikku ellu ja töösse, kuidas nad seda oma praktiliste tegudega tõendavad.

Meie noored on elurõõmsad ja töökad, nad on võimelised suuri asju korda saatma. Seda tõendavad sadade tuhandete noormeeste ja neidude töökangelasteod kommunismi suurehitustel. Kuid siiski võib veel mitmel pool näha noori, kes põlgavad füüsilist tööd ning otsivad «kergemat» elu. On ka neid noori, kes vanemate rahakotilt liugu lastes üldse ei tööta, kes oma nooruspäevi mööda saadavad sihitult kas tantsusaalides, restoranides või niisama tänaval lonkides. Alles hiljuti avaldati meie ajakirjanduses materjale viie noore tütarlapse kohta, kelle elu ja käitumise küsimust arutati Tallinna Linna Mererajooni ühiskondlikus kohtus.

Kust tulevad sellised noored, kes võõrkehadena ringi uitavad meie tööõõmsas tänapäevas? Kahtlemata peituvad selle nähtuse juured vanas, kapitalistlikus ühiskonnas, kus võrdlemisi laialdaselt olid levinud väikekodanlikud «haljale oksale» jõudmise, «puhta töö» leidmise ja jõudeelu elamise idead.

Kahjuks ei ole me suutnud neid kahjulikke tendentse veel lõplikult välja juurida ja seepärast püüavad need ka meie nõukogude ühiskonnas endale väljendusvorme leida. Kord avaldub see püüdluses rikastuda ühiskonna arvel mitmesuguste mahhinatsioonide ja spekulatsioonide teel. Teinekord aga on need tendentsid ära peidetud kasvuhoonete rohelusse või õitsvatesse lilleaedadesse, kus näilise loodusesõbra rüüsi ja ilutunde arendamise sildi all lööb umbrohuna lakkama eraomanduse arendamise ja isikliku rikastumise tung.

Eraomanduslikud igandid, vanast ühiskonnast pärinevad tendentsid kulutada rohkem kui oled oma tööga ära teeninud, elada n.-õ. ühiskonna arvel, need on parasiitlikud nähtused ja nende vastu tuleb järjekindlalt võidelda. Mulle võidakse ütelda, et sellised nähtused on üksiknähtused, et need ei ole iseloomulikud meie ühiskonnale. See on tõsi. Kuid need üksikud nähtused on kommunismivastased nähtused, mis tõkestavad meie teed uude ühiskonda, sellise elulaadi juurde, kus igaüks meist peab olema ülimalt teadlik oma ühiskondlikust kohusest. Ja just selle teadlikkuse saavutamise nimel ei või enam leppida ühegi eraomandusliku nähtusega, ühegi ühiskonna kulul äraelamise ten-

dentsiga. Selliseid vaateid ja nähtusi tuleb meil kõikjal paljastada, halastamatult välja rookida, nende kandjaid aga avalikku häbiposti naelutada.

On aeg hakata intensiivselt arendama uue inimese iseloomujooni, populariseerima uusi suhteid inimeste vahel ning juhinduma igas asjas kommunistliku moraali kõrgetest normidest ja õilsatest printsiipidest.

Koolil aga on selles küsimuses veel väga palju ära teha.

Kooli ülesanne on kasvatada õppivates noortes armastust kommunistliku töö vastu, süvendada viha ja põlgusetunnet nende vastu, kes elavad teiste arvel. Ei tohi unustada seda, et õpetaja on iga töövõidu, iga töökangelaste kindel kaasosaline, kuid ta on kaasosaline ka selles, kui meie ühiskonna te läheb kao si inimene.

Praegu, kommunismi laahaardelise ehitamise perioodil omab inimestes kommunistliku teadlikkuse kasvatamine erilist tähtsust. Seepärast ei tohi seoses töökasvatuse ulatustliku rakendamisega teha mitte mingisuguseid järeleandmisi ei reaalse ega humanitaarainete suhtes. Nende õppimisel kujuneb õpilaste kommunistlik maailmavaade, nende ainate abil nad omandavad kommunistliku moraali normid, nende varal kasvavad noortes nõukogude patriotismi ja proletaarne internatsionalismi üllad tunded. Võitlus sügavate ja püsivate teadmiste eest kõigis õppeainetes ja õpetamise kõrge ideelisus jäävad endiselt nõukogude kooli tähtsaks ülesandeks.

Õppiva noorsoo kommunistliku maailmavaate kujundamisel hakkab tähtsat osa etendama keskkooli vanemate klasside õppeplaani sissevõetav poliitiliste teadmiste aluste kursus. Selle õppeaine õppimisel omandavad õpilased vajalikke teadmisi kommunismi ehitamise tähtsatest ülesannetest, kommunismist, marksismist-leninismist, kommunistliku partei juhtivast osast võitluses kommunismi eest, nendest suurtest eelistest, mida omab sotsialistlik ühiskond kapitalismiga võrreldes. Oleme veendunud, et poliitiliste teadmiste aluste kursus muutub tõhusaks vahendiks uue inimese kasvatamisel.

Kuid uue õppeaine sisseviimiseni on jäänud veel üks aasta. See ei tähenda, et me peaksime jääma käed rüpes ootama. Reas koolides, nagu Kingisessa 1. keskkoolis, Tallinna 21. keskkoolis ja mujal, kasutatakse klassijuhatajate töös juba tänavu uue õppeaine programmi projekti, et õpilased juba käesoleval õppeaastal omandaksid süstemaatilisi poliitilisi teadmisi. Teiselt poolt ei vabasta uue õppeaine sisseviimine vanematesse klassidesse teiste õppeainete õpetajaid kasvatusülesandest. Endiselt tuleb pidada võitlust niisuguse suhtumise vastu, et õpetaja peab oma ülesandeks ainult õpetamist, teadmiste andmist, mitte aga kasvatamist, mis olevat klassijuhataja ja vanempioneerijuhi ülesanne. Meie eesmärk on, et iga kooli!und oleks idee!ine ja kasvatav.

Tahaksin mõne sõna öelda koduloolise materjali kasutamise kohta õppetöös. Eriti nooremates klassides on see hädavajalik ning ka vanemate õpilaste juures toob kodukoha ajaloo, kaasaja, inimeste ja loodusnähtuste tundmaõppimine suurt kasu. Kuid siin ei tohi sattuda ühekülgssesse, nagu seda mõnel pool esineb. Koduloo materjalide all on hakatud mitmeski koolis mõistma üksnes oma kodukoha minevikku ja looduse ainevalda ja sellega ainult piirduaksegi. Kodukoha mineviku ja looduse tundmine on muidugi väga hea, kuid tähtsaim selles on siiski kaasaja õige mõistmine. Koduloo materjalid annavad selleks väga häid võimalusi. Eesmärk seisab selles, et koduloo tundmaõppimise varal õpiksid noored mõistma, kellele nad võlgnevad tänu oma muretu lapsepõlve ja õnneliku elu eest!

Sellismehed! Teostades kommunistlikku kasvatust ei saa kool töötada isoleeritult, omaette. Tal peab olema tihe side ümbruskonnaga, eeskätt lastevanematega. Kontaktist lastevanematega, kodu ja kooli koostööst, õpilaste koduste tingimuste põhjalikust tundmisest oleneb peaaegu alati meie taotluste teostumine.

Hiljuti panid Pärnu 3. keskkooli üks 8. klassi õpilane ja kaks 7. klassi õpilast toime kriminaalkuriteo — varastasid 3. sanatooriumi ruumest arstiristi ja seadmeid. Selgus, et õpilased ei tundnud mingisugust majanduslikku puudust, mis oleks neid võinud ajendada sellele teole. Peamine süü langeb siin muidugi vanematele, kes ei kasvatanud

oma lastes elementaarsetki autunnet ega austust ühiskondliku omandi puutumatus vastu. Tuli välja, et nad isegi soodustasid oma lastes parasiitlike, teiste kulul äraelamise instinktide arenemist, mis paratamatult pidi viima ja viiski lõpuks kuriteoni. Kuid kas ei ole siin teataval määral süüdi ka õpetajad, kes nähtavasti ei tundnud küllaldaselt neid õpilasi, ei teadnud, kuidas suhtuvad nende isad ja emad laste kasvatamisse, ei suutnud kasvatada nendes noortes kollektiivsustunnet ega vastutust oma kooli hea nime eest.

Lubage tuua veel üks näide. Nähtavasti ei saa heaks kiita ka niisugust lastekasvatuse meetodit, nagu seda praktiseeritakse Narva 7. keskkoolis. Kooli juhatase ettepanekul määras Narva Linna Täitevkomitee administratiivkomisjon 4. klassi õpilasele Baškirovile järgmise süü eest: «Koolitunnis viskab kummi- ja leivatükikesi, ühel päeval õpib hästi, teisel — halvasti» — 50 rubla trahvi. Niisugused «kasvatuseabinõud» näitavad kooliõpetaja abistust ja lastekasvatuse põhimõttest valesti arusaamist, samuti administratiivkomisjoni üleliigset administratiivset valmüstust.

Me võime tuua palju näiteid sellest, kuidas koolid hästi korraldavad tööd lastevanematega, abistades neid kasvatusküsimuste lahendamisel ning tõmmates neid kaasa kooli ees seisvate aktuaalsete ülesannete lahendamisele.

Õpetajate koostöös lastevanematega esineb aga veel ka üsna tõsiseid puudusi. Üheks peamiseks neist on vähene kontakt selle asutuse, ettevõtte, sovhoosi või kolhoosi kollektiiviga, kus lapsevanemad töötavad.

Kooli initsiatiivil ja aktiivsel osavõtul peab iga töökollektiiv hakkama nõudma laste isadelt ja emadelt tööülesannete korraldiku täitmise kõrval ka eeskujulikku kasvatustööd. See tõstab igas töötajas vastutustunnet oma laste kasvatamise eest.

Märkisin, et sellise kontakti loomine toimub kooli initsiatiivil. Kuid ka partei- ja ametiühinguorganisatsioonidel tuleb selles suhtes aktiivsemalt tegutseda. Seltsimees N. S. Hruštšov rõhutas oma kõnes ülevenemaalisel õpetajate kongressil, et «kasvatust perekonnas tuleb käsitada kui väga tähtsat löiku parteitöös». Iga kommunisti pühaks kohuseks, kus ta ka ei töötaks, on näidata laste kasvatamisel eeskujut ja ilmutada printsiplaalsust oma tööseltsimeeste suhtes.

Me peame alati meeles pidama, et noorte kommunistlik kasvatamine on kogu ühiskonna asi ja seepärast tuleb veelgi suuremat tähelepanu pühendada kooli ja kogu üldsuse koostööle.

Koolid vajavad üldsuse abi mitte ainult kasvatusküsimuste lahendamisel. Väga suurel määral on seda abi vaja ka koolide materiaalse õppebaasi tugevdamisel. Üleminek kaheksaklassilisele koolikohustusele ja tootmisõpetuse korraldamine nõuavad täiendavalt uusi klassiruumi, kabinette, töökodasid, ühiselamu. Vajadus likvideerida mitmes vahetuses õppetöö nii maal kui ka linnas tõstab päevakorda uute koolimajade kiirendatud tempos ehitamise küsimuse. Edukalt võime need ülesanded täita ainult siis, kui peale riiklike kapitaalvahutuste, mis aasta-aastalt pidevalt kasvavad, kasutatakse koolimajade ehitamiseks ära ka kõik kohapeal olemasolevad reservid.

Meil on teada Ukraina NSV, Moldaavia NSV, rea Vene NFSV oblastite head kogemused uute koolihoonete ehitamisel kolhooside ja ettevõtete vahenditega, nõndanimetatud initsiatiivvehituse korras. Ainuüksi 1959. a. ehitati Vene NFSV-s initsiatiivvehituse korras üle 2800 koolihoone. 1960. aastaks võtsid Vene Föderatsiooni kolhoosid kohustuse ehitada oma vahenditega üle 2100 koolihoone. Ka meie vabariigis on mõnel pool sellega algust tehtud. Näiteks kohalike reservide leidliku kasutamise suudeti juba tänava Võru ja Väike-Maarja rajoonis jõuda kaheksaklassilise koolikohustuse kehtestamiseni, kusjuures Väike-Maarja rajooni koolides likvideeriti õppetöö kahes vahetuses käesoleval aastal ja Võru rajoonis tehakse seda 1961. aastal.

Kuid veel mitmeski rajoonis ei ole kohalikud nõukogud ega haridusorganid suutnud majandusorganisatsioone, kolhoose ning sovhoose küllaldaselt määral kaasa tõmmata koolide materiaalse baasi tugevdamisele. Kohalike reserve aga on igas rajoonis. Seda näitavad kas või koolide õppetöökste ettevalmistamise alal peetava traditsioonilise sotsia-

listliku võistluse iga-aastased tulemused. Möödunud aastal suudeti leida kohtadel uute koolihoonete ehitamiseks ja ruumide remondiks 4,9 miljonit rubla, inventari muretsemiseks — 2,2 miljonit rubla. Tänavu kujunevad need arvud suuremaks. Muidugi, selle raha ärakasutamine nõuab ehitusmaterjale ja ehitajaid. Kuid siin on samuti vaja leida kohalikke reserve ehitusmaterjalide kokkuhoiu arvel, tööjõuresursside suurendamisel üldsuse arvel. Loota ainult riigile selles osas ei saa, sest piiramatult ehitusmaterjale riigil ei ole võimalik eraldada.

Meie vabariigi kolhooside jõukus kasvab iga aastaga. Seepärast ootame õigustatult, et rajoonide täitevkomiteed tõsiselt mõtleksid sellele, kuidas uute koolimajade ehitamisele kaasa tömmata ka kolhooside üha suurenevaid materiaalseid võimalusi. Samuti võivad ettevõtted ja sovhoosid eraldada teatavad summad koolihoonete, töökodade ja internaatide ehitamiseks ning inventari soetamiseks. Siin seltsimehed rääkisid, et on vaja ülevalt-poolt õelda, kui palju võib eraldada. See pole õige — seda peab kohapeal vaatama ja otsustama. Kui on vaja luba selleks, siis sovhoos või ettevõtte võib teha ettepaneku oma kõrgemalseisvatele astmele, aga kohalik initsiatiiv on kõige tähtsam. Koolides kohati esinevat ruumikitsikust aitab likvideerida see, kui nendele antakse üle kohalike nõukogude fondi kuuluvad, seni muuks otstarbeks kasutatavad hooned. Neidki võimalusi peaks kohtadel leiduma, kui tõsiselt otsida.

Väga suured ülesanded lasuvad siin ka koolidel endil, koolide direktoreil ja kogu pedagoogilisel kollektiivil. Sõltub ju kõigi olemasolevate reservide ärakasutamine suurel määral õpetajate endi initsiatiivist ja organiseerimistõöst.

Meil on palju selliseid tublisid pedagooge-organisatoreid. Võtame näiteks Puiatu 7-klassilise kooli direktori sm. Saare, kelle initsiatiivil ja organiseerimisel ehitati kooli juurde ajakohane kodumajandusklass. Eeskujulikumaid tööõpetusbaase on Pärnu 2. keskkoolil ja Tallinna 2. keskkoolil, kus direktorid Soovik ja Tsõgankov on nende organiseerimisel ära teinud suure töö. Torma kooli õpetajad ja õpilased ehitasid kohaliku kolhoosi kaasabil valmis korraliku ühiselamu, plaanis aga on neil veel kooliruumide laiendamine täiendava juurdeehituse teel. Selliseid näiteid võiks tuua hulgaliselt. Samal ajal peab aga märkima, et mitte kõik koolide direktorid ja õpetajad ei ole mõistnud oma vastutusrikast osa selles organisatoorses töös. Kahjuks leidub meil ka niisuguseid pedagooge, kes ainult ootavad, kuni neile uue koolihoone, internaadi või töökoja võtmed pihku pistetakse.

Uute koolimajade ehitamine riiklike summade arvel laieneb meil iga aastaga. Kuid elu on näidanud, et ehitajad ei suuda igakord sammu pidada koolide kasvavate vajadustega. Sageli venib koolimajade eksploatatsiooni andmine ja ka töö ise on tehtud madala kvaliteediga. Vabariigi Rahvamajanduse Nõukogul ja ehitusorganisatsioonide juhtidel on tarvis selles osas kord majja seada, et meie õppiv noorsugu saaks õigel ajal kätte uued, avarad kooliruumid. Et meie ehitajad võivad hästi ehitada, on ka teada. Siin toodi näiteks Narva kooli ehitamine, kus sm. Barašukov oma brigaadiga lühikese ajaga ehitas hea keskkoolihoone. On vaja niisuguseid kogemusi laiemalt kasutada.

Kallid seltsimehed! Nõukogudemaal on õpetaja kogu ühiskonna poolt hinnatud ja armastatud inimene. Ta annab kogu oma jõu, oskused ja teadmised noorte heaks, selle heaks, et noortest kujuneksid väärtuslikud võitlejad kommunismiehitajate suures armees. Tänutundega mõtleb iga inimene oma õpetajale, kes avas talle suure elu perspektiivid ning juhtis ta paljude teadmiste lähteile. Tänutundega mõtleme me kõik oma õpetajatele, kes õpetasid meid elunähtusi hindama, head halvast eraldama.

Tänapäeva noorte tänu kuulub sellistele tublidele pedagoogidele, nagu seda on sm. Allika (Tammiku algkoolist), sm. Aulas (Tallinna 22. keskkoolist), sm. Kurve (Viljandi 1. keskkoolist), sm. Tobias (Haapsalu 1. keskkoolist), sm. Järv (Saku 8-klassilisest koolist) ning paljud ja paljud teised õpetajad.

Meie tänu kuulub tuhandetele algklasside õpetajatele, kelle töö jääb sageli märkama-

luks, kuid just nemad ongi need, kes oma tagasihoidliku tööga rajavad kindla vundamenti noorte teadmiste, vaadete ja veendumuste.

Et õpetaja võiks edukalt töötada ja oma tööga kogu rahva tänu pälvida, peab ta ise pidevalt õppima, oma erialaseid ja poliitilisi teadmisi täiendama. Õpetaja peab sammu pidama meie kiiresti areneva eluga, sest sellest mahajäämine kutsub esile ka mahajäämise kasvatustöös, puudujäägid noorte eluks ettevalmistamisel.

Viimastel aastatel on mõndagi saavutatud kooliõpetajate poliitiliste teadmiste taseme tõstmisel. Me võime rahuldusega märkida, et käesoleval ajal täiendavad oma poliitilisi teadmisi poliitharidusvärgu mitmesugustes õppevormides ning marksismi-leninismi õhtu-ülikoolides umbes 9000 õpetajat.

Suure populaarsuse on omandanud kommunistliku kasvatuselise küsimuste õppimine niisugustes iseseisva õppimise kollektiivsetes õppevormides, nagu seda on teoreetilised seminarid. Mõõdunud õppeaastal töötas vabariigis 176 sellist teoreetilist seminari, mille tööst võttis osa rohkem kui kolm tuhat kooliõpetajat. Hulgaliselt oli moodustatud teoreetilisi seminare marksismi-leninismi teooria üksikute probleemide õppimiseks. Näiteks Põltsamaa rajooni Puurmani keskkooli õpetajatest koosnevas teoreetilises seminaris õpiti peale kommunistlikku kasvatuselise käsitlevate probleemide tundma veel teoreetilisi küsimusi NLKP XX ja XXI kongressi materjalidest, NLKP Keskkomitee plenumi otsuseid jne.

Millised on siis praktilised tulemused õpetajatele korraldatud poliitilisest õppusest?

Kõigepealt tuleb märkida, et kooliõpetajate osavõtt ühiskondlikust elust on märgatavalt kasvanud. Nii töötas mõõdunud õppeaastal 661 kooliõpetajat poliitringide propagandistidena ja teoreetiliste seminaride juhatajatena, tuhanded kooliõpetajad töötavad lektoritena, agitaatoritena või võtavad aktiivselt osa kultuurhariduslike asutuste tööst. Paljud kooliõpetajad on valitud kolhooside juhatustesse, kus nad aitavad jõudumööda kolhoosi ühismajandit edasi arendada. Rõõmu täis on tähele panna, et üha rohkem ja rohkem kooliõpetajaid liitub partei-, komsomoli- ja ametiühinguorganisatsioonide töösse. See aga elustab tunduvalt nende organisatsioonide tegevust. Näiteks sellesamas Puurmani keskkoolis, millest eespool juttu oli, kasvas komsomoliorganisatsioon ühe aasta jooksul 50 liikmelt sajale. Suurt osa etendasid selles just kooliõpetajad, kes kõigiti aitasid kaasa selleks, et muuta komsomoliorganisatsiooni töö veelgi huvitavamaks, mitmekesisemaks ja õpilasi kaasahaaravamaks.

Me võime julgesti öelda, et valdav osa kooliõpetajaist täidab innuga partei tähtsat nõuet selle kohta, et kooliõpetaja oleks mitte ainult õpetaja, vaid ka kasvataja, et tema käte all formeeruks kõrgete moraalsete ja vaimsete omadustega inimene, tulevase kommunistliku ühiskonna väärikas liige.

Selle nõude täitmisel aga ei saa piirduda ainult kooliseinte vahel tehtava tööga. Sugugi vähem tähtis pole õpetaja töö ka väljaspool kooli — töö lastevanematega. Oma kõnes õpetajate-internatsionalistide kongressil 5. juunil 1918. a. ütles V. I. Lenin: «... Õpetajate armee peab enesele asetama hiiglaslikud hariduslikud ülesanded ja peab kõigepealt saama sotsialistliku hariduse peamiseks armeeks. On vaja vabastada elu, teadmised kapitalismi alluvusest, kodanluse ikkest. Ei saa piirduda kitsaste õpetaja tegevuse raamidega. Õpetajaskond peab kokku sulama töörahva kogu võitleva massiga. Uue pedagoogi ülesandeks on siduda õpetaja tegevus ühiskonna sotsialistliku organisatsiooni ülesandega.» (Teosed, XXVII kd.)

Ehkki see nõue on kooliõpetajaile püstitatud 1918. aastal, on tema sisu eriti aktuaalne tänapäeval, mil kogu Nõukogudemaal toimub kommunistliku ühiskonna laiahaardeline ülesehitamine.

Seda enam peame hukka mõistma niisuguseid pedagooge, kes loevad oma kohustused sellega ammendatuks, kui neile määratud tunnid on antud. Kogu tormiline, kommunismi ülesehitav elu väljaspool koolimaja nagu poleks enam tema asi. Selline pedagoogi ülesannete mõistmine tuleneb poliitilise silmaringi piiratusest, väikekodanlikust vaatevinklist elule. Me tahame täielikult likvideerida niisuguse piiratuse. Tahame, et kõik kooliõpe-

tajad oskaksid hinnata toimuvaid sündmusi selge, poliitiliselt õige pilguga ning oskaksid selgitada neid õpilastele ning nende vanematele. Et seda teha, peab iga õpetaja hästi tundma marksismi-leninismi teooriat. Sellepärast pole meie parteil ega valitsusel ükskõik, kuidas töötavad kooliõpetajad oma poliitiliste teadmiste täiendamisel.

Kommunistliku maailmavaate omandamine, marksismi-leninismi põhialuste ja parteipoliitika sügav tundmaõppimine — see on iga nõukogude inimese eluline vajadus. Eluliseks vajaduseks on see sellepärast, et kommunistliku partei poliitika — aga järelikult ka marksistlik-leninliku teooria õigsust kinnitab kogu maailma areng, seda tõendavad Nõukogude Liidu ja kogu sotsialistliku maailmasüsteemi gigantised saavutused, töölis- ja rahvusliku vabadusliikumise edusammud, kõigi rahvaste rahu eest ja agressiooni vastu peetava võitluse tugevnemine, seda tõendavad imperialismi jõudude jätkuv nõrgenemine ning sõjaõhutamata sepiuste üha ulatuslikum paljastamine. Määratu suure veenmisjõuga kõlab praegu Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Peassamblee tribüünilt väsimatu rahu, rahvaste sõpruse ja koloniaalmaade vabaduse eest võitleja — Nikita Sergejevitš Hruštšovi hääl, kes julgelt ja kirglikult kaitseb meie partei peajooni, võites selle poole miljonite inimeste südamed kõigis maailmajagudes.

Sellise suure veenmisjõu annab sm. Hruštšovi ja teiste sotsialismimaade juhtide sõnavõttudele aga just see, et need on rajatud ühiskonna arenguseaduste õigele mõistmisele, marksismi-leninismi teooria põhjalikule tundmisele.

Selle õpetuse aluste tundmaõppimine on tänapäeval eluliselt vajalik igale nõukogude inimesele. Eriti tähtis ja vajalik aga on see igale õpetajale — noore põlvkonna kasvatajale.

Meil on sel alal veel puudusi. On ju teada, et kõik teoreetilised seminarid ei tööta veel nõutaval tasemel. Sageli esineb õppuste korraldamisel formaalsust, nende ärajäämist või osavõtjate nõrka ettevalmistumist õppusteks. Palju tuleb veel ära teha temaatika parandamiseks, õppuste elulisemaks ja huvitavamaks muutmiseks. Selles osas tuleb ka kooliõpetajail endil rohkem initsiatiivi üles näidata ning mitte oodata, kuni keegi tuleb ja ütleb, kuidas paremini korraldada, millal ja millisel teemal õppusi läbi viia.

Peab ütleva, et rajoonide ja linnade haridusosakondade, samuti ka Eesti NSV Haridusministeeriumi vastutavad töötajad tunnevad veel väga vähe huvi kooliõpetajate poliitilise õppuse korraldamise vastu. Nii ühed kui teised peavad mõistma, et peale erialase kvalifikatsiooni täiendamise omab kooliõpetajate töös suurt tähtsust marksismi-leninismi teooria tundmine. Ilma selleta ei õigusta nad rahva poolt antud rahvalagustaja austavat nimetust.

Vanasti õeldi, et kooliõpetaja — see on maa sool. See ütlus tekkis sel ajal, kui kooliõpetaja oli veel maal ainukeseks haritlaseks, kes juhtis kogu küla kultuurielu. Kuid ka tänapäeval, kuigi meie külades on palju haritlasi, jääb õpetaja endiselt maa soolaks, kes on kutsutud mitte ainult lapsi õpetama ja kasvatama, vaid ka kohtadel paljusid kultuurielu üritusi organiseerima.

Partei ja valitsus hoolitsevad lakkamatult nõukogude õpetaja eest, luues talle järjest paremaid elu-, töö- ja õppimistingimusi. Järjest rohkem antakse õpetajate käsutusse mugavaid ja nägusaid kortereid, üha enam paraneb õpetajate kommunaalne teenindamine. See kõik võimaldab õpetajal õppe- ja kasvatustöös järjest paremaid tulemusi saavutada. Võtame näiteks Kingissepa rajooni Kihelkonna kooli. Seal on õpetajate korteritingimused eeskujulikud, nende kasutada on õpetajate elamu ja mitu väiksemat maja. Kella linnas ehitasid õpetajad rahvameetodil kümnekorterilise õpetajate elamu. Õpetajate elamuid on ehitatud veel paljude koolide juurde.

Kuid mitte veel igal pool ei kanta õpetajate elutingimuste eest vajalikku hoolt. Palamuse keskkoolis töötab aastaid õpetajaina noor abielupaar Allikad, kuid kohalikud organid ei ole siiani suutnud lahendada nende elamispinna küsimust, olgugi et lahketest lubajatest pole seal olnud kunagi puudust. See ei ole küll veel takistanud noori pedagooge hästi töötamast, kuid Jõgeva rajooni juhtivad seltsimehed peaksid siiski häbi

tundma sellise «hooldituse» pärast, mida nad ilmutavad oma noorte kasvatajate vastu. Võib-olla punastab praegu juhtivaid töötajaid ka mõnes teiseski rajoonis, kus hoolditus õpetajate eest väljendub samuti rohkem ilusates sõnades kui heades tegudes.

Tuleb meeles pidada seda, et kui me nõuame õpetajalt palju, ja seda me tõepoolest teeme, siis tuleb õpetaja eest ka igal sarnasel hooldituseda, et ta saaks vastutusrikkas ja austavas töös anda oma võimete parima.

Seltsimehed! Kongressil arutatud küsimused on kõige tihedamalt seotud nende suurte ajalooliste ülesannetega, mida lahendab meie ühiskond, — kommunismi materiaalse tehnilise baasi rajamise ja uue inimese kasvatamise ülesannetega.

Lubage mul väljendada sügavat veendumust, et Eesti NSV õpetajad ja haridusala töötajad täidavad auga kommunistliku partei ja Nõukogude valitsuse poolt antud ülesanded, et nad ei säästa jõudu sellise inimese kasvatamisel, kelles on harmooniliselt ühendatud vaimsed rikkused, moraalne puhtus ja füüsilise täiuslikkus. See on nõukogude õpetajate panus kommunismi ehitamise ajaloolisse üritusse.

Millest rääkisid sõnavõtjad plenaaristungil

Rakvere internaatkooli direktori sm. Sillari sõnavõtt oli pühendatud internaatkoolide tööprobleemidele. Ta märkis, et internaatkool on uue koolitüübina võitnud elanikkonna hulgas laialdase poolehoidu. Ehkki nende koolide arv meie vabariigis on paari viimase aasta jooksul kolmekordistunud, ei suudeta veel kaugeltki kõiki soovijaid rahuldada.

Edasi peatus sm. Sillar internaatkoolide suurtel eelistel noorte kommunistlikul kasvatamisel, võrreldes üldharidusliku kooliga. Nii on enamik Rakvere internaatkooli õpilastest pioneeriid ja kommunistlikud noored. Vanemates klassides kuuluvad kõik õpilased Kommunistlikku Noorsooühingusse. Kolme viimase aasta õppeedukus on keskmiselt 93—95%.

See on sihikindla kasvatustöö tulemus, kusjuures tähtsal kohal on õpilaste omaalgatuse, aktiivsuse, iseseisvuse ja vastutustunde arendamine. Seepärast ei kontrolli kasvatajad õpilaste õppeülesannete täitmist tundideks ettevalmistumisel. Edasi vabastati kohustuslike ettevalmistustundidest kõik õpilased, kes õpivad pidevalt hinnete «4» ja «5». Kooli parima klassi (10. kl.) kommunistlike noorte ettepanekul jäeti ettevalmistustunnid kogu klassil ära. Seejuures oli tingimuseks, et klassi õppeedukus ei langeks, vaid säiliks 100%-lisena.

Tulemused ilmnestid peagi. Terve 10. klassi kollektiiv asus võitlema iga õpilase õppeedukuse eest, ja see ei langenud. 10. klassist võtsid eeskuju ka 9. ja 11. klass, kes samuti ilma kohustuslike ettevalmistustundideta saavutasid 100%-lise õppeedukuse.

Möödunud õppeaastal saavutati kogu keskkooli osas täielik õppeedukus. Kuuld peamine on, et kasvas õpilaste vastutustunne oma töö eest. Heade tulemuste eest võitlevad nüüd juba terved klassikollektiivid. Paranes õpilaste suhtumine igasuguste ülesannete täitmisse, sealhulgas ka ühiskondlikult kasulikusse töösse.

Õpilaste aktiivsust ja vastutustunnet on arendatud kõikides koolitöö lõikudes. Nii on õpilasgrupi elu tegelikeks juhtijateks õpilased ise: grupivanem, tema abid, toavanemad ja sanitaarpost. Neid juhib omakorda kooli komsomollorganisatsioon. Komsomoliorganisatsioon kõrval ei ole internaatkoolis kollektiivi nõukogu ega õpilaskomiteed, sest nende järele pole mingit vajadust.

Edasi peatus sm. Sillar tootmisõpetuse küsimustel. Ta tõi näiteid möödunud aasta 9. klassi tööst, rõhutades seejuures, et igas koolis tuleb katseklassid võtta erilise hoole alla, ergutada neid, näidata, et siit algabki põhiliselt uus suund meie koolisüsteemis.

Lõpuks märkis sm. Sillar, et õpilaste ideelis-poliitilisel kasvatamisel on eeskätt vaja, et iga pedagoog ise sügavalt mõistaks seda määratu suure tähtsusega tööd, mida ta teeb kommunismiehitajate kaadri kasvatamisel.

Tallinna Linna TSN TK Haridusosakonna juhataja sm. Sarri tõi oma sõnavõttus esle neid suuri muudatusi Tallinna hariduselus, mis on toimunud nõukogude võimu aastail tänu Kommunistliku Partei ja Nõukogude valitsuse pidevale hoolitsusele.

Edasi peatus ta uue kooliseaduse elluviimise küsimustel. Kui möödunud õppeaastal töötasid uute õppeplaanide ja -programmide alusel nelja keskkooli 9. klassi õpilased, siis nüüd siirdub tootmisõpetusele umbes 1100 õpilast kümnest keskkoolist. Nende baasideks on 30 tehast ja vabrikut. Enamikes neis on õpilastele loodud soodsad õppimistingimused. Õpilaste suhtumine õpingutesse on muutunud tõsisemaks ja distsipliin tunduvalt paranenud, on kasvanud kohusetunne ning muutunud õpilaste suhtumine töösse ja töötinimestesse. Kuid tootmisõpetusel pole kindlat seost tehastele kaadri ettevalmistamisega. Need võtavad uusi töölisi juurde oma äranägemisel, korraldavad mitmesuguseid kursusi oma plaani järgi, tootmisõpetus käib aga oma rada. Tööstusettevõtetele kaadri ettevalmistamine peaks lähtuma tootmisõpetusest.

Tööliskoortele koolidest rääkides soovitas sm. Sarri rakendada tööliskoortele jaoks rohkem mitmesuguseid õppevorme, näiteks eksternatuuri, või võimaldada ühe õppeaasta jooksul sooritada kahe-kolme klassi kursusi. Võiks korraldada ka tehastes kursusi jne.

Sõnavõtja peatus ka koolihoonete ehitamise hoogustamise vajadusel Tallinna linnas ja avaldas soovi, et antaks tagasi need endised koolihooned, mida praegu kasutavad teised asutused.

Lõpuks rõhutas sm. Sarri õpetajate erialase ja poliitilise enesetäiendamise suurt tähtsust õppe- ja kasvatustöö kvaliteedi tõusus ja peatus nendel probleemidel Tallinna linnas.

Tartu 7. keskkooli direktor sm. Klaassen rääkis tootmisõpetuse korraldamise kogemustest. Ta rõhutas, et sisuliselt ja meetodiliselt õigesti korraldatud üldharidus, poliitehniline ja professionaalne õpetus on uues koolis aluseks kommunismi ajastu inimese iseloomujoonte ja omaduste kasvatamisel õpilastes.

Kooli tootmisõpetuse baasides: Tartu aparaaditehases, Tartu autoremonditehases nr. 3 ja Tartu kaubandusvalitsuse ettevõtetes valmistuvad õpilased instrumentaallukkseppadeks, treialiteks, kondiitriteks ja müüjateks. Seejuures ei piirduta kitsa erialaga, vaid antakse ka sugulerialast sellisel määral teadmisi ja oskusi, et noorel vajaduse korral oleks võimalik kerge vaevaga ümber kvalifitseeruda.

Järgnevalt peatus sm. Klaassen tootmisõpetuse organisatsioonilistel küsimustel baaskäitistes ja tootmisõpetuse tulemustel. Autoremonditehases anti esimesel õppeaastal nii autolukkseppadele kui ka treialite üldlukksepa oskused ja teadmised esialgse kategooria piirides. Aparaaditehases õpetati II kategooria instrumentaallukkseppadele vajalikul ulatuses valmistama spetsiifilisi tööriistu. Tulevased kondiitrid töötasid piimasaalis ja õppisid iseseisvalt valmistama 30 sorti pärmitaigna tooteid. Kaubanduse alal omandati teadmisi nii tööstus- kui ka toidukaupade osas III kategooria ulatuses, välja arvatud müügipraktika.

Esimesed tagasihoidlikud tähelepanekud tootmisõpetuse kasvatuslikust mõjust näitavad, et õpilaste suhtumine töösse on muutunud tõsisemaks. Kõneldakse lugupidamisega tööinimestest, käitiste töösaavutustest, novaatorlusest. On tõusnud õpilaste huvi poliitehnilise tsükli ainetega vastu, hästi jõutakse edasi tootmisõpetuse ainetes, laienenud on huvi ümbritseva elu mitmesuguste küsimuste vastu, nagu partei ja valitsuse aktuaalsed otsused, baaskäitiste ja Tartu linna seitse aastaku perspektiivid jne.

Tootmisõpetuse edukus oleneb suurel määral baaskäitiste administratsioonide ja ühiskondlike organisatsioonide suhtumisest õppebaaside rajamiseks ja varustamiseks kaadriga. Tartu autoremonditehases nr. 3 on valmimas spetsiaalne õppetehh autolukkseppadele ja treialite esmaste oskuste andmiseks grupimeetodil. Teoreetiline ettevalmistus toimub täielikult antud tehase hästi sisustatud õppekabinettides.

Tartu kaubandusvalitsus remontis ja valmistas sisustuse kooli kaubandus- ja masinakirjaklassile. Nimetatud klass on sisustatud ajakohaselt ning võimaldab läbi viia kõiki kaubandustöötajatele vajalikke operatsioone. Sama asutus on asunud kondiitri ja kuli-naaria õppetehhi väljaehitamisele.

Lõpuks peatus sõnavõtja mitmel puudustel tootmisõpetuse alal. Pole normaalne, et katsekoolide õppeplaanid sageli ja palju muutuvad, mis ei võimalda kindlate teadmiste omandamist. Vaja on erialsete õpikuid. Lahendada tuleb ka õpilaste eririietuse küsimus.

Viljandi rajooni pedagoogilise kabineti juhataja sm. Niinemäe märkis oma sõnavõttus, et koolireform ei too mitte üksnes uusi programme ja õpikuid, vaid nõuab ka paremaid õppemeetodeid. See tähendab, et rajoonide pedagoogilistel kabinetitel ja koolidel tuleb senist meetodilist tööd tubliski ümber korraldada. Ta jutustas oma rajooni kogemuste põhjal, kuidas abistada õpetajaid. Mõnede rajoonide haridusosakonnad aga

alalhindavad rajooni pedagoogilise kabineti tööd ja on muutnud selle töötajad haridusosakonna abitööjõuks. See väärs seisukoht on üheks põhjuseks, miks pedagoogiliste kabinetide kaader sageli vahetub.

Õpetajate osavõtu hõlbustamiseks metoodilisest tööst on rajoonis juba aastaid kindlaks määratud metoodilise töö päevad igale õppeainele.

Pedagoogiline kabinet on arendanud tööd lastevanematega. Mõõdunud aastal asutatud lastevanemate koolis hakkas tänavu töötama ka teine kursus, sest kool on planeeritud kaheaastasena. Kabineti juures on lastevanemate nõuandia.

Tallinna 2. tööliskoole direktor sm. Artjomenko rõhutas oma sõnavõtus tööliskoole koolide suurt tähtsust reformitud haridussüsteemis. Ta pidas esmaseks vajaduseks tööliskoole koolidele uute hoonete ehitamist Tallinnas. Pikemalt peatus ta kaastöökomisjonide tööl, mis pole veel kaugeltki rahuldav. On vaja igas ettevõttes moodustada töötajate üldharidusliku taseme tõstmist suunav alaliselt tegutsev kaastöökomisjon. Niisugused komisjonid on loodud Moskvas, Leningradis ja Vene NFSV teistes linnades. Nende koosseisu kuuluvad ettevõtete administratsiooni, ametiühingu- ja komsomollorganisatsiooni ning kooli esindajad.

Sm. Artjomenko rääkis veel töölis- ja maanoorte koolidele õpikute väljaandmise ja nende koolide materjali baasi tugevdamise vajadusest.

Tartu Linna TSN Täitevkomitee aseesimees sm. Sisask peatus põhiliselt nendel puudustel ja raskustel, mis esinevad meie koolielu ümberkorraldamisel. Tõsiseks küsimuseks on 8-klassilisele koolikohustusele üleminek, sest Tartu linnas on suuri raskusi eriti koolimajade ülekoormatuse tõttu. Ta peatus koolimajade ning lasteaedade ehitamise küsimustel.

Edasi rääkis sm. Sisask tootmisõpetuseks vajalike töökodade ehitamisest koolide juurde, mida raskendab aga tüüpprojektide puudumine. Koolimajade ehitamiseks, mis planeeritakse kohalike ressursside arvel, tuleks kindlustada vastavad materiaalsed vahendid ja fondid. Lõpuks kritiseeris sõnavõtja Eesti NSV Haridusministeeriumi paberiliku asjaajamist.

Jõhvi rajooni Jaama 7-klassilise kooli õpetaja sm. Vinogradov tutvustas tootmisbrigadide ja ühiskondlikult kasuliku töö organiseerimise kogemusi sovhoosi noorkarja farmis ja kooli aias.

Haridusala, Kõrgemate Koolide ja Teaduslike Asutuste Töötajate Ametiühingu Vabariikliku Komitee sekretär sm. Martinson kõneles koolide ametiühinguorganisatsioonide osast ja ülesandest haridussüsteemi ümberkorraldamisel. Ametiühinguorganisatsioonide töö on viimastel aastatel elavnenud ja nende osatähtsus suurenenud. Enamikes koolides on nad muutunud direktiooni tõelisteks abilisteks. Sõnavõtja märkis ära N. V. Gogoli nim. Tallinna 21. keskkooli, Pärnu 3. keskkooli jt. koolide ametiühinguorganisatsioonide head tööd.

Suure töö, ütles sm. Martinson, on ametiühinguorganisatsioonid koos haridusosakondadega ära teinud sotsialistliku võistluse organiseerimisel koolide ja lasteasutuste uueks õppeaastaks ettevalmistamisel. Võistluse käigus ehitati ja remonditi ühiskondlikus korras koolihooneid, töökodasid, internaadihooneid, õpetajate kortereid. Uha suureneb vabariigis koolhooside arv, kes omal algatusel on asunud koolihoonete, internaatide ja õpetajatele elukorterite ehitamisele. Ühtlasi kriipsutas ta alla küsimusi, millele tuleks pöörata rohkem tähelepanu, nagu maa- ja tööliskoole koolide töö, ohutustehnika küsimused kooli õppe-tootmistöökodades, tootmisnõupidamistel tehtud ettepanekute elluviimine jt.

Valga 1. kaheksaklassilise kooli õpetaja sm. Vallner tegi kongressil kokkuvõtte aineseksioonide tööst, kus analüüsiti peamiselt noorsoo poliitilist, kõlbelist ja esteetilist kasvatust õppeainete kaudu, kõneldi õpetamise lähendamisest elule ja tööarmastuse kasvatamisest. Sektsioonide töös kinnitati, et kasvatamise ja õpetamise edukus sõltub peamiselt õpetajast, tema ideelisest, ainealasest ja metoodilisest ettevalmistusest. Õpetaja peab osa võtma ühiskondlikust elust, jälgima pidevalt meie maa sise- ja välispoliitikat, sest ainult siis suudab ta õigesti siduda õpetamist kaasaja kõige aktuaalsemate küsimustega. Järgnevalt tegi sm. Vallner kongressile teatavaks sektsioonide ettepanekud.

Kingissepa V. Kingissepa nim. keskkooli õppealajuhataja sm. Sepp rääkis metoodilise töö tähtsusest koolis ja oma kooli esialgsetest kogemustest selle ümberkorraldamisel. Kooli eesmärgiks on metoodilised küsimused ainekomsjoni raamidest välja võtta ja seada need kogu kollektiivi ette. Küsimuse nii ulatuslik esitamine tekitab õpetajates suurt elevust, selle pikemaajaline uurimine kogu õpetajaskonna osavõitu aga võimaldab juba kokkuvõtte tegemisel esitada mitmeid praktilisi tõestatud seltsukohti. Esimesed sammud on astutud ka kasvatustöö metoodika alal. Nende küsimustega tegeleb klassijuhatajate koondis. Samuti käsitletakse kasvatustöö metoodikat pedagoogilistel loengutel, mis toimuvad koolis igal aastal. Seega võtab iga õpetaja metoodilisest tööst osa.

Edasi märkis sm. Sepp, et uues koolis on vaja ümber korraldada ka töö lastevanema-

tega. Süstemaatiliselt toimivate lastevanemate koosolekutel arutatakse väga mitmesuguseid kasvatusprobleeme, rohkesti peetakse loenguid asutustes ja ettevõtetes. Pedagoogiliseks propagandaks altavad kaasa ka õpilased. Mõõdunud aastal korraldati lastevanemate konverents, mille eesmärgiks oli arutada ja tutvustada õpilasorganisatsioonide tööd koolis. See suurendas märgatavalt pioneeri- ja komsomoliorganisatsiooni autoriteeti ja populaarsust lastevanemate seas.

Harju rajooni Kuusalu kolhoosi esimees sm. V u n k rääkis, kuidas Harju rajooni kolhoosnikud on aidanud ellu viia uut kooliseadust. Nii alustas «Rahva Võidu» kolhoos käesoleval aastal kaheksaklassilise koolihoone ehitamist 240-le õpilasele. Samuti ehitab «Sangari» kolhoos kontori ja klubi, kus saab ruumid ka algkool. «Nõukogude Põllumehe» ja «Oktoobri Võidu» kolhoos koos Aruküla Tarbijate Kooperatiivi ja rajooni täitevkomiteega ehitavad internaadihoonet, mis valmib juba 1. novembriks. Internaadihooneid ehitavad Kirovi-nimeline kalurikolhoos ning Viimsi ja Kõnnu kolhoos, juurdeehitusi teevad koolidele «Tasuja» ja Tšapajevi-nimeline kolhoos ning mitmed teised rajooni kolhoosid ja tööstusettevõtted.

Järgnevalt kõneles sm. Vunk, millised tihedad sidemed on nende kolhoosil kohaliku kooliga. Kolhoosi parteikoosolekutel on arutatud, kuidas kaasa aidata õpilastele paremate õppimistingimuste loomisele, kuidas muuta aktiivsemaks õpilaste osavõttu tööst kolhoosis. Ühise arutelu tulemusena lahendati õpilaste toilitustamise küsimus. Kui remondi või transpordiga on olnud raskusi, on kolhoosi kollektiiv püüdnud kooli alati abistada.

Kolhoos võttis vastu otsuse ehitada uus koolimaja. Selleks eraldati 300 tuhat rubla. Kolhoosi algatusi järgis kooperatiiv, kes otsustas eraldada selleks 85 tuhat rubla. Oma abist ei ole ära öelnud ka teised vahetus läheduses asuvad kolhoosid, asutused ja organisatsioonid.

Kahjuks pole kohapealne algatus leidnud toetust projekteerimisinstituudilt «Põllumajandusprojekt», kes viivitab projekti koostamisega.

Ed. Vilde nim. Tallinna Pedagoogilise Instituudi direktor sm. K o o p ütles oma sõnavõtus, et kuigi uus kooliseadus püstitab eriti vastutusrikkad ülesanded kõrgematele pedagoogilistele õppeasutustele, ei ole kahjuks kongressil sellele probleemile tähelepanu osutatud. Puudused ja lüngad pedagoogilise kaadri ettevalmistamisel, mis eriti ilmsel viimastel aastatel, on aga talumatud, sest kasvatustöös ei tohi lubada praaki. Õpetajate ettevalmistamine on senini nõrgalt seotud meie kooli ja elu vajadustega.

Edasi kõneles sm. K o o p abinõudest, mida Pedagoogiline Instituut on rakendanud kaadri ettevalmistamise parandamiseks, mida tuleks veel teha ja milles instituut vajab kõrgemalseisvate organite abi. Ühtlasi esitas ta pretensioone nii haridusosakondadele, kes ei suuna paremaid keskkoolilõpetajaid õpetajakutset omandama, kui ka Haridusministeeriumile, kes sävenematult suhtub õpetajate ettevalmistamisesse.

Aegviidu 7-klassilise kooli vanempioneerijuht sm. A l g m a rääkis oma kooli pioneerimaleva tööst ja saavutustest. Ühtlasi kritiseeris ta pioneerijuhtide kaadri ettevalmistamist, mis ei rahulda vajadusi. Vabariiklik pioneerijuhtide kaadri ettevalmistamine ikka veel mitteametlikult. Oleks aeg, et kool saaks kõik ametlikud õigused. Sm. Algma kritiseeris ka Eesti Riiklikku Kirjastust, kes kirjastab pioneeritööalaseid väljaandeid väikeses tiraažides.

Tartu Rajooni TSN Täitevkomitee esimees sm. R a a g kõneles sellest, kuidas rajooni täitevkomitee on juhtinud ja abistanud koole uute ülesannete elluviimisel, eriti aga materiaalse baasi tugevdamisel.

Tallinna 25. keskkooli õpetaja sm. S o k o l peatus oma sõnavõtus keskkoolilõpetajate tootvale tööle siirdumisel. Ta märkis, et haridusorganite poolt väljaantud suunamislehed on vastava ettevõtte vajaduste osas sageli kooskõlastamata Rahvamajanduse Nõukoguga. Samuti tuleks suunamislehele märkida, millisele erialale lõpetaja suunatakse, ja see kätte anda juba enne kooli lõpetamist, et õpilased võiksid käia neis ettevõtetes, tutvuda töölistega, kes on nende tulevasteks õpetajateks, jne. Alles siis muutub suunamisleht tõeliseks saatkirjaks ellu.

Narva Linna TSN TK Haridusosakonna juhataja sm. D o l g o p o l o v a kõneles koolimajade ehitamise probleemidest Narva linnas. Ta märkis, et senised saavutused uute koolihoonete ehitamisel on olnud võimalikud üldsuse abi tõttu.

Edasi rääkis sm. Dolgopolova saavutustest ja raskustest tootmisõpetuse korraldamisel, puudustest koolide varustamisel vajaliku sisustuse ja õppevahenditega, õpetajate kaadrist jt. küsimustest.

Besti NSV TA Looduskaitse Komisjoni esimees sm. K u m a r i juhtis õpetajate tähelepanu vajadusele suhtuda tähelepanelikumalt looduskaitse küsimustesse. Sõnavõtja märkis, et mitte igal pool ei õpetata õpilasi loodust kaitsma ega hoolitseda, et neist kujuneks kodumaa loodusrikkuste head peremehed. Sageli unustatakse looduskaitse objektid

ja viimased muutuvad koolide ürituste ajal hoopiski rüüsteobjektideks. Sm. Kumari arvates tuleks looduskaitsse küsimusi käsitleda ka pedagooge ettevalmistavates õppeasutustes.

Pikema kõnega esines kongressil Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimees sm. A. Müürisepp, kelle kõnet (kõne tekst on avaldatud meie ajakirja käesolevas numbris) kuulati suure huvi ja tähelepanuga ning katkestati korduvalt kiiduavaldustega.

Kongressi tööst võtsid osa vennasvabariikide õpetajate ja haridusala töötajate delegatsioonid. Sõna võtsid: Vene NFSV haridusministri asetäitja sm. P o d e ž n o v; Moldaavia NSV Haridusministeeriumi kolleegiumi liige, kaadriosakonna juhataja sm. V i k o n s k i; Ukraina NSV Haridusministeeriumi kolleegiumi liige sm. U s s e n k o; Haridusala, Kõrgemate Koolide ja Teaduslike Asutuste Töötajate Ametiühingu Keskkomitee esindaja sm. N e t š a j e v; Gruusia NSV haridusministri esimene asetäitja sm. B u r t š u l a d z e; Valgevene NSV Haridusministeeriumi Lasteasutuste Valitsuse juhataja sm. F o m i n s k a j a; Leedu NSV haridusministri asetäitja sm. K a v a l j a u š k a s; Läti NSV haridusminister sm. K r u m i n š; Usbeki NSV delegatsiooni juht sm. U s m a n o v; Turkmeeni NSV Haridusministeeriumi koolivalitsuse juhataja sm. M u r a t o v; Kirgiisi NSV delegatsiooni juht sm. O r o g b a j e v; Azerbaidžaanis NSV Ministrite Nõukogu kultuuriosakonna juhataja sm. H a s s a n o v; Tadžiki NSV Haridusala, Kõrgemate Koolide ja Teaduslike Asutuste Töötajate Ametiühingu Vabariikliku Komitee esimees sm. S a i d o v; Kasahhi NSV Haridusministeeriumi Koolivalitsuse juhataja asetäitja sm. L e v i n ja Leningradi oblasti Lomonossovi nim. Instituudi direktor sm. B o r i s s o v a. Nad tõld südamlikke tervitusi ja edusoove Eesti NSV õpetajatele ning jutustasid oma vabariigi kogemustest haridussüsteemi reorganiseerimisel.

Kongress saatis tervituse NLKP Keskkomiteele ja NLKP Keskkomitee esimesele sekretärile, NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehele seltsimees N. S. Hruštšovile New Yorki ning Eestimaa Kommunistliku Partei Keskkomiteele, Eesti NSV Ülemnõukogule ja Eesti NSV Ministrite Nõukogule, võttis vastu läkituse kõigile õpetajale, hariduse alal töötajale, lastevanemale ja Nõukogule Eesti üldsusele ning läkituse maailma kõigile maade õpetajatele.

Kongressi sektiioonide töö probleeme

Eesti NSV õpetajate kongressil anti tähtis koht ainesektsioonide tööle. Teise kongressipäeva jooksul töötati 15 sektiioonis, kus ettekannete ja sõnavõttudega esines liigemale poolteistsada delegaati ja külalist.

Sektsioonide töö peamiseks sisuks ja väärtuseks kujunes noorsoo kommunistliku kasvatusanalüüs uue kooli eesmärkide ja seniste kogemuste valgusel. Kongressi, sealhulgas ka sektiioonide töö tulipunktis olid sellised kaalukad probleemid, nagu õppetöö ühendamine tootva tööga, õpetamise kasvatuslik ja õpetuslik efektiivsus, õpetajate ideeline ja kutsealane küpsus jt. Rõhutati, et uus koolisüsteem kätkeb väga rikkalikke võimalusi õppe- ja kasvatus töö taseme tõstmiseks. Mõistagi esines sektiioonide töös ka puudusi ja üsnagi tõsiseid, mille alljärgnevas ühel või teisel puhul ka peatutakse.

Peaaegu kõigis sektiioonides käsitleti kaadri ettevalmistamist ja õpetajate enesetäiendamist, sest kasvatus töö ja õpetamise edukus sõltuvad esijoones õpetajast, tema ideelisest küpsusest ning ainealast ja meetodilisest suutlikkusest. Niihästi TRÜ-l kui ka TPedI-l tuleb õpetajate ettevalmistamisel omaks võtta eluläheduse nõue. Vihjatagu siin vaid ühele, ent paljuütlevale asjaolule. Kui palju leidub neis õppeasutustes meetodikuid, kes on tulevastele õpetajatele eeskujuks praktilises töös, eriti nende ees tunde andes, aga samuti teisi oskusi ja vilumusi kätte õpetades? Aga õpetajad kurdavad väga just mitmesuguste oskuste ja vilumuste puudumise üle. Töölis- ja maanoorte koolide sektiioonis ja seejärel ka plenaaristungil nõuti õigusega, et pedagoogiline praktika TRÜ-s hõlmaks ka töölis- ja maanoorte spetsiifikat.

Ettekandeks ja sõnavõttudes märgiti korduvalt õpetajate ideelis-politilise enesetäiendamise vajadust. Ajaloo sektsioonis rõhutati eriti seda, kui tähtis on õpetajail osa võtta ühiskondlik-politilises elust, jälgida pidevalt Nõukogude Liidu sise- ja välispoliitikat, sest ainult siis suudavad nad õigesti seostada õpetatavat kaasaaja kõige aktuaalsemate küsimustega. See ajaloo sektsiooni üleskutsute olgu juhtmõtteks kogu meie õpetajaskonnale. Paraku räägiti vähe, ja just nimelt sõnavõttudes, ideelis-politilise enesetäiendamise kogemustest ja vormidest seoses NLKP Keskkomitee otsusega «Partei-propaganda ülesandest tänapäeva tingimustes». Koolide juhtkonnad ja parteiorganisatsioonid peavad selle küsimuse väga hoolikalt läbi kaaluma nii sisuliselt kui ka vormiliselt ning senisest hoopis tihedamas koostöös rajooni parteikomiteega. Ideelis-politiline enesetäiendamine peaks tihedamalt seostuma ainealase ja pedagoogilise enesetäiendamisega.

Kooli ümberkorraldamine nõuab olemasoleva kaadri kvalifikatsiooni tõstmist ja mõningat ümberkvalifitseerimist. Uute õppemeetodite juurutamine ning oskuste ja vilumuste andmine nõuab senisest hoopis laialdasemat ja plaanikindlamat täienduskursuste korraldamist. Kongressil nõuti täienduskursusi eriti tungivalt algõpetuses (vene keel ja kodulugu), poliitiliste teadmiste alustes ja võõrkeeletes. Need nõudeid on Vabariiklikul Õpetajate Täiendusinstituudil tarvis arvestada. Siinjuures on tähtis mitte üksnes organisatsiooniline, vaid ka sisuline külg. Kursustel peavad senisest hoopis suurema eluõiguse saama mitmesugused praktikumid, kus omandatakse katsete korraldamise, näitlike õppevahendite valmistamise ning kasutamise, õppekäikude ja vaatluste juhtimise jm. kogemusi.

Väga tõsiselt nõuti pedagoogiliste kabinetide ja ainesektsioonide töö parandamist. Kriitilised vihjed, nagu tegeleksid mõnedki haridusosakonnad rohkem majandusajadega kui sisulise õppe- ja kasvatustöö juhtimisega, peavad ilmselt paika. Kõnealust küsimust käsitles Viljandi raj. pedagoogilise kabineti juhataja sm. Niinemäe oma sõnavõttus plenaryistungil (avaldatud «Nõukogude Õpetajas» nr. 41). Näib, et selles rajoonis areneb pedagoogiline mõte elavalt, uusi teid ja vorme otsides; paraku töötatakse sel tasemel veel vähestes rajoonides. Õige on muidugi ka see, et pedagoogiliste kabinetide juhendamine Haridusministeeriumi ja Õpetajate Täiendusinstituudi poolt on olnud juhuslik. Kas ei oleks hädatarvilik üks sellealane vabariiklik nõupidamine korraldada mõnes selle tööõigu poolest eesrindlikus rajoonis, kus asjalikult arutatakse rajoonide meetodilise töö ülesandeid ja kogemusi?

Koolisest meetodilist tööd käsitles kõige tuumakamalt Kingissepa 1. keskkooli õppealajuhataja sm. A. Sepp. Rõhutagem eriti üht väärtuslikku mõtet tema sõnavõttus: koolisene meetodiline töö ärgu mandugu ainekomisjonides nokitsemiseks (need ei ole sageli elujõulised tööorganid); vajalikud teemad tuleb anda kogu kollektiivi lahendada, nimelt õppenõukogus, ja hoopis laiemal didaktilisel alusel.

Sektsioonide töö keskpunktis oli katseprogrammide läbiarutamine. Uldjoontes kiideti programmid heaks, s. t. et ei esitatud põhimõttelisemat laadi ettepanekuid nende muutmiseks. Programmide analüüs jäi aga paraku pinnapealseks. Ometi on paljud lüngad silmanähtavad. Esiteks juba see, et vanemas astmes vene keele programm sootuks puudub, niisamuti kehalise kasvatus programm. Uhes või teises programmilõigus täheldatakse ikka veel aine ülepakkumist jm., mis vihjavad programmide ebaküpsusele. Siit viib otsetee programmide teadusliku läbitöötamise vajaduse juurde.

Uutest õppemeetoditest oli juttu rohkem ettekandeks (ja sealgi ebapiisavalt) kui sõnavõttudes. Tundub, et see esialgne, milleni pedagoogiline mõte programmi seletuskirjades, meetodilistes kirjades, juhendites ja artiklites on jõudnud, juurdub praktikas visalt. Mõni õpetaja väidab, et teatav programmilõik ei ole eakohane. Mõõngem, et mõne teema õpetamine teatud klassis, teatud vanuseastmes ei ole tööpoolest kooskõlas õpilaste arengutasemega. Uhtaegu tuleb nõus olla ka sellega, et eakohasus on suhteline selles mõttes, kuidas, milliste meetoditega ainet käsitleda. Seepärast ei saagi programmidele lõpliku hinnangu andmisega elust ette rutata. Ainekäsitlemise tase peab tõusma ja selle eest võidelda ongi käesoleval etapil peamine.

Oeldu valgusel saabki mõistetavaks mitmes sektsioonis väljendatud nõudmine, et pedagoogikateaduse edasilükkamatuks ülesandeks on uurida programmide ja neile vastavate kasvatustöö vormide ning õppemeetodite elulisust.

Sõnavõttudest nähtub, et aktiveerivad õppemeetodid ja töövormid ei ole veel võitu saanud rutiniist ja šabloonist. Õpetajale valmistab raskusi didaktiliselt õige õppevestlus (milles domineeriks heurstililine element), praktiliste tööde, ekskursioonide, vaatluste jne. korraldamine. Seepärast ongi tarvis laialdaselt organiseerida mõjusat meetodilist tööd, kõiki sellekohaseid võimalusi ära kasutada ja meetodilist materjali senisest rohkem publitseerida.

Tundub, et mõneski koollireformiga seotud küsimused ei ole veel vajalikku selgust, nagu õpilaste iseseisev töö jmt. küsimused. Siinkohal tuleb meelde Tartu pedagoogide kongressiteelne sõnavõtt «Mida ootame kongressilt» (vt. «Nõukogude Õpetaja» nr. 39). Selles püütakse paljude asjalike mõtete hulgas varjata pedagoogilise mõtte mahajäämist pedagoogikateaduse seniste saavutuste puuduliku juurutamise lähe. Seesugune välja- vabandamine on oma olemuselt antidialektiline. Pedagoogika, nagu iga teinegi teadus, areneb vastavalt ühiskonna nõudele. Mõõname, et pedagoogika klassikud tuntakse halvasti, et Makarenko õpetus ei leia alati teed praktikasse; maignem ka seda, et haridus- organid on puudulikult juhendanud ja kontrollinud pedagoogika teooria eesrindlike saavutuste ellurakendamist. Ometi ei vabasta see kaasaja teadlast kohustusest nõu- kogude kooli arengule teed näidata, eriti veel praegusel, väga vastutusrikkal ajal. Ent just siin on võlgjäämine käegakatsutav. Ja muide, kes saab vabastada meie teadlast, pedagoogide ettevalmistajaid, pedagoogika klassika pärandi juurutamisest?

Peab tunnustama, et sektsioonide töö vaateväljast jäi kõrvale ülitähtis küsimus — kontrolli õpetaja töö kõigi nende külgede üle, mis aktiveerivad õppeprotsessi ning lähendavad õpetamist elule. Selles suunas on tarvis nõudlikkust tõsta, alates kooli juhtkonnast ja lõpetades Haridusminis- teeriumi töötajatega. Muidugi mõista on jutt mitte ainult olukorda konstateerivast, vaid analüüsivast, üldistavast ja suunavast inspekteerimisest. Siin tekibki küsimus: kuhu on jäänud see tohutu materjal, mis inspektoritel on loendamatu tundide külastamisest laekunud? Kuidas ja millise toimega on see astunud õppe- ja kasvatustöö analüüsimise ja kõrgemale tasemele viimise teenistusse?

Järeldada võib ainult üht: haridusorganid peavad senisest loovamalt töötama, välja- paistvate saavutuste populariseerijaks olema.

Võrreldes sektsioonide tööd aineõpetajate konverentside tööga, mis on toimunud ajaloos, matemaatikas-füüsikas, eesti keeles, geograafias-bioloogias-keemias, on viimased avarama ajaraami ja töökava ning suurema osavõtjate arvu tõttu suutelisemad probleeme sügavamalt hõlmama. Seepärast avaldatigi sektsioonides (vene keel, võõrkee- led, kehaline kasvatuse) arvamust, et konverents on tarvis korraldada kõigis aineis.

Näitlikustamisest räägiti sektsioonides peamiselt seoses näitlike vahen- dite vähesusega. Haridusministeerium jääb siin vaieldamatult suureks võlglaseks. Olu- korda on asunud parandama. Koostamisel on õppevahendite tüüpimestik, mis näeb ette ka omatehtud õppevahendeid. VÕT on asunud sellekohaseid näidiseid valmistama ning metoodilisi juhendeid koostama. Lisaks vene keele algkursuse kahele pildiseeriale ilmu- vad järgmiseks õppeaastaks pildid kõne arendamiseks, mis on kasutatavad nihhasti vene kui ka võõrkeelte õppimisel. Koostamisel on ajaloopiltide seeria ja valmimas esimene originaalne õppefilm ajaloo alalt. Kuid vajadused on väga suured. Tingimata tuleb tõe- tada matemaatika-füüsika sektsiooni ettepanekut asutada Tartus katseriistade valmista- mise ja remontimise töökoda, nagu see on olemas Läti NSV-s.

Tagasihoidlikumalt räägiti õppevahendite valmistamisest koolis, ometi on see väga tõhus reserv. Selles võisid veenduda kõik need, kes külastasid kongressi puhul korralda- tud metoodilist näitust.

Sektisioonide töös kõneldi küll näitlike vahendite vajadusest, ent nende kasutami- sest oli juttu hoopis põgusamalt. Olemasolevategi vahendite kasutamine on juhuslik — näitlikustamise printsiip ise pole õpetajale omaseks saanud. Aga just seda on tarvis juurutada.

Uheski sektsioonis ei jäänud kriitiliselt märkimata õpikute ja käsiraamatute puudu- mine reas aineis ning mitme õpiku hillnenud väljaandmine käesolevaks õppeaastaks. Märgiti küll, et õpikute didaktilis-metoodiline ja kujunduslik tase on mõnevõrra paran- nenud («Elavad arvud», «Aabits», võõrkeelte õpikud), kuid õpikute koostamistöö ei jõua kiiresti areneva koollireformiga sammu pidada. Õpikute sisulise külje kohta aga tehti vähe märkusi.

Haridusministeeriumil on kavandatud õpikute kirjastamise perspektiiviplaan, mis näeb ette kolme aasta jooksul põhjoontes välja töötada nõuetekohased õpikud. Selles töös peavad aktiivseiks kaasosalisteks olema Pedagoogika Teadusliku Uurimise Instituut ja ainekomsjonid, samuti kõrgemad õppeasutused.

Koolilelu nõudeist jääb tunduvalt maha ka pedagoogilis-metoodilise kirjanduse välja- andmine. Sektisioonides nõuti õigustatult mitmesuguste käsiraamatute (eriti töö- ja toot- misõpetuse alaste) kirjastamist. Hädaasti vajatakse koolisõnastikke (vene keeles, võõr- keeltes, õpilaste võõrsõnastikku). Nende koostamisele on küll asutus, kuid töö edeneb pikkamööda. Peaaegu kõik sektsioonid taotleavad töövihikute kirjastamist, mis on tõhusad abivahendid iseseisvaks tööks. Töö- ja tootmisõpetuse sektsioon nõuab mitmesuguste käsiraamatute kiireloomulist väljaandmist. Üht-teist suudab kirjastus käesoleva õppeaasta jooksul anda (käsiraamat polste tööõpetuse alalt, elektrotehnika käsiraamat jt.), kuid

vajadust see veel ei rahulda. On tarvis suurendada pedagoogilise kirjanduse kirjastamise mahtu ERK üldplaanis ning tugevdada vastava toimetuse koosseisu.

Nõukoegade kooli ümberkorraldamise ulatuslike ülesannete hulgas on kesksel kohal töökasvatuse. Kõiki sellealaseid ettekandeid ja sõnavõtte iseloomustab veendumus, et uus kool loob senisest hoopis soodsamad võimalused noortes töõarmastuse ning -harjumuste kasvatamiseks ja annab õpilastele eluks vajalikke tööoskusi. Kuid märgiti sedagi, et töö- ja tootmisõpetuse korraldamisel on veel rohkesti tõsiseid puudusi ning kitsaskohti. Esmajärjekorras kerkib päevakorrales tööõpetuse tunni tase. Sageli ei osata veel olemasolevaid keskpäraseid materiaalseid eeldusi meetoodilise küündimatuse tõttu ära kasutada. Asjatundlikest tööõpetuse õpetajaist tunnevad meie koolid suurt puudust. Nende ettevalmistamise ning olemasoleva kaadri kvalifikatsiooni tõstmise kilret lahendamist peeti edasilükkamatuks ülesandeks. Otstarbekas oleks kaugõppeosakonna loomine Tallinna Pedagoogilise Instituudi juurde. Uhtaegu tuleb VÕT-il organiseerida pikemaajalisi kursusi.

Heakskitmist leidsid 8-klassilise kooli uued töökasvatuse vormid — iseteenindamine ja ühiskondlikult kasulik töö ning kevadsuvine õppe-tootmispraktika. Vaagides esimesi kogemusi sel alal rõhutati, et nende tööõpetajate puhul on vaja rohkem silmas pölda didaktilisi ja kasvatuslikke eesmärke. Tööõpetuse programmi mitmekesistamist nn. elukondlike töödega peeti vajalikuks tööõpetuse lähendamisel elule. Samuti tuleks luua vajalik koostööla pioneeritsemise ja tööõpetuse programmi vahel.

Tööõpetuse ühe kitsaskohana märgiti õppetöökodade puudulikkust, eriti aga tõsiseid raskusi tundideks vajalike materjalide hankimisel. Sobivaks lahenduseks peeti mitmesuguste tööstusjätmete (vineer, traat jms.) kasutamist. Nende valmispakendites müüki kaubandusvõrgu kaudu tuleb Haridusministeeriumil tingimata taotleda.

Kinnitati üksmeelselt põhimõtet, et tootmisõpetus keskkooli sisustust, eriti aga tagama õpilaste laia polütehnilise silmaringi, kusjuures õpilase kutsealane väljaõpe oleks tihedamini seotud üldhariduse omandamisega. Rääkides tootmisõpetuse organisatsioonilistest probleemidest, eriti tootmispraktika korraldamisest tehes, rõhutati vajadust tugevdada sidemeid kooli ja baasettevõtte vahel. Vähe on üksnes administratiivset laadi sidemeid; viljakas on kooli ja ettevõtte ühiskondlike organisatsioonide tihedat koostööd. Kasvatustasandil on eriti tõhusad kooli ja tehase komsomollorganisatsiooni ühisüritused.

Kutsealase väljaõppe korraldamiseks peeti kõige sobivamaiks spetsiaalseid õppetsehhe, koolidevahelisi ja koolide õppe- ning tootmistöökodasid, mille kiiret väljaehitamist nõuti ühel meelel. Nii plenaaristungil kui ka töö- ja tootmisõpetuse sektsioonis püstitati nõue, et kõige lähemal ajal on tarvis kindlaks määrata kõigi keskkoolide tootmisõpetuse erialad, konkreetselt läbi kaaluda baasettevõtete valik ning viivitamatult astuda samme õppetsehhide ning töökodade loomiseks.

Delegaadid leidsid, et tootmisõpetuse paremale korraldamisele aitaks tublisti kaasa õppealajuhataja koha loomine tootmisõpetuse alal. Sektsioon tegi ettepaneku, et Tallinna Polütehniline Instituut valmistaks ette laia profiiliga ja vajaliku pedagoogilise pagasiga insenere, kes võiksid töötada tootmisõpetuse õppealajuhatajatena ja tootmisõpetuse õpetajatena.

Töö- ja tootmisõpetuse sektsioon tegi ettepaneku luua Tallinnas ja Tartus noorte kutsevaliku nõuandlad.

Märgiti, et ainuke vabariigi noorsoajakiri «Noorus» oma range literatuurse hoiaku tõttu ei ole suutnud rahuldada noorte polütehnilisi huvisid ega osuta seetõttu kaasabi kooli lähendamiseks elule.

Kongressi arvamus oli, et tootmisõpetust saab edukalt korraldada ainult sel juhul, kui kooli kogu pedagoogiline kollektiiv on tootmisõpetuse küsimustest teadlik ja võtab selle organiseerimisest aktiivselt osa.

Noorte esteetilise kasvatuse probleeme arutati muusikalise kasvatuse ja joonistamise ning joonestamise sektsioonis. Delegaatide ühine arvamus oli, et seniste muusikaklasside töö on end igati õigustanud ja need tuleks avada iga keskkooli juures; nende töö tõhustamiseks ja ühtlustamiseks on vaja kiiresti välja töötada põhimäärus ning ühtsed programmid.

Koorimuusika viljelemise kõrval on teisejärgulisele kohale jäänud instrumentaalmuusika. Seda põhjustavad omajagu instrumentide soetamisega seotud raskused. Muusikalise kasvatuse sektsioon tegi Haridusministeeriumile ettepaneku täpselt kindlaks teha vabariigi koolide muusikainstrumentide vajadus ning tellida vajalik kogus pille. Samuti soovitati samme astuda keelpillide valmistamiseks Hiiumaa kohaliku majanduse kombinaadis.

Üksmeelselt leiti, et pioneerikoondustel peaks hoopis rohkem kõlama laul. Direktori

peaksid enam suunama vanempioneerjuhi ja muusikaõpetaja koostööd; vanempioneerijuhtide ettevalmistamisel pööratagu suuremat tähelepanu nende muusikaliste oskustele.

Joonistamise ja joonestamise sektsiooni tööst jäi kõlama nõue, et neile ainele anda suuremat erikaalu. Peetakse õlgeks, et keskkooli vanemas astmes oleksid joonestamise tunnid igas klassis; soovitati kasutusele võtta uus katseprogramm 5.—8. ja tootmisõpetusega keskkooli 9.—11. klassis. Nuriseti kasutusel oleva joonestamise õpiku üle. Arvestades joonestamise suurt osatähtsust poliitihnilises hariduses, peeti ebaõlgeks joonestamise õpetajate madalamat tunnitasu. Sektsiooni arvates on esteetilise kasvatusparandamiseks vaja enam välja anda kunstialast kirjandust ning kitsasiilme.

Kehalise kasvatussektsoonis märgiti, et ikka veel esineb kehalise kasvatusalaldandamise tendentse, mis on tingitud sageli sellest, et kehakultuuri- ja sporditööd ignoreeritakse kasvatuslikku printsiipi. Koolidirektorid pole küllalt nõudlikud kehalise kasvatussektsoonide suhtes. Rahuldavaks ei saa veel pidada koolide varustamist eakohase spordivarustuse ja inventariga, eriti spordirietusega. Lubamatult vähe valmistavad spordiinventari koolid ise. Sektsiooni arvates oleks vaja asuda paviljonitüüpi koolivõimlate ehitamisele.

Peeti vajalikuks, et kehalise kasvatussektsoonid oma kvalifikatsioonil töstaksid, samuti ka sellealase metoodilise töö tõhustamist. Iga kehalise kasvatussektsoonid õpetaja peaks osa võtma täienduskursustest või seminaridest 3—5 aasta järeel. Vajalikud on ka kehalise kasvatussektsoonid vabariiklikud nõupidamised. Tähelepanu juhtiti sellele, et kehalise kasvatussektsoonid õpetajad tuleks suunata teaduslikule ning metoodilisele uurimistööle, kuna see tööõlisk on lausa sõõtis.

Koolinoorte spordiühing «Noorus» ei ole siiani veel õlget eluhoogu sisse saanud. Teiste spordiühingute abi massilise sporditöö arendamiseks on seni olnud vähene. Rahul ei olda mitmesuguste ürituste kuhjumisega kevadele, mis segab õppetööd.

Pretensioonid esitati pedagoogilisele ajakirjandusele, kus kehalise kasvatussektsoonid probleeme käsitletakse harva.

Tööõlis- ja maanoorte koolide sektsioonid püstitati õlgustatud nõue: tööõlis-, maanoorte ja kaugõppekoolidele pööraku hoopis suuremat tähelepanu nii Haridusministeerium, kohaliku haridusorganid kui ka õpetajate kaadrit ettevalmistavad asutused.

Vabariigi pedagoogikateadlased ja metoodikud ei ole tööõlis- ja maanoorte koolide metoodikat ja õppekorraldust õlulisel määral käsitletud. Samuti ei ole vajaliku operatiivsusega lahendatud organisatsioonilist laadi küsimusi. Nuriseti selle üle, et tööõlisnoorte koolid on päevakoolide allüürnikena sageli halvemates tingimustes. Päevakoolide õppekabinete peaks kasutatama ühiselt. Haridusorganid peaksid võimalikult kiiresti ilkvideerima teise vahetuse neis koolimajades, mida õhtuti kasutavad tööõlisnoorte koolid.

Peale tööõlis- ja maanoorte koolide rõhutati tootmistöö kõrval üldhariduse omandamise teisi vorme — kaugõpet ja eksternatuuri. Leiti, et eksternatuur võiks olla veelgi paindlikum: mittetäieliku või täieliku keskkooli lõpetamise kõrval peaks olema eksternina võimalik lõpetada ka üksikuid klasse.

Koolijuhtimise sektsioonid rõhutati, et noorte kommunistlik kasvatus ja eluks ettevalmistamine saab olla edukas üksnes siis, kui kooli juhtkond suudab õpetajaid kujundada ideeliselt küpse ning teotahtelise kollektiivi. Direktori mitmepalgeline töõ hõlmaku rohkesti küsimusi, alates õppeprotsessi sisulisest juhtimisest kuni õppe-materiaalse baasi küsimusteni. Esiplaanil olgu kommunistliku kasvatussektsoonid. Nende lahendamise toimuõu tihedas koostöös parteiorganisatsiooniga, õpetajate kollektiiviga ning õpilasorganisatsioonidega.

Ainesektsioonide töõ andis palju tulusat ja konkreetset materjali, mille väärtus edaspidises töõs on hinnatav. Ent ilmnes ka puudusi. Mõnedes sektsioonides kulub enamik ajast ettekandele (koolijuhtimine, algõpetus), probleeme oli haaratud ilvalt palju ja peamine ei pääsenud mõõjule. Peaaegu üldse ei käsitletud vene õppekeeleõõga koolide puudutavaid probleeme. Nii samuti jäid sektsioonide töõ vaateväljast kõrvalle internaat- ja pikapäevakoolid. Ometi on nende koolitüüpide töõ koolireformi sõõlmküsimusi. Haridusministeeriumil tuleb neid vajakaõõmisi järgneval töõperioodil arvestada ja teisi võimalusi kasutades tasa teha.

Uutele saavutustele

Eesti NSV õpetajate kongress, mis toimus 28.—30. septembrini, on ülitähtsaks sündmuseks meie vabariigi hariduselus. Üle tuhande vabariigi õpetaja ja hariduse alal töötaja võttis sellest osa. Ühiselt arutati siin sirguva põlvkonna kommunistliku kasvatuse ning eluks ja tööks ettevalmistamise tähtsaid probleeme. Kongressi tööst võttis osa rohkesti partei-, nõukogude, ametiühingu- ja komsomolorganisatsioonide ja loovate liitude esindajaid, ettevõtete direktoreid ja kolhooside esimehi, kelle aktiivsest organisatsioonilisest tööst ja abist koolidele oleneb paljud.

Kongressi põhilisimuseks oli teha kokkuvõtte ja analüüsida esimese aasta tööd uue kooliseaduse elluviimisel ning püstitada edasisi ülesandeid selle täielikuks elluviimiseks. Seenäras ei iälginud kongressi tööd suure huvi ja tähelepanuga mitte üksnes õpetajad, vaid kõik vabariigi töötajad. See on igati mõistetav, sest meil ei ole kooli õpetajate ja lastevanemate omavaheliseks asiaks, vaid kogu ühiskonna hoolisusobjektiks. Nõukogude koolis otsustatakse meie tuleviku üle, otsustatakse kommunistliku ühiskonna lõplik ülesehitamine, sest, nagu märkis seltsimees N. S. Hruštšov ülevenemaalisel õpetajate kongressil, kommunisti materiaalse tehnilise baasi rajamine ja uue inimese kasvatamine on sisuliselt üks protsess. Vähiangi mahajäämus nõukogude inimese hariduse ja kasvatuse suhtes võib muutuda pidurdavaks teguriks kommunistlikus ülesehitustöös.

Kongressi töö toimus kahes osas: pleenaristungil ja 15 eriala sektsioonis. Pleenaristungil kuulati ära kaks ettekannet: 1) «Seaduse «Kooli ja elu sideme» tegevdamisest ja haridussüsteemi edasarendamisest Eesti NSV-s» tähtsusest ja õpetajate ülesandeid», mille esitas vabariigi haridusminister sm. F. Eisen ja 2) «Pioneer- ja komsomolitööst koolis», mille esitas FLKNU Keskkomitee esimene sekretär sm. V. Väljas.

Sektsioonide töös olid kesksel kohal vastava aine õpetamise küsimused uute programmide järgi ja probleemid, kuidas ainet paremini ära kasutada õpilaste ideeliseks kasvatamiseks.

Ettekandeid ja sõnavõtte jälgisid delegaadid ja küllalised suure tähelepanuga.

Referendid ja sõnavõtnud õpetajad, koolidirektorid, haridusosakonna töötajad, partei- ja komsomolorganisatsioonide ning ettevõtete esindajad märkisid rohket tööd kohtadel, mida on tehtud hariduselu ümberkorraldamiseks ja kooli ning elu sidemete tugevdamiseks. Kongress seadis õpetajaskonna ette konkreetseid ülesandeid edaspidiseks viljakaks tegevuseks koolireformi lõplikuks elluviimisel.

Kongress kinnitas, et esimese aasta töökogemused uue kooliseaduse alusel tõendavad täielikult partei poolt kavandatud hariduselu ümberkorraldamise programmi õigsust, et viimane vastab täielikult noore põlvkonna kommunistliku kasvatuse eesmärkidele. Kooli ja haridussüsteemi ümberkorraldamise juhtimõte — õpetamise ühendamine ühiskondlikult kasuliku ja tootva tööga — on end täielikult õigustanud.

Nii delegaadid kui ka küllalised vennasvabariikidest kõnelesid vaimustahtlult saavutustest kooli ümberkorraldamisel ja noore põlvkonna kasvatamisel meil ja mujal.

Kongressi võib täie õigusega nimetada uue inimese kasvatajate kongressiks, sest olid ju põhiküsimusteks uuest kooliseadusest tulenevad noore põlvkonna kasvatamise küsimused. Kongress andis delegaadidele ja küllalistele palju väärtuslikku ja õpetlikku. Paljudele vaimustele küsimustele leiti viljaka arutelu käigus lahendus.

Siin arutati selliseid ülitähtsaid küsimusi, nagu: õpetamise sidumine tootva tööga, kommunistiühendamise praktikaga; kasvavas põlvkonnas huvi ja armastuse kasvatamine tootva töö vastu; õpetamise muutmise veelgi elulähedasemaks, et iga koolitund, kogu õppe- ja kasvatustöö kuiundaks õpilastes marksistlik-leninlikku maailmavaadet, arendaks nendes kindlat tahtet ja oskust elada ning töötada kommunistlikult; õpilaste omaalgatuse, aktiivsuse ja mitmekülgse vaimse huvi arendamine; koolide õppe-materiaalse baasi edasine tugevdamine kohalike ressursside parema ärakasutamise teel, et üleminek 8-klassilisele haridusele ja tootmisõpetusele võiks toimuda häireteta; õpetajate kutsealase ja ideelis-poliitilise enesetäiendamise ning meetoodilise töö edasine parandamine, et pidevalt kasvaks kõigi pedagoogide meisterlikkus; maa- ja tööliskoorte koolide töö parandamisest jne.

Kongressil toodi esle ka puudusi haridusorganite ja kohalike nõukogude töös, mis takistavad ja pidurdavad meie edasilikumist koolireformi elluviimisel. Puuduste kõrvaldamine on meie esmaseks ülesandeks.

Kongress näitas kätte põhiprobleemid koolide töös, mille lahendamisele tuleb osutada tõsist tähelepanu. Õnetaiaskonna ette püstitatud konkreetseid ülesanded on kokkuvõttel määritud kongressi läkituses kõigile vabariigi õpetajale, hariduse alal töötajale, lastevanematele ja Nõukogude Eesti üldsusele ning teistes kongressi dokumentides.

Nõukogude kooli ja õpetajaskonna pealülesandeks on uue kooliseaduse kõrvaldamatu ellurakendamine: valmistada õpilasi ette eluks, ühiskondlikult kasulikuks tööks; tõsta üld- ja polütehnilise hariduse taset, kasvatada noortes sügavat lugupidamist sotsialistliku ühiskonna printsiptide vastu, kasvatada neid kommunismi ideede vaimus. Õppe- ja kasvatustöö tuleb ühendada tööva tööga, üldharidus polütehnilise ja kutseharidusega üheks terviklikuks õppetöö süsteemiks, mis kindlustab noortele nõustavad teadmised teaduste ja tootmise alustest ning erialase ettevalmistuse ühel kutsealal; viia ellu üldine kaheklassiline koolikohustus; arendada uut tüüpi koolide võrku (internaat-, pikapäevakoolid); suurendada ühiskonna osa noorte kasvatamisel ja tõsta õpetajate pedagoogilist meisterlikkust jms.

Kongressil püstitatud ülesanded tuleb kohe hakata ellu viima. Need ülesanded seatagu igas koolikollektiivis keskele koha, iga õpetaja olgu nendega tuttav ja teadku oma kohustusi nende täitmisel. Vabariigi õpetajaskonna esmaseks ülesandeks on põhitähtselt tundma õppida kongressi materjale, et vastavalt nendele organiseerida oma tööd.

Haridusosakonnad, pedagoogilised kabinetid ja koolide direktorid peavad organiseerima kongressi materjalide igakülgset tundmaõppimist. On endasõnõistefav, et need arutafaks läbi igas koolis, et delegaadid valgustaksid omalt poolt kongressi tööd ja püstitaksid konkreetseid ülesandeid, lähtudes oma koolist, uue kooliseaduse häireteta elluviimiseks.

Haridusosakonnad peavad koolide ees seisvate ülesannete lahendamisele hoopis ulatuslikumalt kaasa tõmbama üldsust. Koolide materiaalse baasi tugevdamine, tootmisõpetuse baaside rajamine, õppetootmispraktika edukas korraldamine, kooli ja kodu sidemete tugevdamine — kõik need on küsimused, mida saab edukalt lahendada üksnes kogu ühiskonna aktiivsel kaasabil. Nendele küsimustele osutati kongressil suurt tähelepanu. Need peavad

olema tähtsal kohal ka igas koolis, nende lahendamisel näidaku direktisioon üles algatus- ja organiseerimisvõimet.

Ka koolide inspektorid peavad oma töös esiplaanile seadma hariduselu ümberkorraldamisest tulenevad ülesanded, nad peavad nägema uut koolide töös, seda juurutama ja suunama pedagooge loovale tegevusele.

Kongressi plenaaristungil ja sektisioonides tõstatatud õpetamise ja kasvatamise parandamise ja meetodilise töö probleeme uute ülesannete täitmisel peavad olema kesksel kohal nii koolide, rajoonide kui ka Eesti NSV Haridusministeeriumi alnekomisjonide töös.

Tartu Riikliku Ülikooli, E. Vilde nim. Tallinna Pedagoogilise Instituudi, Eesti NSV Pedagoogika Teadusliku Uurimise Instituudi ja Vabariikliku Õpetajate Täiendusinstituudi pedagoogika ja meetodika alal töötajad peavad senisest tõhusamalt abistama pedagooge õpetamise ja kasvatamise teoreetiliste ja praktiliste küsimuste lahendamisel, üldistama koolide sellealaseid paremaid kogemusi ja näitama vabariigi õpetajatele õiget teed.

Kongressi töö näitas, et Nõukogude Eesti õpetajad õigustavad töölisklassi suurt usaldust. Nad teevad kõik, et nende kasvandikud astuksid ellu suure astu väärlistena. Tehtud töö ja tubide saavutuste eest avaldasid Eestimaa Kommunistliku Partei Keskkomitee, Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi ja Eesti NSV Ministrite Nõukogu oma tervituses kongressile vabariigi töötajate nimel südamlukku tänu õpetajatele ennastalgava ja tulemusrikka töö eest noorte kasvatamisel.

Teenete eest hariduse alal ja noore põlvkonna kasvatamisel kommunismi vaimus au'asustas NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium NSV Liidu ordenite ja medalitega paljusid Eesti NSV õpetajaid ja hariduse alal töötajaid. Lenini ordeni sai 31, Tõspunalipu ordeni 63, ordeni «Austuse märk» 93 ja medali «Tõõvaprusse eest» 277 õpetajat ning hariduse alal töötajat.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusega 24. septembrist 1960. a. anti Eesti NSV teenelise õpetaja aunimetus 45 õpetajale, Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga autasustati 276 vabariigi töötajat.

Rinnamärgiga «Haridustöö eesrindlane» autasustati 136 õpetajat ja hariduse alal töötajat, Eesti NSV Haridusministeeriumi ning Haridusala, Kõrgemate Koolide ja Teaduslike Asutuste Tõõtajate Ametiühingu Vabariikliku Komitee ühine aukiri anti 438 õpetajale ja hariduse alal töötajale.

NSV Liidu ordenite ja medalitega autasustatute hulgas on pedagooge, kelle

tubli töö pole leidnud tunnustust üksnes meie vabariigis, vaid kelle kogemusi tunnatakse ka vennasvabariikides.

Autasude üle ei tunne heameelt üksnes nende saajad, vaid need rõõmustavad kogu vabariigi pedagooge ja meie üldsust, sest need on ühtlasi tunnustuseks autasu saanu töökollektiivile, kogu vabariigi koolidele. Ühtlasi näitab autasustamine veel kord, kui suureks ja tähtsaks peavad Kommunistlik Partei ja Nõukogude valitsus õpetaja tööd noorsoo kasvatamisel, innustades meid veelgi parematele saavutustele.

«Kõigi vabariigi õpetajate nimel,» öeldakse kongressi läkituses õpetajale, hari-

duse alal töötajale, lastevanemalle ja Nõukogude Eesti üldsusele, «lubame Kommunistlikule Parteeile ja Nõukogude valitsusele töötada väsimatult selleks, et kasvatada noori nõukogude patriotismi, rahvaste sõpruse ja tööarmastuse vaimus, et kasvatada selline põlvkond, kes oskab elada ja töötada kommunistlikult. Me oleme uhked ja rõõmsad, et meile on usaldatud nii vastutusrikas töö kõige kaunima nimel maailmas — kommunistliku homse nimel!»

Oleme veendunud, et Eesti NSV õpetajaskond täidab edukalt endale võetud kohustuse kommunistlike noore põlvkonna kasvatamisel.

Heid **ALGATUSI**

Et ülerajooniline metoodiline töö ei muutuks koolitööd häirivaks, on Viljandi rajoonis juba aastaid tagasi määratud igale põhiaine sektiioonile kindel päev kokkutulekuteks. Päevad on jaotatud järgmiselt: esmaspäeval ajalugu, teisipäeval eesti keel ja kirjandus, kolmapäeval bioloogia, keemia ja geograafia, neljapäeval võõrkeeled, reedel matemaatika ja füüsika ning laupäeval vene keel ja kiriandus. Mainitud päevil on vastavalt aineõpetajail minimaalne koormus, mis võimaldab neil osa võtta pedagoogilises kabinetis või ainesektiionis toimuvaist üritustest kella 11.00—16.00.

Pedagoogilises kabinetis toimuvad mõned ainetes 1—2 korda kuus grupikonsultatsioonid. Nii korraldab vene keele sektiiooni juhataja õpetaja-pensionär Anna Saarend koos aktiiviga konsultatsioone kaks korda kuus. Siin arutletakse varem sektiiooni juhatajale esitatud või töö käigus üleskerkinud küsimusi.

Matemaatika õpetajate grupikonsultatsioonid toimuvad kord kuus. Õppeaasta esimesel poolel töötatakse läbi C. R. Jakobsoni nim. Viljandi 1. keskkooli õpetaja Hugo Tširnaski juhtimisel ligikaudse arvutamise võtted ning vilunud õpetajad vastavalt esitatud küsimustele.

Inglise keele sektiiooni juhataja Aita Riitsalu ja saksa keele sektiiooni juhataja Astrid Pommer korraldavad kord kuus keele õppimise praktikume, kus töötatakse läbi vestlustemasid ja loetakse kohustus-

likku lektüüri. Kohustuslikuks lektüüriks inglise keele õpetajale on P. Abrahamsi «The Path of Thunder» ja saksa keele õpetajale B. Kellermanni «Der Tunnel».

Paljudel juhtudel ei piisa õpetajate abistamisest üksnes grupikonsultatsioonidel ja ainesektiionide koosolekutel. Seepärast on Viljandi rajoonis alustatud nn. ülerajooniliste ainealaste metoodilise töö baaside rajamisega suuremate koolide juurde. Esimesena organiseeriti see Viljandi 4. keskkoolis.

Kokkuleppe kohaselt Viljandi 4. keskkooli direktori sm. Hilda Jaaksoniga võivad abi vajavad õpetajad üksikult või rühmadena jälgida baaskooli algklasside kõigi õpetajate tunde ja klassiväliseid üritusi, tutvuda õppevahendite kogudega ja metoodilise kirjandusega ning nõu küsida kõigis õppe- ja kasvatustöö küsimustes.

Peale selle korraldab metoodiline baas üks kord kuus temaatilisi konsultatsioone ja praktikume. Nii oli septembris mängulise võimlemise praktikum maastikul ja oktoobris toimub konsultatsioon 3. klassi vene keele õpetajale.

Õppeaasta teisel veerandil organiseeritakse veel C. R. Jakobsoni nim. Viljandi 1. keskkooli juurde ajaloo, Viljandi 2. keskkooli juurde geograafia ja Viljandi Laste Spordikooli juurde kehalise kasvatuse metoodiline baas.

O. NIINEMAE,

Viljandi pedagoogilise kabinet
juhataja

Õpilaste erineva edasijõudmise ja andekuse probleemist

H. LIIMETS,

Tartu Riikliku Ülikooli õppejõud

Õppetöö tulemused viivad õpetaja peagi järeldusele, et õpilaste jõudlus nii kvantitatiivses kui ka kvalitatiivses mõttes on vägagi erinev. Mõnede õpilaste saavutused jäävad teiste omadest tunduvalt maha, kuigi neile tunnis osutatakse erilist tähelepanu ja kodus nad kulutavad märgatavalt rohkem aega õppimisele kui enamik klassikaaslasi. Samal ajal omandab osa õpilasi materjali juba tunnis kergesti ja kulutab kodustele ülesannetele aega teistest hoopis vähem.

Tegelikus töös tekkinud probleemid on juba ammu ajendanud otsima nende erinevuste põhjusi. Üheks üldtuntud seletuseks on õpilaste erinev andekus. Selle mõistega opereerivad meie õpetajadki sageli õpilaste iseloomustustes, põhjendades halba edasijõudmist vähese ja head suure andekusega.

Õpilaste erineva andekuse probleem on sotsialismimaades teravamalt päevakorraks kerkinud eriti viimasel ajal. Küllaltki suur istumajääjate arv ja väljalangevus vana kooli 5.—8. klassist viis mõned õpetajad ja teadlased mõttele, et kõik õpilased ei ole suutelised omandama keskharidust, sest neil ei ole selleks piisavalt vaimseid eeldusi.

Kõik need kahtlused lähtuvad kodanlikest andekuse teooriatest, mille tuuma võib kokku võtta järgmiselt: andekus on teatud sünnipärase eelduste kogu, mis on arengu aluseks ja ühtlasi ka raamiks, millest väljuda ei saa. Seega on lapse arengu võimalused määratud sünnipäraselt ja kasvatus võib toimida vaid nendes piirides. Antud teooriaga seostub otseselt ka arvamus, et rahva enamik pole suuteline omandama keskharidust. Nii on ühe Rootsi uurija järgi 92% õpilastest suutelised rahvakooli lõpetama, keskkooli (gümnaasiumi) aga ainult 19%.¹

Nimetatud arvamus on seotud paljude kodanlike pedagoogide poolt propageeritava teooriaga andekuse sotsiaalsest jaotumisest. Nimelt tõendavad need uurijad statistiliste andmete ja testide abil saadud «faktide» varal, et kõrgemate ühiskondlike kihtide laste hulgas on rohkem keskmiselt ja üle keskmise andekaid kui alamate kihtide (tööliste) laste hulgas, et tööliklassist võrsunud silmapaistvate isikute % on väike.

¹ A. Lehtovaara, M. Koskenniemi, Kasvatuspsühkologia, Helsinki, 1954, lk. 125.

Fašistlik pedagoog W. Hartnacke toob ära Altona linna põhikoolide õpetajate otsuse oma õpilaste kohta, kus õpilased jagatakse õppe-
edukuse alusel kuude gruppi, samuti märgitakse ära õpilaste päritolu.²

Nende andmete järgi jõudis akadeemiliste kutsetega isikute lastest väga hästi edasi 32,5%, õppimata tööliste lastest aga ainult 1%. Akadeemiliste kutsete esindajate perekondadest pärinevate laste hulgas polnud ainustki puudulikult edasijõudjat, õppimata tööliste laste hulgas oli neid aga 20%.

Toodud andmete ja uurimuste tendentslikkus on ilmne. Nende andmete põhjal tahetakse teha järeldus sotsiaalsete kihtide erineva andekuse kohta.

Tegelikult tingivad toodud arvulisi andmeid hoopis teised asjaolud. Kui silmapaistvate isikute hulgas töölikklassist võrsunute protsent oli väike, siis oli see tingitud eelkõige töölikklassi ja valitsevate kihtide haridusvõimaluste erinevusest. Tööliste lastele oli kesk- ja kõrgema hariduse omandamine majandusliku barjääriga (õppemaksud, õppevahendite kulu, ülalpidamine õppimise ajal) tegelikult võimatuks muudetud. Sama asjaolu määrab kodanlikes riikides ka üliõpilaste klassilise koosseisu. Mis puutub W. Hartnacke andmetesse, siis on siingi mõõduandvad hoopis teised asjaolud ja nimelt: koduste õppimistingimuste erinevus, abistamine ja järelevalve kodus, parem õpetamise tase jõukamate kihtide lastele avatud koolides. Neid asjaolusid aga ei taha vastavad «uurijad» näha.

Nn. andekuse sotsiaalse jaotumise teooria on veenvalt kummutatud sotsialismimaade koolide praktikas. Võtkem kas või Eesti NSV koolid. Kodanlikus Eestis saavutati keskkooliõpilaste rekordarvuks 1926/27. õ.-a. 18 400³, Eesti NSV-s tõusis see arv aga 1959/60. õ.-a. 34 000-le⁴. Mitmekordistunud on tehnikumiõpilaste arv. Kui kodanlikus Eestis tuli üks keskkooliõpilane iga 130 elaniku kohta, siis Eesti NSV-s tuli juba 1956/57. õ.-a. üks keskkooliõpilane iga 35 elaniku kohta.⁵ Sotsialismimaade kesk- ja kõrgemate koolide õpilaste koosseisus domineerib töötavatest kihtidest võrsunud noorus.⁶

Tekib küsimus, milleks kodanlikel uurijatel oli vaja püüda andmete ebaõige tõlgendamiseega «tõestada» töötavate kihtide väiksemat andekust. Muidugi sellepärast, et kodanlik andekusetooria teenib kodanluse klassihuve. Selle abil tahetakse õigustada oma poliitilist ja majanduslikku võimu ning töötavate kihtide ekspluateerimist. Seega toetab antud «teooria» otseselt antidemokraatlikku ja rahvavaenulikku poliitikat. Teiseks püütakse selle teooria abil õigustada rahvamasside juurdepääsu piiramist kesk- ja kõrgemale haridusele.

Allpool vaatleme lähemalt andekuse mõistet ja selle seost õpilaste edasijõudmisega nõukogude pedagoogika seisukohalt.

Iga tegevus nõuab inimeselt teatud psüühilisi eeldusi. Nii nõuab tegevus muusika alal hästi arenenud kuulmisaistinguid, elavaid muusikalisi kujutlusi ning mälu, rütmi- ja harmooniatunnet. Neid isiksuse psüühilisi omadusi, mis võimaldavad edukalt sooritada tegevusi, nimetatakse tea-

² Wilhelm Hartnacke, *Naturgrenzen geistiger Bildung*, Leipzig, 1930, S. 24.

³ V. Maamägi, *Kultuurirevolutsioon Eestis, ENSV TA Toimetised*, IX köide, nr. 2, lk. 187.

⁴ Sealsamas, lk. 188.

⁵ L. Hallop, *Rahvahariduse edusammudest Eestis nõukogude võimu ajal*, «Nõukogude Kool» nr. 7, 1958, lk. 399.

⁶ Pedagoogika ajaloo küsimusi. Toimetaja A. Elango, Tartu, 1958, lk. 45, 49.

tavasti võimeteks. Nõukogude psühholoogia eristab kaht gruppi võimeid, nimelt nn. üldvõimeid, mis on olulised enamiku inimliku tegevuse liikide juures, ja spetsiaalseid võimeid, mis on eduka tegevuse aluseks üksikutel kitsastel tegevusaladel.⁷ Õppetöö edukust tagavad võimed kuuluvad peamiselt üldvõimete hulka. Kõige tähtsamad on siin mitmesugused mõtlemisalased võimed, tähelepanu, taju ja mälu iseärasused.

Laste üldvõimed kujunevad kogu arenemise aja. Juba kooli tulles on laste üldvõimed arenenud teatud tasemeni. Erinevused õpilaste töötulemustes on peale muude asjaolude tingitud nende võimete arenemistasemest.

Võimete arenemine, mis algab lapse sünnist, toetub sünnipärastele algmetele, ja nimelt organismi anatoomilistele ja füsioloogilistele iseärasustele, mis üksikutel lastel erinevad pärilikel põhjustel ja nende mõjude tõttu, mis laps sai enne sündimist. Andekuseks nimetataksegi algmete kogu, mis on aluseks ühtede või teiste võimete kujunemisele.⁸ Mingite võimete väljakujunemiseks on aga vähe vastavate algmete olemasolust. Võimed arenevad tegevuses. Andekus on ainult potentsiaalne võimalus. Kui välised arenemistingimused puuduvad, siis ei arenegi mingeid võimeid.

Marksism õpetab, et see, kelles peitub Rafael, võib viimaseks saada ainult vastavate väliste tingimuste olemasolu korral. K. Marx kirjutab: «Kas Rafaeli taolisel indiviidil õnnestub arendada oma talenti, see sõltub täiesti nõudmisest (sellise talendi järele — H. L.), mis omakorda sõltub tööjaotusest ja sellega loodud inimeste haridustingimustest.»⁹ Nii võib heade välistingimuste puhul väiksema andekuse alusel arendada välja suuremaid võimeid kui halbades tingimustes suure andekuse alusel.

Andekust ei tule vaadelda mingi täpse raamina või range piirina arengule. Kui on head algmed, arenevad vastavad võimed kiiremini. See aga ei tähenda, et samu võimeid ei võiks arendada vähem soodsal pinnal. Seejuures tuleb arvestada inimese närvisüsteemi suurt plastilisust ja kompensatsiooni võimalusi.

Eeltoodu põhjal võib öelda, et õpilaste erinev edasijõudmine peegeldab eelkõige nende erinevaid võimeid, järelikult ka seda, millised on olnud vastava õpilase kodused olud, varasem õpetamine ja muud võimete kujunemist mõjustanud tegurid. Kui aga võimete võrdsete arenemistingimuste juures kohtame erinevusi, siis võime oletada, et selle taga peitub erinev andekus, erinevad algmed, millest arenemine lähtus.

Õppetöö toetub väga paljudele üksikvõimetele. Seepärast, kui õpilane ei tule edukalt toime teadmiste omandamisega, on õpetajal tarvis teada, milliste võimete mitteküllaldase arenguga on tegemist.

Nõukogude psühholoogide ja pedagoogide uurimustes on püütud selgitada peamisi individuaalseid erinevusi teadmiste omandamisel. D. N. Bogojavlenski ja N. A. Mentšinskaja võtavad tarvitusele mõiste õpetatavus.¹⁰ Sellega mõeldakse võimet saavutada õppimisel tulemusi. Erinev õpetatavus on tingitud eriti inimese mõtlemise erinevatest

⁷ П. А. Рудик, Психология, М., Учпедгиз, 1955, стр. 408.

⁸ Sealsamas, lk. 407.

⁹ К. Маркс и Ф. Энгельс, Сочинения, т. 3, II издание, М. 1955, стр. 392.

¹⁰ Д. Н. Богоявленский, Н. А. Менчинская, Психология усвоения знаний в школе, М., изд-во АПН РСФСР, 1959, стр. 180.

potentsiaalsetest võimalustest ja tema oskusest organiseerida oma tunnetustegevust, suunata seda teatud ülesannete lahendamisele.

Teatud momendil esinevad mõtlemise iseärasused on tingitud nii inimese sünnipärasest erinevusest¹¹ kui ka tema varasemast kasvatamisest ja õpetamisest. Arenemine toetub mõtlemise teatud sünnipärasele eeldustele, mille alusel õpetamisel ja kasvatamisel kujunevad mõtlemisalased võimed. Tunnetustegevuse organiseerimise oskus kujuneb puhtalt õppetöös. Seega on õpetatavuse aluseks nii õpilaste individuaalselt erinev algmete kompleks kui ka kasvatus. Viimase tähtsus on aga suurem.

Õpilaste õpetatavuse erinevuse üle võime otsustada mitmete kriteeriumide alusel. Üheks neist on omandamise kiirus.*) See ilmneb eriti selgesti uue materjali esitamisel. Kui õpilastelt nõuda kohe pärast õpetaja selgitust uue materjali analüüsi ja sünteesi või oluliste tunnuste abstraherimist ja üldistamist, siis ilmnevad erinevused, sest kõik õpilased pole õpetaja äsjase esituse varal vajalikku omandanud. On uuritud näiteks grammatika-alaste mõistete omandamist 2. klassi õpilaste poolt. Tugevad õpilased omandavad varsti mõistete olulised tunnused, ja kui mõned algul teevadki ebaõigeid üldistusi, siis asenduvad need peagi õigetega. Nii säilis ühel õpilasel (tugeval) väär üldistus «Kõik lühikesed sõnad on eessõnad» kaks päeva, teisel (nõrgal) säilis see kahe kuu vältel, üks väga nõrga edukusega õpilane aga ei vabanenud sellest väärast üldistusest kogu aasta jooksul.

Erinev omandamise tempo tuleb väga selgelt ilmsiks ka oskuste kujundamisel, teadmiste rakendamisel praktikasse. Küsimust uuris Z. I. Kalmõkova 6. klassi füüsikakursuse õppimise alusel. Õpetaja selgitas näitlike õppevahendite demonstreerimise abil teemat «Tahkete kehade rõhumine». Pärast sissejuhatavaid tunde, kus ülesandeid ei lahendatud, anti õpilastele rõhumise kohta ülesandeid. Tulemused olid väga erinevad. Osa õpilasi lahendas edukalt mitmesuguseid ülesandeid, väljudes isegi eelmistes tundides selgitatud materjali raamest. Teine osa oli omandanud miinimumi tunnis esitatud materjalist ja suutis seda rakendada üsna piiratud hulga ülesannete lahendamisel. Kolmas osa oli omandanud ainult katkendlikke teadmiste elemente ega suutnud ülesandeid lahendada. Nendega oli vaja teha palju täiendavaid harjutusi, enne kui neil kujunes oskus lahendada suhteliselt lihtsaid harjutusi. See õpetav eksperiment näitas, et oskuse kujunemiseks vajalik ülesannete hulk teemal «Tahkete kehade rõhumine» oli erinevate õpilaste juures väga kõikum, nimelt 10—102 ülesandeni.

Olgu märgitud, et mainitud teema käsitus õpetaja poolt ei olnud metoodiliselt laitmatu. Vähe oli siin rakendatud õpilaste aktiivsust, see

¹¹ Seda probleemi on uurinud üks silmapaistvamaid Saksa Demokraatliku Vabariigi psühholooge K. Gottschaldt. Andmed, mis on saadud identsete kaksikute uurimise alusel, on avaldatud töödes: Der Aufbau der Begabung. Bericht über den 17. und 18. Kongress der deutschen Gesellschaft für Psychologie, Göttingen, 1948.

Zur Theorie der Persönlichkeit und ihrer Entwicklung. «Zeitschrift für Psychologie», Bd. 157, Heft 1—2, Leipzig, 1951.

Probleme der Diagnose und Prognose im Lichte der Längsschnittuntersuchung an Zwillingen. Bericht über den 21. Kongress der deutschen Gesellschaft für Psychologie, 1957.

*) Toimetuse märkus: N. Mentšinskaja jt. õpetatavuse mõiste analüüsis ei ole eristatud mälu (omandamise) ja mõtlemise (analüüs, süntees, abstraherimine, ü.d.stamine) nähtusi. Neid kõiki käsitletakse omandamise kiiruse all. Nimetatud nähtuste mõistmine on aga siiski oluline.

aga ei jätnud mõjustamata omandamise taset. Kuigi omandamise üldine tase oleks tõusnud, ometi ei ole põhjust arvata, et see oleks kaotanud õpilaste jagunemise erineva omandamise kiirusega rühmadesse.

Erinev omandamise kiirus väljendub veel mõtlemisoperatsioonide nn. «koondamise» kiiruses. Mõtlemisoperatsioonide «koondamine» toimub harjutamise tulemusena ja näitab vastava intellektuaalse vilumuse kujunemist. «Koondatud» mõtlemisoperatsioonide puhul ei too õpilane tõestamise käigus esile täielikke deduktiivseid järeldusi. Tavaliselt jäetakse ära suurem eeldus, s. o. üldreegel, definitsioon või teoreem. Selle reegli arvestamine toimub enam-vähem automaatselt. N. F. Talõzina uurimusest selgub, et 6.—10. klasside hästi edasijõudvad õpilased kasutavad geomeetria tõestusülesannete lahendamisel kolm korda harvemini täielikke deduktiivseid järeldusi kui samade klasside nõrgalt edasijõudvad õpilased. Samal ajal on tugevad õpilased võimelised vajaduse korral esitama ka arutluse täielikku käiku, oma lahendust põhjendama, nõrgalt edasijõudvad õpilased seda aga ei suuda.

Psühholoogid on analüüsinud õpilaste poolt omandatud materjali ja tehtud vigade iseloomu, et selgusele jõuda, millest on tingitud omandamise kiirus.

N. A. Mentšinskaja, Z. I. Kalmõkova ja A. J. Redko katsetest ilmneb, et nõrgalt edasijõudvatel õpilastel kaovad erinevad vead erineva kiirusega. Nii omandavad nad matemaatika ülesannete lahendamisel kõige kergemini tehete järjekorra, kuid vead küsimuse formuleerimisel kaovad aeglaselt. Seejuures on iseloomulik, et üks või teine aritmeetiline tehe seotakse mitte teatud mõtet väljendava küsimusega tervikuna, vaid ainult selle ühe elemendiga, mis õpilaste varasemates õpingutes kõige sagedamini seostus mingi teatud tehtega (näiteks «mitme võrra rohkem» — lahutamine, «mitu korda rohkem» — jagamine jne.).

Seega toetub ülesande lahendamine neil õpilastel puhtvälisetele, ebaolulistele, formaalsetele sõnalistele seostele või assotsiatsioonidele. Ülesande tegelikku matemaatilist sisu nad ei haara. Selline omandamine on muidugi äärmiselt aeglane.

Aeglase omandamisega õpilastel kujunevad ka üldistatud seosed aeglaselt. Üksikseosed, üksikute faktide või sõnade ühendamine võib toimuda küllaltki kiiresti. Nii oli enamikul 6. klassi õpilastel kerge omandada mõistet «feodaalne kord», toetudes varem omandatud orjandusliku korra seaduspärasuste tundmisele. Vaid üksikutele õpilastele, kes ei sidunud mõistet varem omandatuga, kujunes see raskeks. A. J. Redko iseloomustuse kohaselt hakkavad need õpilased uusi mõisteid omandama nii, nagu puutuksid nad seda liiki mõistetega kokku esmakordselt.

Ilmneb, et tegemist on mõttetegevuse teatud kvalitatiivsete omadustega, eriti abstraherimis- ja üldistamisprotsessi tasemega. Mõtlemise omadustest on eduka õppimise suhtes eriti oluline mõtte paindlikkus, mis väljendub järgmistes asjaoludes: 1) ülesandele lähenetakse kui probleemile, tegevuse viise varieeritakse otstarbekalt; 2) teadmised või vilumused ja nende süsteemid võivad kergesti ümber korralduda vastavalt muutunud tingimustele; 3) ühelt tegevuse viisilt võidakse kergesti üle minna teisele, võidakse kergesti ümber lülituda.

Mõtte paindlikkuse erinevust võib jälgida juba 1. klassi õpilaste juures. Tähelepanev on see matemaatika ülesannete lahendamisel. Vähesed paindlikkusega õpilastele on iseloomulikud sagedased ümberlülitumis-

vead. Kui niisugune õpilane on lahendanud rea liitmisülesandeid ja sellele järgnevad lahutamisülesanded, siis jätkab ta liitmist, tähele pane mata märgi muutumist.

Arvutustes nimega arvudega esineb vähese mõttepaindlikkusega õpilastel vigu nimetuste kirjutamisel. Kui on sooritatud ülesandeid nimega arvude liitmise ja lahutamise alal, kus nimetus märgitakse juurde igale arvulisele andmele, ja minnakse üle nimega arvude korrutamisele, kus kordajat ei tule nimetusega varustada, siis eksivad nad selles. Ühel N. A. Mentšinskaja poolt kirjeldatud juhul vabanes õpilane õpetaja abiga sellest veast, kuid hakkas väärtalt kirjutama liitmisülesandeid, näit. $12 \text{ kop.} + 2 = 14 \text{ kop.}$, milles ta enne ei eksinud. See näitab, et üleminek mõnede sarnaste joontega teadmiste või vilumuste süsteemilt teisele toimub raskustega.

Analoogilised nähtused on ilmnenud ka 3. ja 4. klassi õpilaste juures aritmeetika õppimisel.

Eespool vaadeldud mõtlemise paindlikkuse kriteeriumid jäävad kehtima ka keskkooli õpilaste suhtes, nende konkreetne sisu aga modifitseerub õppematerjali keerukamaks muutumise tõttu. 5. ja 6. klassis ilmneb õpilaste mõtlemise erinev paindlikkus eriti murdude käsitlemisel, sest siin kehtivad uued erinevad reeglid. Murdudega opereerimisel peavad nad samaaegselt juhinduma tervest reast reeglitest, minnes üle ühelt tehete süsteemilt teisele.

Vanemate klasside õpilaste vaimset tööd on uurinud J. Samarin. Ta näitas, et õpilaste õpinguid kiirendab see, kui nad oskavad pidurdada oma intellektuaalseid reaktsioone. See osutub tarvilikuks eriti juhul, kui omandatakse varasemaist erinevaid, uusi töömeetodeid või vanad teadmised, olgu need siis pärit õpingutest või igapäevase elu kogemustest, satuvad vastuollu uute teadmistega. See J. Samarini poolt esitatud fakt pole mingi uus omadus, vaid on üks mõtlemise paindlikkuse väljendusi.

J. Kabanova-Meller leidis, et üheks edukaid keskkooliõpilasi iseloomustavaks isearasuseks on see, et omandanud mingi seose ühes suunas, võivad nad seda iseseisvalt hakata kasutama ka vastassuunaliselt. Nõrgalt edasijõudvad õpilased ei suuda iseseisvalt üle minna vastassuunalistele seostele mõistete vahel. Näiteks, kui hästi edasijõudvad õpilased on omandanud ja sõnades formuleerinud, et «teatud geograafilise koha temperatuur sõltub laiuskraadist», siis võivad nad kaardilt selgitada selle koha laiuskraadi ja teha iseseisvalt järelduse viimase mõju üle vastava koha kliimale.

Lõpuks kerkib küsimus, millest on tingitud mõtlemise paindlikkus ja mis on selle aluseks.

Psühholoogid on arvamusel, et neil juhtudel, kus mõtlemise paindlikkus või inertsus avaldub suhteliselt püsivas vormis mitmesugustel tegevusaladel, on võimalik, et see on seotud vastavalt närvirotsesside liikuvuse või inertsusega. Teatud mõtlemise omadused, mille aluseks võivad olla närvisüsteemi ühed või teised tüpoloogilised omadused, on aga seotud ka inimese oskusega organiseerida oma mõttetgevust. Viimane võimaldab kompenseerida mõtlemise puudusi. Seda on tõestanud L. Landa jt. uurimused, mille alusel vähese mõttepaindlikkusega õpilased suutsid omandada ratsionaalsed arutlemise meetodid, olgugi et nad vajasid selleks rohkem aega ja harjutusi.

Aeglaselt teadmisi omandavate õpilaste juures võib tähele panna, et neil on raske üle minna konkreetsele abstraktsele ja vastupidi. Seejuures «klammerduvad» mõned konkreetse külge, teised aga opereerivad paljaste sõnadega, sidumata neid vajalikult kujutluste, tajude ja kujunditega. Mõnel juhul, olenevalt õppeainest, võib sama õpilase juures kohata nii üht kui ka teist.

Mõned uurijad on näinud siin lõhet 1. ja 2. signaalsüsteemi vahel. Viimasel ajal on tulnud arvamusele, et see seletus pole õige ei psühholoogiliselt ega füsioloogiliselt. Tegemist on kas meelelise või sõnalis-abstraktse tunnetustegevuse või koguni mõlema mitteküllaldase arenemisega.

Kokku võttes võime öelda, et õpilaste edukuse erinevuste sidumine peamiselt ja eelkõige andekuse erinevustega pole õigustatud. Erinev edukus on tingitud teiste objektiivsete ja subjektiivsete tegurite kõrval võimete erinevusest. Võimete tase on aga sõltuv eriti õpilase varasema arengu tingimustest.

Õpilaste erinevat omandamise kiirust ja taset tingib terve rida mitmesuguseid võimeid, mille antud momendi tase pole mingiks piiriks arengule. Õpetava eksperimendi abil on selgunud, et võimed on arendatavad. Seepärast ei või õpilaste võimete erinevus esile kutsuda pedagoogilist pessimismi, vaid peab õpetajaid ergutama vastavaid võimeid arendama ning õpilaste puudulikust edukusest jagu saama.

Inspektori töö probleeme

L. ANNUS,

Eesti NSV Haridusministeertumi koolide inspektor

Koolide inspektoritel on haridussüsteemi ümberkorraldamisel täita küllaltki olulised ülesanded. Koolide suhtes on inspektor ühelt poolt partei ja valitsuse otsuste täitmise kontrollija, teiselt poolt aga on tema ülesandeks juurutada koolide töösse kõike uut, mida toob kaasa meie kiirelt arenev tänapäev.

Inspektori peamiseks tegevusalaks on koolide inspekteerimine nii frontaalselt kui ka temaatiliselt. Teatavasti mõistame frontaalse inspekteerimise all kooli õppe- ja kasvatustöö kontrollimist tervikuna kõikides selle avaldumisvormides. Ülesanne on keeruline ja raske, sest koolielu kõikidesse nüanssidesse tungimine pole võimalik kooli mõnekordsel külastamisel. Et võimalikult rohkem haarata, on haridusosakonnad koole (eriti keskkooli) inspekteerinud ühiskondlikus korras moodustatud brigaadidena. See muidugi võimaldab kõiki koolielu lõike vaadelda erialade viisi, kuid suurte brigaadide viibimine koolis on pahasti korrapäratu ja pikaajaline. Vahel kestab see isegi kuu aega. Venimise põhjuseks on enamasti halb organiseerimine. Mõnikord minnakse kooli 10—12 inimesega üheks päevaks ja n.-õ. joostakse kool läbi.

Mis kasu on kooli «läbijooksmisest» või kuidas mõjub tööle nn. tilkumine koolis pika aja vältel, kui kokkuvõtte tegemisel selguvad vähe põhjendatud etteheited ja tõstetakse esile vaid üksikasju ilma üldistusteta. Enne brigaadi kooli suunamist on tarvis brigaadi töö hästi ette valmistada: inspekteerimise plaan hoolikalt läbi mõelda ja igale brigaadi liikmele anda vajalikud juhendid temale määratud tööajaga tutvumiseks. Enesestmõistetavalt olgu brigaadi

juhiks isik, kes pedagoogilist tööd põhjalikult tunneb. Brigaadi liikmetena tuleks kasutada ühiskondlikke inspektoreid, kuid nende valik ei tohi olla juhuslik. Siia on vaja inimesi, kellel on silma koolielu vaatlemiseks, oskust objektiivselt analüüsida ning järeldusi teha. Ühiskondlikuks inspektoriks ei sobi isik, kes kollegiaalsuse tõttu loobub kriitikast ja kiidab kõik vaid heaks. Haridusosakonna abilisteks on haridusnõukogu ja alaline hariduskomisjon. On loomulik, et just nende abiga organiseeritaks brigaade koolide inspekteerimiseks, kui see on vajalik.

Brigaadi koolis viibides tekib peagi vajadus teha brigaadi liikmetega esialgne kokkuvõte ja välja selgitada lõigud, mis kipuvad vahele jääma, või vajaduse korral juhtida üksikute brigaadi liikmete tähelepanu mõnedele ilmnenud asjaoludele. Õppe- ja kasvatustöö frontaalne inspekteerimine saab olla tõhus vaid siis, kui see toimub vajaliku süvenemisega ja kui õiglase analüüsiga lähenetakse nii üksikutele töötajatele kui ka kogu kollektiivile. Kogemused on näidanud, et õpetajal on kasu inspekteerimisest siis, kui tema tunde külastab eriala hästi tundev isik. Siit järeldus: püüame brigaadi koostada võimalikult mitmekesiste erialadega isikuist, kusjuures liikmete arvuga liialdamine ei tule tööle kasuks. Liiga suure brigaadi töö valgub enamasti laiali ja võib juhtuda, et nähakse n.-õ. üksikuid puid, aga mitte metsa. Ajaliselt peaks piisama ühest-kahest nädalast.

Tegelikult pole alati võimalik ega vajalikki kooli frontaalselt inspekteerida. Kooli peamine külastaja ja kontrollija on ikkagi haridusosakonna inspektor, kes enamasti

viibib koolis üksinda. Viimasel ajal on üha rohkem tehtud etteheiteid inspektoritele, et nad täidavad vaid koolidirektorite ja õppealajuhatajate ülesandeid ega näe puudusi koolitöö juhtimises. Seoses sellega on rõhutatud ikka enam vajadust inspekteerida teatavat koolielu lõiku eraldi, temaatiliselt, kuna see võimaldab inspektoril rohkem asjasse süveneda. Samade tööloikude kontrollimine rajooni 3—4 koolis annab materjali üldistuste tegemiseks kas haridusnõukogus või direktorite nõupidamisel. Lähtuda tuleb siin loomulikult oma rajooni kõige valusamatest probleemidest.

Seni on silma paistnud, et koolide inspekteerimise üheks peamiseks puuduseks on vähene nõudlikkus kooli juhtkonna suhtes. Meil on kahjuks veel koole, kus mitmesugused häired õppe- ja kasvatustöös on tingitud ühte õpetajate kollektiivi puudumisest. Juhtub sedagi, et õpetajad intrigeerivad omavahel. Mõnikord soodustavad seda ka direktorid oma taktitu ning eba-pedagoogilise käitumisega, teinekord on nad aga lihtsalt nõutud kollektiivi kasvatamise ja käitumise küsimustes. Koolide inspektorid aga nokitsevad enamasti kooli juhtimise üksikasjade juures (nagu tööplaan ja selle vorm, materiaalne baas, üksikud distsipliinirikumised jm.).

Paremini nähakse üksikute õpetajate töö puudusi. Tõsi, puudused ühe õpetaja töös avaldavad harilikult mõju ka teiste õpetajate ja kogu kooli tööle, sest ühe õpetaja töösüsteem on ju osa kooli üldisest õpetaja kasvatustöö süsteemist. Direktori ülesanne ongi koordineerida ja ühtlustada üksikute lülide tegevust ning anda neile kindel suund. Kui inspekteerimise eesmärgiks on kontrollida kooli juhtimist, siis tulekski lähtuda pedagoogilise kollektiivi ühtsuse küsimusest. Teeme kindlaks, millist autoriteeti omab kooli juhtkond. Kooli õpetajakollektiivis on mitmesuguseid töötajaid, nii tugevaid kui ka nõrgemaid, suure staažiga ja algajaid. Koolijuhtimine on tihedalt seotud pedagoogilise kaadri kasvatamisega. Seeda ongi koolide inspektoril tarvis jälgida. Teatud kooli pedagoogide kollektiivi kasv ei ilmne alati ühe aasta jooksul, vahel kulub selleks mitu aastat. Direktorilt tuleb nõuda kaadri kasvatamist ja vajaduse kor-

ral ka selle valimist. Inspektor jõudku selgusele, kas kooli juhtimine on kindlakäeline, kuidas suhtutakse üksikutesse töötajatesse ja õpilastesse, kuidas antakse tööülesandeid nii töötajatele kui ka õpilastele, kas õpetajatele antavad mitmesugused klassi- ja koolivälise töö ülesanded sobivad nende loomupäraste eeldustega (sellest oleneb suurel määral klassi- ja koolivälise ürituste kasvatuslik mõju).

Kollektiiv kasvab ja areneb konkreetsete ülesannete täitmise kaudu, seepärast ongi tarvis pedagoogide kollektiivi konkreetsete ülesannetega kaasa tömmata koolielu juhtimisele. Direktor on koolis küll isiklikult vastutav, kuid see ei tähenda, et ta peaks ignoreerima pedagooge ja olema üksnes administraator. Kollektiivsus on koolide juhtimisel vajalik ja sellele teele peab ka inspektor kooli juhtkonna suunama. Selle kõrval tuleb alati silmas pidada, missugune osa on partei- ja õpetajate komsomolialgorganisatsioonil ning ametiühingukomiteel kooli juhtimises. On tarvis selgusele jõuda, kui range ja nõudlik on juhtkond enda suhtes ning millist eeskuju ta annab õpetajatele ja kasvandikele.

Kõik eespool loetletu selgub koolitöö vaatlemisel ja vestlustes. Kooli juhtimise stiili ja sisu kajastavad ka mitmed dokumendid, nagu külastatud tundide retsensioonid ja protokollid (õppenõukogu, lastevanemate koosolekud jm.), kuid tuleb silmas pidada, et paber ei ole veel tegelik töö. Õppenõukogu koosolekust tuleks haridusosakonna inspektoril aeg-ajalt isiklikult osa võtta, kui ta tahab täielikule selgusele jõuda kooli juhtimisest.

Kokkuvõtteks võib öelda, et kooli juhtimist inspekteerides peame välja selgitama: juhtkonna isiklikud võimed, kollektiivsuse juhtimises, kaadri kasvatamise ja mõjutamise ning kasvatusprobleemidesse süvenemise ulatuse, kõrgemate organite korralduste ja juhtnõuete täitmise täpsuse, suhtumise kriitikasse ja enesekriitika võime, uute algatuste rakendamise oskuse.

Temaatilise inspekteerimise eesmärgiks peaks olema ka mõne õppeaine madala edukuse põhjuste väljaselgitamine. Sellise inspekteerimise lähtekohaks on aineõpetaja töö (tund, klassi- ja koolivälise tege-

vus, metoodiline töö). Kuid ainult temaatiline inspekteerimine ei suuda küllaldaselt suunata koolielu. Toome näite ühest Haridusministeeriumi brigaadi temaatilisest inspekteerimisest, kus vaadeldi kommunistlikku kasvatust õppeainete kaudu. Vastava piirkonna koolide inspekteerimine andis täiesti positiivse pildi õppeainete osas, kuid jäi mulje, et ühes koolis pole kooli juhtimisega kõik korras. Brigaadi ülesandeks ei olnud kooli juhtimist vaadelda, direktori töö aineõpetajana oli aga hea. Ka teiste õppeainete kontrollimisel ei selgunud ühtki konkreetset fakti kooli juhtimise puuduste kohta. Mõni kuu hiljem aga saabus antud kooli kohta signaale juhtimise pealiskaudsusest ja üksikute pedagoogide eelistatud olukorrast koolis, mistõttu viimased tegutsesid kasvatusküsimustes ilma igauguse kontrollita ja vastutustundetult.

Kui inspektor on töötanud juba aastaid ja tunneb koole põhjalikult, siis on tal enamasti alati tulusam uurida kommunistliku kasvatus üsikut löike ja teha nende alusel üldistusi, sest kajastab ju iga pisiasi koolis õpilaste kasvatamist. Algaja inspektor aga, kes koole veel ei tunne, tutvugu võimalikult igakülgsest kooliga. Kui algaja inspektor on nõutava pedagoogilise staaziga ja tunneb koolielu, on tal esimest korda kooli minnes tähtis kogu töö vaatlamine. Selle najal jõuab ta selgusele, kas koolis kulgeb kõik korrapäraselt või esineb rabelemist ja häireid. Vaatluse kestel tutvutakse üksikute õpetajatega, kontrollitakse tundides õpilaste teadmisi, jälgitakse puhtust ja distsipliini ning tutvutakse õpilaste maailmavaatelite arusaamade ja arengutasemega. Tutvutakse ka direktori ja õppealajuhataja tööga, mida alguses on lihtsam teha mitmesuguste dokumentide kaudu (tööplaanid, tundide retsensioonid, protokollid jm.), kuid ainult nendega ei saa piirduda. Dokumentidelt tuleb siirduda tegeliku töö juurde ja leida vastus küsimusele, mis on tehtud ning missuguste tulemustega.

Inspektori töö koolidega peab olema pidev. Tuleb vältida pedagoogiliste algatõdede kordamist õpetajatele. Nende rakedamise eest vastutab kooli juhtkond. Kui selles suhtes esineb puudusi, on tarvis

nõuda nende likvideerimist direktorilt ja õppealajuhatajalt, mitte aga korrata neid õpetajatele pikkade ettepanekutena aktides. Neid kriitiliselt vaadeldes kerkib küsimus, mida annavad sellised ettepanekud, nagu: valmistada ette noori kommunistlike noorte ridadesse astumiseks; kogu kooli pedagoogilisel kollektiivil rohkem tähelepanu pöörata komsomoligruppide tööle, iga üksiku kommunistliku noore tööle; saavutada, et klassi komsomoligrupp oleks klassi aktiiviks jms. Taolisi näiteid leidub iga rajooni haridusosakonna aktides. Hoopis teistsuguse mulje jätab aga ettepanek: pioneeri- ja komsomolitöö parandamiseks rakendada 10. klassi kommunistlike noori pioneerrühmade juhtidena; 9. klassi kommunistlike noori suunata tööle oktoobrilastega. Konkreetsest kõneleb ka selline ettepanek: kooli direktoril võtta erilise kontrolli alla 3. ja 4. klass, kus on kõige enam puudulikke hindet; pidevalt juhendada õpetaja R-i matemaatika tundide kvaliteedi parandamiseks.

Inspektori ettepanekud peavad olema kaalutud, reaalsed ja konkreetsed, vajaduse korral tähtajalised ning arvestama kaugemat eesmärki. Neis peab olema näidatud suund kooli edasiliikumiseks. Pahatihti näevad nii inspektorid kui ka metoodikud oma ülesannet õpetaja vigade parandamises talle valmis retseptide kätteandmise teel. Kuid sellega suunavad nad õpetajaid tرافrettide juurde ja surmavad loovat vaimu. Aktides tehtud ettepanekute täitmine on kohustuslik. Seda tuleb ettepanekute tegijail alati meeles pidada. Ei tohi teha ettepanekuid, mida pole võimalik täita. Pole õige ka see, kui samad ettepanekud korduvad aastast aastas, mis näitab ükskõikset suhtumist nende täitmisesse. Igal järgneval inspekteerimisel peab nõudma, et eelmised ettepanekud oleksid täidetud.

Mida teha juhul, kui ettepanekuid ei täideta? Enamasti on selle põhjuseks lohakus või küündimatus oma elukutses. Esimese puhul tuleb loomulikult olla range. Teisel juhul on aga asi halvem. Siin oleks aeg hakata mõtlema, kes üldse sobib koolitööks ja kes mitte. Nõutavast haridusest pedagoogile veel üksi ei piisa, peale selle vajab ta teatavaid iseloomuomadusi. Kui

õpetaja oma vaimsete võimete ja iseloomuomaduste poolest ei sobi pedagoogilisele tööle, tuleks teda mujale suunata. Siia kategooriasse kuuluvad ka õpetajad, kes ei suuda saavutada autoriteeti õpilaste hulgas.

Praegu, koolireformi ellurakendamisel, on eelkõige tarvis tõsta õpetaja pedagoogilise töö kultuuri, suunata teda iseseisvalt uurima kirjandust ja kriitiliselt omandama teiste paremaid kogemusi. Tundide kvaliteedi põhjal tuleks teha järeldusi koolide metoodilise töö tulemustest ja kogu kooli metoodilise töö suunamisest ning organiseerimisest. Tundide külastamise kaudu selgitatagu, kas õpetajale on selged eesmärgid, mida ta uutes tingimustes oma aine õpetamisega taotleb. Kas näiteks ajaloo õpetaja on asunud otsima teid, kuidas väheste, kuid oluliste faktide najal loodud üldistustega kasvatada õpilastes marksistlikku arusaamist minevikust ja veenda neid kommunismi paratamatus võidus, või püsib ta endiselt seisukohal, et õpilastele on tarvis müllu suruda võimalikult palju ajaloolisi fakte? Kas keelte õpetajad leiavad teid oma töö tõhustamiseks, et saavutada keeleoskust kõnes ja kirjas väiksema nädalatuundide arvuga, kui see oli varem? Kas tootmisõpetuses on õigesti seostatud teooria ja praktika?

Jälgides õppetunde peab inspektor selgusele jõudma, mida õpilased on tundides omandanud. Õpetajat on tarvis ergutada õppemeetodite mitmekesistamisele, mitte aga suruda teda šabloonile. On aeg revideerida senist inspekteerimistel levinud tava lähtuda sellest, kuidas õpetaja tunni andis, ja esiplaanile tõsta see, mida õpilased tunnis omandasid.

Tõsiselt on tarvis jälgida, kuidas veedavad õpilased oma vaba aega. Puhkeaja õigest korraldamisest olenevad kasvatusetulemused pikapäevakoolides, samuti ka -rühmades.

Tähtis koht kooli õppe- ja kasvatustöös on kokkuvõtete tegemisel ja töötulemuste analüüsimisel. Sirvides koolide õppenõukogude koosolekute protokolle, paistab, et enamik kooli teeb veerand- ja poolaastate kokkuvõtted statistiliste andmete loetlemisena. Siit omakorda järeldub, et kohalikud inspektorid ei nõua sisulist analüüsi töö

tulemuste kohta, vaid lepivad formaalsusega. Õppenõukogus kokkuvõtete tegemisel on tarvis arutada näiteks: miks 9-b klassis õppeedukus on madal; miks $\frac{1}{4}$ õpilastest ei jõua matemaatikas edasi; miks on 8-a klassi 30-st õpilasest 5-1 puudulikud hinded eesti keeles, 4-1 keemias, 3-1 inglise keeles, 4-1 füüsikas, vene keeles aga jõuavad edasi kõik. Tarvis on analüüsida, kuidas töötatakse vastava aine tunnis. Vastused peaksid kajastuma õppenõukogu koosoleku otsustes ja näitama, mida teha olukorra parandamiseks.

Tavaliselt korraldatakse õpitud materjali IV õppeveerandil. Inspektori ülesanne sel veerandil on abistada kooli kokkuvõtete tegemisel. Sel perioodil on tähtis selgusele jõuda, kuidas organiseeritakse kordamist, kuid samuti on vaja näha, kas seda on tehtud jooksvalt ka II ja III veerandil. Unustusse ei tohi jääda ka õpilaste teadmiste kontrollimine. Põhiliseks töötulemuste näitajaks ongi õpilaste teadmiste tase ning nende käitumine. Inspektor kontrollib õpilaste teadmisi kas ise neid küsitledes või lastes õpetajal esitada tema poolt soovitatud küsimusi, vahel ka lihtsalt kuulates pealt õpetaja küsitlust ja jälgides õpilaste vastuseid.

Koolis viibides tuleb inspektoril kogu aeg jälgida õpilaste käitumiskultuuri, nende distsipliini. Nii üht kui teist tuleb käsitada kasvatustöö tulemusena, mitte aga kasvatustöö vahendina, nagu seda vahel kaldutakse tegema. Kommunistliku kasvatusetulemused ei tohi ühelgi juhul jääda tähelepanemata. Pole üleaarne jälgida ka seda, kuidas suhtuvad õpilased oma koolisse pärast selle lõpetamist: kas nad pööravad koolile täielikult selja või tulevad sinna meelsasti tagasi. Seegi räägib kasvatustöö tulemustest. Mõnikord paistab, et koolis on distsipliin hea, õpilaste käitumine korralik, komsomoliread kasvavad. Kui aga õpilased on koolist lahkunud, muutub nende käitumine. Nad ei huvitu enam oma koolist.

Eespool on avaldatud mõningaid mõtteid ja muljeid, mis on tekkinud koolide inspekteerimisel. Oleks hea, kui koolide inspektorid avaldaksid oma arvamusi, kuidas kaasa aidata koolide õppe- ja kasvatustöö parandamisele uues, reformeeritavas koolis.

Kasvatustöö planeerimisest koolis

U. ERDMANN,

Puurmani keskkooli direktor

Hästi läbimõeldud õppe- ja kasvatustöö plaan on eelduseks, et töö koolis toimuks organiseeritult. Seda on arvestanud ka Puurmani keskkooli pedagoogiline kollektiiv. Ettevalmistus kooli õppe- ja kasvatustöö plaani koostamiseks algas juba möödunud kevadel. Vastavalt kooli juhtkonna poolt väljatöötatud põhiküsimustele analüüsisid aineõpetajad, klassijuhatajad, ringide hooldusõpetajad, ainekomisjonide esimehed ja vanempioneerijuht oma tööd ja tegid konkreetseid ettepanekuid kooli üldtööplaani võetava kohta. Nende alusel koostas kooli juhtkond 1960/61. õppeaasta õppe- ja kasvatustöö plaani.

Seoses sellega, et kool valmistab ette inimesi, kes hakkavad elama ja töötama kommunistlikus ühiskonnas, on kasvatusküsimused omandanud eriti suure tähtsuse. Kasvatustöö plaanis on meie koolis püstitatud nõue, et õpetajad kasutaksid õppetunni materjale Kommunistliku Partei ja Nõukogude valitsuse poliitika selgitamiseks, dialektilise ja ajaloolise materialismi põhimõtete ja seaduspärasuste tundmaõppimiseks, proletaarse internatsionalismi ja ateismi kasvatamiseks, õppematerjali sidumiseks kaasaja eluga. Õpetajad peavad ka oma tunnitööplaanides näitama, kuidas nad kavatsevad tunnis kasutada õppematerjali õpilaste kommunistlikuks kasvatamiseks.

Võitlust kasvatustöö parandamiseks õppetunnis tugevdas kooli pedagoogiline kollektiiv juba 1959/60. õppeaastal. Õpetajate teoreetilises seminaris töötati läbi teemad kommunistliku maailmavaate ja ateismi kasvatamiseks. Õpetajad K. Luts, L. Roots, E. Dor-Béck, V. Kook ja A. Freiberg esinesid referaatidega kommunistliku maailmavaate kasvatamisest füüsika, kirjanduse, bioloogia, geograafia ja ajaloo tundides. Õpetaja O. Mangelsoo tegi referaadi ateistlikust kasvatuses ajaloo ja kirjanduse tundides.

Möödunud õppeaastast võib tuua palju näiteid selle kohta, kuidas õppetundides oskustlikult kasutati õppematerjali õpilaste kommunistlikuks kasvatamiseks. Näiteks lahendas matemaatika õpetaja O. Roots ülesandeid kohalike kolhooside ja seitseaastaku andmete põhjal ning saadud tulemuste üldistamise teel näitas tööstusliku ja põllumajandusliku tootmise kasvu, kolhoosikorra tugevnemist ja kolhoosnikute ainelise heaolu tõusu. Füüsika õpetaja K. Luts kasutas õppematerjali marksistliku filosoofia põhimõtete selgitamiseks ja usu ebateaduslike seisukohtade paljastamiseks. Näiteid võib tuua teistegi õpetajate tundidest. Üldiselt oli aga selles töös möödunud õppeaastal veel palju lünki, juhuslikkust ja oskamatusi.

Käesoleval õppeaastal jätkub õpetajate teoreetilises seminaris kommunistliku kasvatuses marksistlik-leninliku teooria põhialuste õppimine. Ainekomisjonide üheks ülesandeks on kogu õppeaasta jooksul kommunistliku kasvatuses sisu, vormide ja meetodite tundmaõppimine ja rakendamine õppetöös.

Siinjuures peab märkima, et kommunistliku kasvatuses taseme tõstmiseks õppetundides ootavad õpetajad abi Pedagoogika Teadusliku Uurimise Instituudilt, Vabariiklikult Õpe-

tajate Täiendusinstituudilt ja Haridusministeeriumilt. On vaja, et need asutused annaksid välja meetodilisi juhendeid, kuidas ühe või teise aine õpetamisel õpilasi kommunistlikult kasvatada. See ühtlustaks kommunistlikku kasvatust vabariigi koolides, kergendaks ja aitaks parandada õpetajate tööd.

Kasvatustöö plaanis on meie koolis keskel kohal klassijuhatajate töö. Möödunud õppeaastal saavutasid klassijuhatajad märkimisväärseid tulemusi klassikollektiivide kasvatamisel, aktiivi tööerakendamisel ja õpilaste vastutustunde suurendamisel. Nimetaksin siin 6. klassi juhataja L. Rootsi tööd. I õppeveerandi lõpul oli see klass üks halvemaid õppeedukuse ja käitumise poolest. Õppeaasta jooksul suutis aga klassijuhataja luua ühtse kollektiivi ja õige ühiskondliku arvamuse. Kui õppeaasta algul koosnes aktiiv üksikute õpilastest, siis kevadel oli ainult mõni, kes sinna ei kuulunud. Selle tulemusena suutis klassikursuse lõpetada 28-st õpilasest 26. Õige ühiskondlik arvamus kujunes ka 3., 4., 5., 9. ja 10. klassis. Täieliku õppeedukuse saavutasid õppeaasta lõpuks 1., 2., 3., 9., 10. ja 11. klass.

Käesoleva õppeaasta kasvatustöö plaanis on ette nähtud abinõud klassijuhatajate töö edasiseks parandamiseks. Esikohal on klassijuhatajatunni kasvatusliku taseme tõstmine. Juba möödunud õppeaasta algul töötasime välja eetiliste vestluse temaatika klassijuhatajatundideks A. Elango raamatu «Klassijuhataja töö koolis» põhjal. Tegelik töö aga näitas, et mõned teemad olid liiga abstraktsed ja laiahaardelised. Käesoleva õppeaasta alguses vaatasime temaatika uuesti läbi ja täiendasime «Nõukogude Õpetajas» avaldatud temaatika põhjal. Arvestades eeskujul kasvatamise suurt tähtsust, on meie koolis olulisel kohal ka suurmeeste elu ja tegevuse tundmaõppimine.

Iga kuu algul korraldavad klassijuhatajad vestluse rajooni ja kohalike kolhooside eelmise kuu töötulemuste ja eelseisvate ülesannete kohta. Peale vestluse, kus kasutatakse tegeliku elu ja ilukirjanduse näiteid, organiseerivad klassijuhatajad ekskursioone, kohtumisi väljapaistvate inimestega jne.

Erinevalt eelmistest aastatest nõuame nüüd klassijuhatajatundide sissekandmist klassipäevikusse, kuhu märgitagu tunni vorm ja arutletud probleemid.

NLKP Keskkomitee otsuses «Parteipropaganda ülesandest tänapäeva tingimustes» on öeldud, et noorsoo hulgas tehtav ideeline kasvatustöö peab aitama noortel mõista ühiskondlikke nähtusi ja muuta kommunistliku moraali põhimõtted sügavaks isiklikeks veendumusteks. See kehtib ka õppiva noorsoo ideelise kasvatuse kohta. Lähtudes sellest pidas meie kooli parteikandidaatide grupi lahtine koosolek vajalikuks hakata 1960/61. õ.a. 7. ja 8. klassi klassijuhatajatundides õpetama kommunistliku moraali põhiprintsiipide ja normide süstemaatilist kursust. Selleks töötasime välja, aluseks võttes poliitiliste teadmiste aluste kursuse programmi projekti, NLKP XXI kongressi, NLKP põhikirja ja NSV Liidu Konstitutsiooni materjale, meile sobiva temaatika.

Partei ja valitsuse tähtsamate otsuste, sise- ja välispoliitiliste sündmuste kohta korraldatakse klassijuhatajatundides poliitinformatsioone. 5.—7. klassides valmistab need põhiliselt ette ja viib läbi klassijuhataja. Õpilastele antakse konkreetsed ülesanded, näit. koguda andmeid ühe või teise küsimuse kohta ja jutustada sellest küsimusest klassijuhatajatunnis. 8.—11. klassini valmistuvad kõik õpilased poliitinformatsiooniks, mis toimub seltsimeheliku vestlusena.

Klassijuhatajad organiseerivad ka õppeedukuse, käitumise, iseteenindamise ning ühiskondlikult kasulikust ja klassivälisest ringide tööst osavõtu küsimuste arutamist klassijuhatajatundides, klassikoosolekutel, komsomoli- või pioneerikoondustel.

Eelmisel aastal korraldasime kord õppeveerandis direktoritunde. Nendes tundides vestles direktor antud klassi õpilastega õppe- ja kasvatustöö olukorrast, eelseisvatest ülesannetest ja muudest aktuaalsetest küsimustest. Tunnid õigustasid end.

Käesoleval õppeaastal arendame seda vormi edasi. Nimelt hakkame korraldama kord õppeveerandis klassikoosolekuid või klassijuhatajatunde, kus direktor või õppealajuhataja analüüsib antud klassi õppe- ja kasvatustöö olukorda ning püstitab ülesandeid

klassikollektiivile. Nii tõstame õpilaste osatähtsust õppe- ja kasvatusküsimuste lahendamisel.

Eesrindlike töökogemuste tundmaõppimiseks ja nende rakendamiseks töötab meil klassijuhatajate koondis, kelle töökoosolekud toimuvad kord õppeveerandis. Käesoleval õppeaastal on ette nähtud teemad, nagu: õpilaste individuaalsest tundmaõppimisest, klassijuhataja koostööst õpetajatega, klassijuhataja klassivälise töö organiseerija ja juhtija, klassijuhatajate aruanded klassikollektiivi kasvatamisest, tööst pioneeridega ja kommunistlike noortega, tööst lastevanematega, proletaarse internatsionalismi ja ateismi kasvatamisest. Igas õppeveerandis organiseerime 2 lahtist klassijuhatajatundi, mida põhjalikult analüüsime, et tõsta klassijuhatajatundide taset.

Rääkides klassijuhataja osast kasvatustöös, ei saa mööda minna tööst pioneeride, kommunistlike noorte ja oktoobrilastega. Klassijuhatajad peavad nii isiklikult kui ka pioneeride ning kommunistlike noorte kaudu pioneeeri- ja komsomoliealisi õpilasi ette valmistama organisatsiooni astumiseks. Möödunud õppeaastal seadsime ülesandeks senisest hoopis suuremat tähelepanu osutada oktoobrilaste, pioneeride ja kommunistlike noorte tööle koolis. Ühelt poolt õpilaste süstemaatilise kasvatustööga, teiselt poolt aga mitmekesise tegevuse kaudu peame jõudma selleni, et võimalikult kõik vastavaelised õpilased astuksid nende organisatsioonide ridadesse. Õppeaasta lõpuks kuulus meie koolis ligi 80% õpilastest pioneeeri- ja komsomoliorganisatsiooni. 11. klassi õpilased olid kõik ULKNU liikmed. Klassijuhatajate tööplaanides on märgitud, keda õpilastest valmistakse ette pioneeriks või ULKNU liikmeks astuma ja kuidas seda tehakse. Vajaduse korral külastatakse ka kodusid ja vesteldakse vanematega.

Klassijuhataja tööplaan kajastab ka neid ülesandeid, mida ta annab pioneerirühmale või komsomoligrupile, milliste pioneeriaastme nõuete ja instruktori erialade ettevalmistamist ta abistab jms.

Aineõpetajate, klassijuhatajate, pioneeride ja kommunistlike noorte töös on tähtsal kohal ateismi, nõukogude patriotismi ja proletaarse internatsionalismi kasvatamine. Selleks on antud igale klassile, pioneeeri- ja komsomoliorganisatsioonile konkreetsed ülesanded. Näiteks 6. klassis töötatakse läbi teema «Luteri usu kiriklikest kombetalitustest, leerist, laulutusest ja matustest». Seda teemat ei valitud 6. klassile juhuslikult, vaid paari õpilase tõttu, kes ei astu pioneeriorganisatsiooni sellepärast, et tahavad leeri minna. Siin käsitletakse ka teost «Ümera jõel» usuvastase võitluse seisukohalt. Vanema astme kirjandusring korraldab kirjandusõhtu teemal «Eesti kirjanikud usust», tehnika-ring organiseerib vestluse «Kas imed on võimalikud?», huvitavate katsete õhtu jne.

Proletaarse internatsionalismi ja nõukogude patriotismi kasvatamise ürituste planeerimisel võtsime arvesse Tartu 3. keskkooli kogemusi, pioneeriaastmete nõudeid ja eakohasuse printsiipi.

Nii hakkab 4. klass tundma õppima NSV Liidu kangelasi ja oma kodurajooni, 5. klass üht vabariigi rajooni, 6. ja 7. klass kumbki üht liiduvabariiki, 8.—11. klass välisriike, eeskätt rahvademokraatiamaid. Töö sisu seisneb kirjavahetuse organiseerimises, albumite koostamises, kunstilise isetegevuse ettekannete õppimises, viktorinide ja näituste korraldamises jms. Järgmisel õppeaastal võetakse uued rajoonid, liiduvabariigid ja välisriigid. Materjalid säilitatakse rahvaste sõpruse nurgas. See töö lõpeb kevadel rahvaste sõpruse õhtu korraldamisega.

Klassijuhatajatundides ja kultuurihommikutel toimuvad vestlused nõukogude patriotismi ja proletaarse internatsionalismi teemadel. Näiteks korraldatakse 5. klassis vestlust teemal «Eesti ja vene rahva ajalooline sõprus», 1. oktoobril toimub Hiina RV aasta-päevale pühendatud kultuurihommik, 8. oktoobril Saksa DV aastapäeva tähistamine, 15. aprillil Aafrika vabaduse päevale pühendatud kultuurihommik jne.

Et tõsta pioneeeri- ja komsomoliorganisatsiooni osatähtsust koolis, kehtestasime möödunud õppeaastal korra, mille kohaselt ühtki õpilast ei karistatud pedagoogilise nõukogu ja kooli juhtkonna poolt enne, kui küsimust ei olnud arutatud pioneeeri- või kom-

somolikosolekul. Peab ütlema, et see andis häid tulemusi, eriti aktiivselt kasutasid seda õigust pioneerid. Käesoleval õppeaastal jätkame selle töövormi rakendamist.

Pioneerl- ja komsomoliorganisatsiooni osatähtsuse suurendamiseks klassivälise töö juhtimisel asusime 5.—8. klassis pioneerl- ja klassivälise ringide töö ühendamisele. Nimelt kinnitasime klassivälised ringid pioneerirühmade juurde. Ringide tööplaanidesse on võetud pioneeride ettevalmistamine astmenõuete täitmiseks ja pioneerinstruktori erialade õppimiseks. Nii on noorte naturalistide ringi tööplaani võetud teise astme nõuded: küülikute kasvatamine ja hooldamine; puude, marjade, seente, ravimtaimede ja põllulilled liikide määramine jne. Pioneerinstruktori erialadest valmistab ring ette aednikke, botaanikuid, zoolooge, loomakasvatajaid ja ilmatarku. Astmenõuete õppimine ja nende täitmine on kõigile pioneeridele kohustuslik. Instruktorite ettevalmistamine toimub ringi sektsioonides. Meie arvates likvideerib selline süsteem dubleerimise klassivälises ja pioneeritöös, vähendab õpilaste koormust ning muudab ringid elujulisemaks. Muidugi on võetud peale nende küsimuste ringide tööplaanidesse ka teisi õpilasi huvitavaid küsimusi ja üritusi.

Keskkooli vanema astme ringid kinnitasime komsomoligruppide juurde: rahvatantsu ja tehnikaring 11. klassi, kirjandus- ja näitering 10. klassi, foto- ja käsitööring 9. klassi ja orkester 8. klassi komsomoligrupi juurde. Ringide töö programmi koostavad hooldus-õpetajad koos õpilastega kogu õppeaastaks.

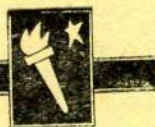
Möödunud õppeaastal polnud komsomoligruppidel kindlaid ülesandeid. Selle lünga likvideerimiseks on nüüd igale komsomoligrupile antud kindel tööloik, millega ta peab tegelema. Nii on 8. klassi komsomoligrupi ülesandeks komsomoliorganisatsiooni ülesannete ja ajaloo tundmaõppimine; tutvumine vabariigi, rajooni ja kolhoosi kommunistlike noorte tööga. Peamine eesmärk seisneb noorte ettevalmistamises ÜLKNÜ ridadesse astumiseks. 8. klassi komsomoligrupi ja pioneerirühma ülesandeks on veel kehakultuurialase näitliku agitatsiooni korraldamine. 9. klassi komsomoligrupi põhiülesandeks on mitmesuguste ürituste korraldamine, mis aitavad kaasa õpilaste silmaringi laiendamisele ja huvide väljakujundamisele. 9. klassi komsomoligrupp uuendab ja hoiab korras ka autahvi. 10. klassi komsomoligrupi põhiülesandeks on õpilaste tutvustamine mitmesuguste tootmiskollektiividega, nendega sideme loomine ja koolis põllumajandusliku stendi uuendamine ning selle korrashoidmine. 11. klassi komsomoligrupp peab suunama oma jõupingutused küsimuse lahendamisele, mida hakata tegema elus. Ta vastutab ka satiirilehe väljaandmise eest.

Kooli komsomolikomiteele oli 1959/60. õ.-a. antud konkreetsed tööloigud. Nii on see ka käesoleval õppeaastal. Ta tegeleb klassivälise ringide töö organiseerimise ja juhtimisega, sotsialistlikust võistlusest kokkuvõtete tegemisega, sein- ja satiirilehe toimetuse töö üldjuhtimisega, ajakirjanduse tellimise ja lugemise organiseerimisega, 9.—11. klassi õpilaste poliitringi töö organiseerimisega ja kommunistlike noorte poliitilise enesetäiendamise kontrollimisega, õpilaste kultuurilise meelelahutuse korraldamisega, iseteenindamise, korrapidamise ja ühiskondlikult kasuliku töö kontrollimisega, pioneerimaleva töö abistamisega, agitbrigaadi organiseerimisega ja töölerakendamisega.

Kasvatustöö osas ettenähtud ülesannete täitmiseks on vaja tõsta pedagoogilise nõukogu, õpetajate partei- ja komsomoliorganisatsiooni ning ametiühingu tähtsust kasvatusküsimuste lahendamisel.

Nii arutatakse pedagoogilises nõukogus selliseid kasvatusküsimusi, nagu Eesti NSV haridusministri käskkirja nr. 10 30. jaanuarist 1960. a. «Abinõudest distsipliini tugevdamiseks koolis» täitmisest, internaadi ja pikapäevarühma tööst, tootmisõpetusest 9. klassis, abinõudest õpilaste töökasvatuse parandamiseks jne.

Uute õppeprogrammide rakendamise, vene keele õpetamise ümberkorraldamise ja kasvatustöö paranemise tulemusena tõusis möödunud õppeaastal meie koolis õppeedukus tunduvalt ja paranes käitumine.

Valgevene hariduselu sammub ülesmäge

«Nõukogude Koolile» kirjutanud

I. JESMAN,

Valgevene NSV «Õpetajate Lehe» vastutav toimetaja

Iga nõukogude inimene teab, et praegune eesrindlik Valgevene NSV oli kuni Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsioonini nii majanduslikult kui ka kultuuriliselt üks tsaari-Venemaa kõige mahajäänumaid alasid. Valgevenelaste elu oli, nagu miljonitel teistelgi tsaari-Venemaa rahvastel, talumatult raske. Maal valitsesid puudus, vaimne pimedus ja ebaõiglus.

Toogem näiteks vaid mõned arvud. Tuhande inimese kohta oli Valgevenes siis ainult 50 õpilast. Üle 80 protsendi elanikkonnast oli kirjaoskamatu. Valgevene territooriumil polnud tollal ühtki kõrgemat õppeasutust.

See süinge pilt Valgevenemaast on ammu ajalukku taandunud. Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni tulemusena astus Valgevene NSV haridus- ja kultuurielu ennenähtamatu õitsengu teele. Loodi tihe koolivõrk ning kehtestati emakeelne õpetamine koolides. Avati rohkesti kultuurhariduslikke ning teadusliku uurimise asutusi. Nõukogude võimu aastail on vabariik tundmatuse ni muutuunud. Valgevene NSV sammub tänapäeval eesrindlikemate liiduvabariikide hulgas. Hariduselu areneb tormiliselt edasi.

Käesoleval ajal töötab Valgevenes 12 771 üldhariduslikku kooli, kus omandab haridust 1 308 000 õpilast. Sellest, et kirjaoskamatus on vabariigis täielikult likvideeritud ja et kõik lapsed saavad seitsmeklassilise hariduse, ei tarvitsekski vist rääkida, sest see on endastmõistetav.

Et teha haridus sirguvale põlvkonnale veelgi kergemini kättesaadavaks, on vabariigis avatud palju uut tüüpi õppeasutusi, internaatkooole. Käesoleval õppeaastal on neid üle 80, kuid 1965. aastaks kasvab internaatkoolide arv tunduvalt ja hõlmab juba ligi 112 000 õpilast.

Väga laialdased on Valgevene NSV-s kesk-, kutse-, tehnilise ja kõrgema hariduse omandamise võimalused. Käesoleval ajal töötab vabariigi rahvamajanduse ja kultuuri aladel 250 000 kõrgema ja kesk-eriharidusega spetsialisti, nende hulgas 86 000 õpetajat.

Praegu, kus kogu Nõukogudemaal võideldakse kooli elule lähendamise ning haridussüsteemi edasiarendamise eest, teevad ka Valgevene partei- ja nõukogude organid, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonid ning haridusala töötajad pingutusi selleks, et võimalikult kiiresti ja edukalt täita NLKP XXI kongressi otsused, luua üha paremaid tingimusi koolide ja lasteasutuste tööks ning tõsta võrsuva põlvkonna kommunistliku kasvatamise taset.

Vabariigi koolid ja õpetajad pühendavad kogu oma jõu ning energia selleks, et arendada õpilastes kõrgeid moraalseid omadusi, anda neile sügavaid teadmisi teaduste alustest, kasvatada noortes teaduslik-materialistlikku maailmavaadet ja valmistada neid hästi ette tööks eluks nõukogude ühiskonnas.

Kooliseaduse kohaselt töötasid Valgevene koolide kõik 1.—5. klassid juba mõõdanud õppeaastal uute õppeplaanide ja -programmide alusel; 133 seitsmeklassilises koolis avati 8. klassid. See oli vaid esimene samm. Praegu kasvab 8-klassiliste koolide arv kiiresti ja võimaldab meil kiirendatud tempos, juba 1962/63. õppeaastal, kaheksandatesse klassidesse vastu võtta kõik 7. klassi lõpetanud. 1959/60. õppeaastal kehtestati 260 keskkoolis, kus

õppeaeg on 11 aastat, katseliselt tootmisõpetus. See andis häid tulemusi ja tänanu on tootmisõpetusega keskkoolide arv Valgevenes juba ligi 800.

Polütehnilise õpetuse laiendamise ja süvendamise eesmärgil suunatakse õpilasi vahe-
tult osa võtma tootvast tööst ning püütakse kogu õppe- ja kasvatustöö protsessi üha tihedamalt siduda tootmisõpetusega. Koolid teevad palju selleks, et teooriat ja praktikat teineteisega ühendada, et õppeainetes omandatud teadmised leiaksid tegelikus töös kasutamist ega jääks n.ö. surnud kapitaliks. Ja mis peaaegu — tootva töö tegemine kasvatab õpilastes kommunistlikku töösseisuhumist.

Esitame siinkohal näiteid Minski koolidest. Minski 50. keskkooli tootmisõpetuse baasiks on raadiotehas. Tehase juhtkond suhtub väga tähelepanelikult ning suure poolehoiuga õpilaste tootmispraktika korraldamisesse, pidades seda oma kohuseks ning südameasjaks. Õpilased töötavad tehase tsehhides, kus igaühel on juhendaja-instruktor tööliste hulgas, kes õpetab noortele praktilise töö vilumusi ja annab neile edasi oma kogemusi ning teadmisi. Tööliselt saavad õpilased palju tarku ja elulisi nõuandeid, mis neile tulevases kutsetöös on kindlasti vajalikud.

Tihe koostöö ning sõprus iseloomustavad Minski 33. keskkooli ja Vorosilovi-nimelise tööpinkidete tehase vahelisi suhteid. Tehas sisustas koolis treiali- ja puutöökoja, samuti masinaõpetuse klassi. 9.—10. klasside õpilased omandavad töövilumusi selle ettevõtte tsehhides, kus neil, kui seda võimaldavad tootmisülesanded, lubatakse töötada ka iseseisvalt. Kool abistab omakorda ja vastavalt oma võimalustele ka tehast. Õpetajad on sagedasteks külalisteks Vorosilovi-nimelise tehase tsehhides, kus nad peavad loenguid ning vestlusi; õpilased esitavad tööliste sageli isetegevusetekandeid.

Minski 62. keskkoolile osutab tõsist abi automaatlüüsi tehase.

Nii 33. kui ka 62. keskkool lähtusid tootmisõpetuse erialade valikul õpilaste huvidest ja käitiste vajadusest kaadri järele. See kindlustab, et noored pärast keskkooli lõpetamist lähevad tööle baaskäitisesse, mille elu ja tegevusega nad on juba kooliajal kohanenud.

Valgevene tehastel ja käitistel on häid kogemusi ka õppetsehhide loomisel ettevõtetesse, nagu Minski instrumenditehase juures. Minski 1. keskkoolile ehitati ja sisustati õppetootmistöökoja tehase, 6. keskkooli õpilased aga praktiseerivad käitises, kus selleks on loodud soodsad tingimused.

Valgevene NSV-s on hästi korraldatud ka õpilaste praktika põllumajanduses, kus nad töötavad tootmisbrigaadina. Paljud parteikomiteed pööravad õpilaste praktikale suurt tähelepanu. Nii on noorte põllumajandusliku praktika küsimusi arutatud Vitebski, Gomeli, Minski ja teiste oblastikomiteede bürool, samuti paljude linna- ja rajoonikomiteede büroo istungeil. Tänu parteiorganisatsioonide abile on õpilaste tootmisbrigaadide arv vabariigis tublilt kasvanud. 1958. aastal oli organiseeritud 650 tootmisbrigaadi, mis hõlmasid 58 000 õpilast; 1959. aastal oli aga juba 1512 brigaadi, kus töötas ligi 100 000 õpilast. Brigaadid harisid üles ja hooldasid rohkem kui 25 000 hektarit põldu. Peale selle töötas üle 500 õpilasbrigaadi ja ligi 100 lüli suvevaheajal ehitustel.

Hästi on korraldatud noorte tootmisbrigaadide töö Bresti oblasti Molotvoviitki koolis, Gomeli oblasti Leltšiski keskkoolis, Mogiljovi oblasti Berjozkonski koolis jm.

Tunduvalt on paranenud pedagoogilise kaadri tase. Bresti rajooni põllumajanduslikus artellis «Beloruss» võib iga töötaja kinnitada, kui hästi kasvatatakse tema lapsi Geršonski 7-klassilises koolis. Kolhoosi esimees kõneleb nii: «Meie kooli direktori Viktor Ivanovitš Poljanskovi suhted pedagoogilise kollektiiviga on väga sõbralikud. Ta on tark inimene ning võimekas organisator. Pedagoogilise tegevuse kõrval leiab ta aega ka teaduslikuks uurimistööks maisikasvatamise alal. Koolis, kus ta töötab, kasvatatakse uut maisisorti, mis täielikult asendab teravilja. Tema juhtimisel töötab koolis 33 noort maisikasvatajat. Neid kõiki on autasustatud Üleliidulisel Põllumajandusnäitusel medalitega.»

Valgevenes on palju niisuguseid koolide direktoreid, kes omavad suurt autoriteeti mitte ainult õpetajate silmis, vaid ka õpilaste, lastevanemate ja elanikkonna seas. Tolotšinski 2. keskkooli direktor V. D. Seljutškin on Vitebski oblasti koolide parimaid direktoreid.

Koolis on hästi sisustatud puu- ja metallitöökoda, samuti füüsika- ja keemikabineti, mis täielikult kindlustavad vastavate õppeprogrammide täitmise praktiliste tööde osas. Laialt tuntud on selle kooli õppe-tootmisaed, kus kasvab üle 70 õunapuu ja 215 viljapuud, 1300 mustsõstrapõõsast ja üle 500 dekoratiivpuu. Moskva—Minski maantee äärde on kool istutanud üle 50 000 ilupuu ning -põõsa ja ligi 1500 viljapuud.

Gomelis tuntakse laialdaselt 19. kooli energilist ning toimekat direktorit Olga Timofejevna Medvedskajat. Tema initsiatiivil on koolis hästi korraldatud tootmisõpetus. Pedagoogiline kollektiiv suhtub õppe- ja kasvatustöösse loominguliselt ning lahendab edukalt uue kooli ees seisvaid ülesandeid.

Juhtivat ning edasiviivat osa etendavad Valgevene NSV koolides parteiorganisatsioonid. Nad osutavad erilist tähelepanu kommunistlikule ideelisusele õppe- ja kasvatustöös ja aitavad kaasa koolide ümberkorraldamisele. Parteiorganisatsioonide töö kohta võiks tuua palju näiteid. Piirdume siin ainult mõnega.

Aktiivselt töötab Borissovi linna 6. keskkooli parteiorganisatsioon. Mõõdunud õppeaasta jooksul toimus 14 parteikoosolekut, neist 8 lähtis parteialgorganisatsiooni koosolekut. Need aitasid tunduvalt kaasa pedagoogilise töö tõusule nii õpetamise kui ka kommunistliku kasvatusel. Õpetajad-kommunistid on selles koolis kõigile eeskujuks. Parteiorganisatsiooni algatusel õppisid kõik pedagoogid tundma neid erialasid, mille omandavad õpilased tootmisõpetuse programmi kohaselt. Mitmekülgne ja huvitav on Gomeli 2. keskkooli algorganisatsiooni tegevus. Juba 5 aastat töötab siin sekretärina õpetaja Soija Vassiljevna Ossipkova. Parteiorganisatsioon osutab tähelepanuväärset aktiivsust õpilaste töökasvatuse korraldamisel. Organiseeritakse õpilaste ekskursioone linna tehastesse ja käitistesse, koolis aga tegutsevad hoogsalt mitmesugused ringid. Õpetajad ja õpilased ehitavad omade jõududega õppetöökoju, mille projekti valmistas joonestamisõpetaja sm. Brodjatski. Ehitati ka soekasvahoone. Noored naturalistid on rea aastate vältel esinenud väljapanekutega Üleilidulisel Põllumajandusnäitusel, kahtkümmend nende hulgas on näituse žürii poolt autasustatud medalitega.

Käesoleva aasta aprillis toimus Valgevenemaa Kommunistliku Partei Keskkomitee pleenum, kus arutati kommunistliku kasvatusel küsimusi. Pleenum andis palju konkreetseid näpunäiteid selleks, kuidas edaspidi tõhustada noorte kommunistlikku kasvatamist ja õpetamist. Sama probleemi arutati järgnevalt ka linna-, rajooni- ning oblastikomiteede pleenumitel. Vabariigi parteiorganisatsioon rakendab kõik abinõud selleks, et tõsta kõige lähematel aastatel, nagu seda ette näeb NLKP XXI kongressi otsus, kommunistliku kasvatusel senisest tunduvalt kõrgemale tasemele ning lähendada õppetööd elule.

Käesoleva aasta suvel valmistuti Valgevenes uueks õppeaastaks veelgi paremini kui eelmistel aastatel. Kõigis oblastites, rajoonides, asutustes, kolhoosides ja sovhoosides käis pingeline sotsialistlik võistlus, et luua koolidele head töötingimused 1960/61. õppeaastaks. Vabariigis valmis palju uusi ajakohaseid koolimaju, töökodasid ja spordisaale. Eriti suure ulatusega ehitustööid tehti ühiskondliku algatuse korras. Eelmisel aastal ehitati ühiskondlike jõududega 832 koolihoonet. Käesoleval suvel ehitati ühiskondlikus korras ümmarguselt 900 koolimaja, 158 töökoda, 34 spordisaali, 17 internadihoonet, 16 lasteaeda ja 8 õpetajate elamut. See võimaldas paljudel koolidel käesoleval, 1960/61. õppeaastal korraldada tööd ühes vahetuses. Ja me võime ütelda, et ei ole enam mägede taga see aeg, millal kõik vabariigi koolid lähevad üle ühe vahetusega tööle.

Käesolev õppeaasta algas Valgevene koolides hästi ja organiseeritult. Suure Oktoobri-revolutsiooni 43. aastapäeva tähistab vabariigi õpetajaskond uute töosaavutustega.

Valgevene rahvas mõistab täie selgusega, milline suur tähtsus on noore põlvkonna õpetamise ja kommunistliku kasvatusel edasisele parandamisele, ning toetab kooli algatusi alati. Meie rahvas peab seda ülioluliseks riiklikuks ülesandeks ning pühendab kogu jõu selleks, et koolid võiksid edukalt täita tulevaste kommunistmehitajate eluks ja tööks ettevalmistamise kõrget ülesannet, mis on fikseeritud kooli ja elu sidemete tugevdamise ning haridussüsteemi edasarendamise seaduses.

«Pioneeridelt kodumaale»

2. oktoober oli tähtsaks päevaks V. I. Lenini nimelise Üleliidulise Pioneerorganisatsiooni elus. Sel päeval jälgisid kõik meie suure kodumaa neliteist ja pool miljonit pioneeri suure tähelepanuga noorte leninlaste üleliidulist raadiorivistust, mis tähistas stardi algust pioneeride kaks aastakusse, mille loosungiks on «Pioneeridelt kodumaale».

Pioneeride poole pöördus kõnega ULKNU Keskkomitee sekretär, V. I. Lenini nimelise Üleliidulise Pioneerorganisatsiooni Kesknõukogu esimees L. Baljasnaja. Ta meenutas Lenini sõnu komsomoli III kongressil selle kohta, et noorte ülesanne seisab selles, et õppida kommunismi, ja peatus nendel ülesannetel, mida seab pioneerorganisatsiooni 40. aastapäevaks ettevalmistumisele pühendatud kaks aastak iga pioneeri ette.

Moskva, Leningradi, Ukraina, Tallinna jt. liiduvabariikide ja linnade pioneeride raportid oma kavatsustest kaks aastakul kinnitasid, et pioneerid olid sellesse startimiseks valmis.

Seejärel kuulutas sm. Baljasnaja pioneeride kaks aastaku alanuks.

Pioneeride kaks aastaku start anti 2. oktoobril 1960, mil täitus neikümmend aastat Lenini ajaloolisest kõnest Ülevenemaalise Kommunistliku Noorsooühingu III kongressil, mis määras kindlaks nõukogude noorsoo kommunistliku kasvatusprogrammi. Oma kõnes ütles Lenin, et on tarvis, et iga päev igas külas ja igas linnas lahendaks noorsugu praktiliselt ühise töö ühe või teise ülesande, olgugi kõige väiksema, olgugi kõige lihtsama. On tarvis, et kogu tänapäeva noorsoo kasvatamine, haridus ja õpetamine oleks temas kommunistliku moraali kasvatamine... Võtta osa kaks aastakust tähendab täita Lenini õpetust.

Millised on siis kaks aastaku ülesanded ja eesmärgid?

V. I. Lenini nimelise Pioneerorganisatsiooni Kesknõukogu läkituses kõigile Nõu-

kogude Liidu pioneeridele öeldakse: «Kogume 1 miljon tonni vanarauda «Sõpruse ehituste» — naftajuhtme Volga—Kesk-Euroopa — rajamiseks, mis ühendab Nõukogude Liitu sotsialistliku leeri maadega, ning seitseaastaku komsomoli löökehituste jaoks.

Aitame kommunistlikel noortel maal täita võetud kohustused. Kasvatame üles 10 miljonit küülikut ja 100 miljonit kodulindu.»

Seega on kaks aastaku esimeseks ja tähtsamaks eesmärgiks haarata lapsi osa võtma meie kodumaa ees seisvate suurte ülesannete lahendamiseks ning aidata sellega kaasa nende kommunistlikule kasvatamisele.

Kõigil malevatel ja rühmadel on oma kaks aastaku plaan. Selles on kätetud sügav pedagoogiline sisu: lastele peab olema selge oma rühma tulevik, neil peavad olema suurtele tegudele innustavad perspektiivid.

Pioneerorganisatsiooni Kesknõukogu läkituses kutsutakse pioneere üles kaks aastaku jooksul koostama oma rühma, maleva ja kooli ajalugu; sisustama igas koolis Lenini muuseumi, saali, nurga või näituse; tugevdama sõprust vennasvabariikide pioneeridega, maailma kõigi maade lastega; aktiivselt osa võtma võistlustest õiguse eest kanda nimetust rühm ja malev — seitseaastaku kaaslane; tugevdama sõprust kommunistliku töö brigadidega; saavutama, et rühmades ei jääks keegi teiseks aastaks klassi; rajama alleesid, aedu, parke ja haljasalasid; meisterdama palju huvitavaid õppevahendeid ja osa võtma üleliidulisest konkursist «Noortelt tehnikutelt kodumaale»; saavutama, et iga pioneer oleks sportlane; avama igas koolis oma teatri ja kinostuudio.

Kaks aastaku teiseks eesmärgiks ongi pioneeritöö elavamaks ja sihipärasemaks muutmine, iga pioneerimaleva tegudele innustamine ja pioneerorganisatsiooni mõju laiendamine iga lapseni.

Lenin ütles, et ainult töötades koos tööliste ja talupoegadega võib saada tõeliseks kommunistiks. Ja kaksaastakul kutsutaksegi pioneere mitte lihtsalt vanametalli koguma, vaid seda koguma «Sõpruse ehituste» jaoks, mitte ainult tibusid ja parte kasvatama, vaid maa kommunistlikke noori abistama võetud kohustuste täitmisel. Pioneerid peavad mõistma oma töö poliitilist mõtet ja tundma end tõeliste kommunistiehitajatena.

Kaksaastaku kolmandaks eesmärgiks on tõsta nõukogude laste poliitilist aktiivsust.

Pioneeriaktivistide ja kolmanda astme pioneeride poole pööratakse üleskutsega olla uute, huvitavate ja kasulike ürituste algatajateks. Kuid kaksaastaku suurtes tegudes peavad saama aktivistideks kõik pioneerid.

Kaksaastaku neljandaks eesmärgiks on üha enam arendada pioneeride aktiivsust, isetegevust ja omalगतust, et pioneerimalevad läheksid oma organisatsiooni juubelile vastu teotahelistena ja üksmeelsestena.

V. I. Lenini nimelise Üleliidulise Pioneeriorganisatsiooni Kesknõukogu üleskutes juhatakse pioneeride tähelepanu sellele, et nende headeks nõuandjateks ja abilisteks on juubeliks valmistumise ajal pioneerijuhid, õpetajad, töölisel, kolhoosnikud, teadlased, kirjanikud ja näitlejad. Et õpetajad ja kõik täiskasvanud saaksid olla selle austava ülesande väärilised, tuleb neil hästi ja sügavalt mõista, milleks kutsub noori leninlasi vast alanud kaksaastak.

Meie vabariigis on üle tuhande pioneerimaleva ja kõigil neil on rohkesti häid ja toredaid plaane kaksaastakuks.

Haimre 7-klassilise kooli pioneerid otsustasid rajada Haimre rahvamaja juurde pioneeride pargi. Iga pioneer istutab sinna vähemalt ühe tamme või kastani. Ka võtsid pioneerid oma hoole alla «Ühisjõu» kolhoosi ja asula pargi. Kolmkümmend tundi otsustasid nad töötada uue internaadihoone juures, mille ehitamist alustatakse tuleval kevadel.

Tapu keskkooli pioneerid rajavad pioneerioranisatsiooni 40. aastapäevaks — 19. maiks 1962. aastaks — Tapale pioneeride pargi, kus korraldatakse pioneerioranisatsiooni juubelipidustused. Rajooni pioneerioranisatsiooni nõukogule tahetakse pidupäevaks kinkida pioneeride koostatud rajooni pioneerioranisatsiooni ajalugu. Ka koostavad pioneerid kodu-

rajooni seitseaastaku kroonika. Ettevalmistused on alanud 1961. a. kevadel toimuvaks suureks rahvaste sõpruse peaks. Eelnevalt loovad kõik pioneerirühmad sõprusidemeid liiduvabariikide pioneeridega, koostavad albumeid vennasvabariikide seitseaastaku kohta, õpivad rahvaste tantse, laule ja pillilugusid. Võisteldes seitseaastaku kaaslaste nimetuse saamise eest, loovad rühmad tiheda kontakti kommunistliku töö brigaadidega, aitavad nende liikmeid töös ja kutsuvad neid oma koondustele.

Tartu 7. keskkooli noored leninlased võtsid ülesandeks rajada koolile juurdeantaval maa-alal ehisaianduse osakond, aidata ehitada käsitööklassi, koguda iga pioneeri kohta 100 kg vanametalli ja 30 kg vanapaberit, täita kõik astmenõuded õigeaegselt, saada kõik I ja II astme pioneerinstruktoriteks, võtta šefluse alla ühe kirjaniku haud ja mis kõige tähtsam — hakata kogu malevaga taotlema seitseaastaku kaaslaste nimetust.

Kunda keskkooli pioneerid otsustasid sel talvel ise kaasa aidata uue tsemenditehase ehitamisele ja samaaegselt jätkata selle komsomoli suurehituse kroonika kirjutamist.

Türi 1. keskkooli pioneerimalev tahab koguda nii palju vanapaberit, et pioneerioranisatsiooni 40. aastapäeval võiks rajooniajaleht ilmuda pioneeride kogutud paberist.

Kloodi algkooli pioneerid alustasid sel sügisel puukooli rajamist oma kooli juurde...

Taalisele loetelule ei tuleks nii pea lõppu, ja see on ainult osake meie vabariigi pioneeride suurtest üritustest käesoleval kaksaastakul.

Et välja selgitada, missuguse maleva pioneerid teevad kõige rohkem kasulikku kodumaale, kuulutas Eesti NSV Pioneeriorganisatsiooni Nõukogu koos «Sädeme» toimetusega välja pioneerimalevatevahelise võistluse. Selle esimene etapp algas 2. oktoobril ja lõpeb V. I. Lenini 91. sünniaastapäeval 22. aprillil 1961. Vabariigi paremad pioneerimalevad tehakse teatavaks 19. maiks, pioneerioranisatsiooni 39. aastapäevaks. Võistluse üksikasjalised tingimused on avaldatud 2. oktoobril k. a. ilmunud «Sädemes».

Praegu on pioneerimalevate, samuti koolide komsomoliorganisatsioonide ja pedagoogiliste kollektiivide üheks suureks ülesandeks teha kõik selleks, et pioneeride kaksaastak «Pioneeridelt kodumaale» läheks pioneerioranisatsiooni ajalukku tähelepanu vääriks ja kuulsusriikka sündmusena.

SISUKORD

Juhtkiri. Suur Oktoober	722	. . . Millest rääkisid sõnavõtjad plenaaristungil	768
Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomiteele	726	. . . Kongressi sektsioonide tööprobleeme	772
NLKP Keskkomitee esimesele sekretärile, NSVL Ministrite Nõukogu esimehele N. S. Hruštšovile	727	. . . Uutele saavutustele	777
Eesti NSV õpetajate vabariiklikule kongressile	728	. . . Häid algatusi	779
TEADLASTE SÕNA			
Eestimaa Kommunistliku Partei Keskkomiteele, Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumile, Eesti NSV Ministrite Nõukogule	729	H. Liimets. Õpilaste erineva edasijõudmise ja andekuse probleemist	780
Eesti NSV õpetajate kongressi läkitus maailma kõigi maade õpetajatele	731	TÖÖKOGEMUSI	
Eesti NSV õpetajate kongressi delegaatide läkitus kõigile õpetajaile, hariduse alal töötajale, lastevanemaile ja Nõukogude Eesti üldsusele	731	L. Annus. Inspektori töö probleemide	787
F. Eisen. Seaduse «Kooli ja elusidemete tugevdamisest ning haridussüsteemi edasiarendamisest Eesti NSV-s» täitmise ja õpetajate ülesanded	735	U. Erdmann. Kasvatustöö planeerimisest koolis	791
V. Väljas. Pioneeri- ja komsomolitööst koolis	752	MEILT JA MUJALT	
A. Müürisepp. Õpetada noorsugu elama ja töötama kommunistlikult	760	I. Jesman. Valgevene hariduselu sammub ülesmäge	795
		RINGVAADE	
		. . . Pioneeridelt kodumaale	798

Toimetuse kolleegium: A. Elango, E. Jaanvärk, R. Kalling, J. Kipper, A. Lints (toimetaja asetäitja), O. Martinson, L. Priis, A. Reiman, A. Sepp (toimetaja asetäitja), U. Siimann, L. Siimaste (toimetaja), A. Tiki, A. Valsiner.

Toimetuse aadress: Tallinn, Tõnismägi 11, tel. 454-25. Ladumisele antud 23. IX 1960. Trükkimisele antud 20. X 1960. Trükiarv 3160. Paber 70×108, 1/16. Trükipoognaid 5,0. Formaadile 60×92 kohaldatud trükipoognaid 6,85. Arvestuspõognaid 8,34. MB-06579. Tellimise nr. 1407. Trükikoda «Punane Täht», Tallinn, Pikk 54/58.

Eesti NSV Kultuuriministeeriumi Kirjastuste ja Polügraafiatööstuse Peavalitsuse Ajalehtede-Ajakirjade Kirjastus.

Ilmub 1 kord kuus. Uksiknumbri hind 3 rubla.
Tellimishind: 6 kuud — 18 rubla.

На эстонском языке.
«Ньюкогуде кооль» («Советская школа»). Орган Мин. Просв. ЭССР.

$P \left[\begin{array}{c} A \\ 18 \end{array} \right] \rightarrow 60, 10$

Rbl. 3.—